

LIBRI I BESËLIDHJES SË RIPËRTËRIRË

Moisiu hedh një vështrim në të kaluarën

1 Në këtë libër janë shkruar ato që Moisiu i tha mbarë popullit izraelit, në stepën në lindje të Jordanit, pranë Sufit, midis Paranit dhe Tofelit, Lavanit, Hacerotit dhe Di-Zahavit. ⁽²⁾Nga mali Horev nëpër malësinë e Edomit, deri në Kadesh-Barnea janë 11 ditë udhëtimi). ⁽³⁾Vitin e 40-të pas nisjes së izraelitëve nga Egjipti, ditën e parë të muajit të 11-të, Moisiu u tha izraelitëve gjithçka, me të cilën e kishte ngarkuar Zoti. ♦ ⁽⁴⁾Më parë, Moisiu i kishte mundur të dy mbretërit në lindje të Jordanit, mbretin amoras Sihon, që mbretëronte në Heshbon, dhe mbretin Og nga Bashani, që mbretëronte në Ashtarot dhe në Edrei. ♦♦

⁽⁵⁾Atje, në tokën e Moavit, Moisiu i shpalli popullit ligjin e Zotit. Ai foli kështu:

⁽⁶⁾«Kur ne kishim shumë kohë që qëndronim në malin Horev, Zoti, Perëndia jonë, tha: «Ju keni qëndruar këtu mjaft gjatë. ⁽⁷⁾Nisuni dhe hyni në tokën e Kënaanit, tek amorasit që banojnë në malësi dhe te popujt fqinjë në ultësirën e Jordanit, në zonën kodrinore, në krahinën bregdetare dhe në stepat jugore, kurse në veri deri në malësinë e Libanit, dhe deri në lumin Eufrat. ⁽⁸⁾Gjithë këtë vend po jua dorëzoj juve. Hyni në të dhe shtijeni në dorë! Kjo është toka që ua premtova të parëve tuaj, Avrahamit, Izakut dhe Jakovit me be, si pronë të qëndrueshme për ata dhe pasardhësit e tyre.»

♦ Ky libër është përpiluar në formën e ripërtëritjes së marrëveshjes midis feudalit (Zotit) dhe bujkrobit (Izraelit). Siç e kishte zakon me rastet e tilla, për hir të brezit të ri, shihet në retrospektivë sjellja e bujkrobit. Materiali jepet në formë predikimesh me thirrje për angazhim.

♦♦ Të përmendur në tekste egjiptianë të mallkimit: egjiptianët kërkonin t'i kontrollonin armiqtë e tyre duke shkruar emrat e tyre me mallkimet përkatëse në taset ose figurina të vogla prej argjile të cilat e kanë thyenin në ndonjë tempull për t'i liru mallkimet.

Si i emëroi Moisiu gjyqtarët

(Dal 18,31-37)

⁽⁹⁾Atje, në malin Horev ju thashë: «Nuk mund ta mbaj më vetëm përgjegjësinë për ju të gjithë. ⁽¹⁰⁾Zoti, Perëndia juaj, ju bëri të shtoheni sa yjet në qiell. ⁽¹¹⁾Dhe dëshira ime është që ai, i cili i ka mbrojtur paraardhësit tuaj, të vazhdojë t'ju bekojë dhe t'ju bëjë të shtoheni edhe mijëra herë, pikërisht sipas premtimit të tij.

⁽¹²⁾Por tani unë nuk mund ta mbaj më vetëm përgjegjësinë për ju të gjithë dhe nuk mund t'i zgjidh vetëm të gjitha rastet e grindjes. ⁽¹³⁾Caktoni nga çdo fis një sërë burrash me mendje dhe përvojë, të cilëve mund t'ua caktoj këtë përgjegjësi.»

⁽¹⁴⁾Ju m'u përgjigjët kështu: «Ne jemi dakord me propozimin tënd.»

⁽¹⁵⁾Prandaj nga çdo fis zgjodha burra për t'i emëruar mbikëqyrës ♦ dhe ua dhashë përgjegjësinë për çdo 1000, 500, 50 dhe 10 veta prej jush. ⁽¹⁶⁾Ua dhashë detyrën e gjyqtarit dhe u dhashë urdhër: «Hetoni çdo rast grindjeje ndërmjet dy izraelitëve ose ndërmjet një izraeliti dhe një të huaji, që banon mes jush, dhe vendosni se kush ka të drejtë. ⁽¹⁷⁾Gjykoni me paanësi! Dëgjoni si të varfrit ashtu edhe njerëzit me influencë. Mos u trembni prej askujt, sepse si gjyqtarë ju veproni në emër të Perëndisë. Në qoftë se rasti është tepër i vështirë, ejani tek unë, që ta vendos unë.»

⁽¹⁸⁾Atëherë ju dhashë edhe ligjet, sipas të cilave duhet rregulluar jeta e përbashkët e popullit.

♦ hebr. *shoterim*, që jep të kuptohet se ata u zgjodhën për të shkruar vendimet sapo nxirreshin.

Si i dërgoi Moisiu zbuluesit

(Nr 13,1-33)

⁽¹⁹⁾Kështu, ne e zbatuam urdhrin e Zotit, Perëndisë sonë, dhe u nisëm nga mali Horev për në malësinë e amorasve. Ne e përshkuam shkretëtirën e madhe dhe të rrezikshme, të cilën e mbani mend mirë, dhe erdhëm deri në Kadesh-Barnea. ⁽²⁰⁾Atëherë ju thashë: «Tani jemi para malësisë së amorasve, të cilën jua ka caktuar Zoti. ⁽²¹⁾Ai jua ka dorëzuar juve këtë tokë. Prandaj ngjituni dhe shtijeni në dorë! Zoti, Perëndia e të parëve tuaj, jua ka premtuar. Mos kini frikë, mos u trembni!»

⁽²²⁾Por ju më thatë: «Ne duam të dërgojmë disa njerëz për ta zbuluar tokën. Ata duhet të na thonë se çfarë rruge do të jetë më mirë të marrim dhe në çfarë qytetesh do të hasim atje.» ⁽²³⁾Unë rashë dakord dhe zgjodha 12 njerëz, nga një prej secilit fis. ⁽²⁴⁾Ata u nisën në malësi dhe bënë zbulim në vendin, deri në luginën e rrushit. ⁽²⁵⁾Kur u kthyen, ata sollën me vete mostrat e frutave të vendit dhe raportuan për atë që kishin parë. «Kjo është toka e mirë, – thanë, – të cilën do të na e japë Zoti, Perëndia jonë.»

⁽²⁶⁾Por ju e kundërshtuat urdhrin e Zotit për të hyrë në tokën (e premtuar). ⁽²⁷⁾Ju dyshuat te Zoti dhe i thatë njëri-tjetrit nën çadrat tuaja: «Zoti na urren! Ai na ka nxjerrë nga Egjipti për të na dorëzuar tek amorasit, që të na shkatërojnë.»

⁽²⁸⁾Çfarë telashi i kemi hapur vetes? Zbuluesit tanë na e ligështuan fare zemrën. Ata na thanë se banorët e

vendit janë më të fortë dhe me numër më të madh se ne, se muret e qyteteve të tyre arrijnë deri në qiell. Ata na kanë treguar gjëra të tmerrshme për anakasit!»

²⁹Ju dhashë zemër duke ju thënë: «Mos kini frikë prej tyre! ³⁰Zoti, Perëndia juaj, do të shkojë përpara jush dhe do të luftojë për ju. Ju e keni provuar se ç'ka bërë ai për ju në Egjipt; ³¹ai ju ka mbajtur nëpër shkretëtirë si ati fëmijën e tij, tërë rrugën e gjatë gjersa arritët këtu.» ³²⁻³³Ai ishte që ecte përpara jush për të zgjedhur fushimet dhe për t'ju treguar rrugën, ditën në një re dhe natën në një shtëllungë zjarri. Por tani, pak para se të arrinit në fundin e rrugës suaj, ju nuk i besuat më Zotit, Perëndisë suaj.

Si u ndëshkua populli për pabesinë e tij

(Nr 14,20-45)

³⁴Kur Zoti dëgjoi se ç'po flitnit, u zemërua dhe u betua: ³⁵«Askush prej këtyre njerëzve, asnjëri prej këtij brezi rebel nuk do ta shohë tokën e mirë që u premtova të parëve tuaj. ³⁶Vetëm Kalevi, biri i Jefuneut, do të hyjë në tokën (e premtuar): atij dhe pasardhësve të tij do t'ua jap krahinën që ai ka zbuluar. Sepse ai nuk dyshoi për mua, por më besoi.»

³⁷Për shkakun tuaj, Zoti u zemërua me mua dhe më tha: «As ti nuk do të hysh në këtë tokë! ³⁸Por shërbëtori yt, Joshua, biri i Nunit, do të hyjë në të. Jepi zemër, sepse ai duhet ta ndajë atë si pronë të përhershme ndërmjet izraelitëve.» ³⁹Dhe Zoti i tha mbarë popullit: «Fëmijët tuaj të vegjël, që nuk mund të dallojnë ndërmjet së keqes dhe së mirës, do të hyjnë ata në tokën e premtuar.»

Ju keni thënë: 'Ata do të bien në duart e armiqve' – por pikërisht atyre do t'ua jap tokën, do ta shtien ata në dorë. ⁴⁰Tani kthehuni dhe shkoni përsëri në shkretëtirë, drejt Detit të Kuq! » ♦

⁴¹Pas kësaj ju më thatë: «Ne kemi vepruar keq, ne nuk i jemi bindur Zotit. Por tani do të hyjmë në tokën (e premtuar) dhe do ta pushtojmë, sipas urdhrit të Zotit, Perëndisë sonë.» Secili mori armën e vet, dhe ju mendonit ta pushtonit tokën sa hap e mbyll sytë.

⁴²Por Zoti ju paralajmëroi nëpërmjet meje. «Mos hyni atje, – tha, – dhe mos kërkonte ta pushtoni, sepse unë nuk do të jem me ju dhe ju do mundin armiqtë tuaj.» ⁴³Jua thashë këtë, por ju nuk dëgjuat. Ju e kundërshtuat Zotin dhe me kokëfortësinë tuaj u ngjitët në malësi. ⁴⁴Por amorasit, që banonin atje, ju zunë rrugën dhe ju ndoqën pas, si një luzmë bletësh nga malësia e Seirit deri në Hormë.

⁴⁵Pas disfatës suaj, ju qatë dhe donit t'ia ndërronit mendjen Zotit, por ai nuk ju dëgjoi. ⁴⁶Pastaj kaluat shumë kohë në oazën e Kadeshit.

♦ d.m.th. Gjiri i Akabës.

Vitet e kaluara në shkretëtirë

2 Atëherë ne u kthyem dhe shkuam në shkretëtirë, drejt Detit të Kuq, sipas urdhrit të Zotit. Për një kohë të gjatë, ne u endëm nëpër krahinën e shkretëtirës rreth e qark malësisë së Seirit.

²Në fund, Zoti më tha: ³«Mjaft jeni endur këtu. Tani drejtohuni nga veriu!» ⁴⁻⁵Dhe ai më dha këtë urdhër për t'jua përcjellë juve: «Kur të përshkoni krahinën e pasardhësve të Esavit, që janë të afërmit tuaj fisnorë, mos hyni aspak në luftë me ta. Ata vërtet do të kenë frikë prej jush, por unë nuk do t'ju jap as një pëllëmbë prej tokës së tyre. Malësinë e Seirit ua kam premtuar pasardhësve të Esavit për pronë të përhershme. ⁶Në kalim, kur ju të keni nevojë për bukë dhe ujë, ju duhet t'ua paguani edomasve.» ⁷Dhe ju ashtu vepruat, sepse Zoti, Perëndia juaj, e kishte bekuar gjithçka që bëtë ju. Ai nuk ju harroi në shkretëtirën e madhe. Ai ju shoqëroi për 40 vjet në shkretëtirë dhe u kujdes për ju; kurrë nuk ju mungoi gjë.

⁸Kështu, udhëtuam drejt veriut nëpër vendin e të afërmeve, pasardhësve të Esavit, por nuk e përdorëm rrugën që shkon nga Ecion-Geveri dhe Elati nëpër Aravë. Kur ne erdhëm në kufirin e vendit të Moavit, ⁹Zoti më tha: «Mos luftoni kundër moavasve, mos i sulmoni; sepse as prej tokës së tyre nuk do t'ju jap gjë. Ata të gjithë janë pasardhës të Lotit dhe ua kam premtuar krahinën e Arit si pronë të përhershme.»

(¹⁰Më parë atje banonin emasit, një popull i madh dhe i fuqishëm, njerëzit e të cilit ishin aq viganë sa edhe anakasit. ¹¹Të ngjashëm me anakasit, disa ata i quajnë refaitas; por moavasit i quajnë emas. ¹²Në malësinë e Seirit më parë banonin horasit, por pasardhësit e Esavit i shfarosën dhe shtinë në dorë tokën e tyre, siç vepruan edhe izraelitët me tokën që u dha Zoti.)

¹³«Kalonitani përroi Zered» – urdhëroi Zoti dhe ne ashtu bëmë. ¹⁴Që nga nisja jonë nga Kadesh-Barnea kishin kaluar 38 vjet. Gjatë kësaj kohe kishin vdekur të gjithë burrat e aftë për shërbim ushtarak të atij brezi, sipas ndëshkimit, me të cilin i kishte dënuar Zoti. ¹⁵Zoti ishte kujdesur që askush prej tyre të mos mbetej gjallë. ¹⁶⁻¹⁷Pasi vdiqën të gjithë ata, ai më tha: ¹⁸«Tani do të përshkoni krahinën e moavasve ¹⁹dhe pastaj do të arrini në kufirin e amonasve. Mos luftoni kundër amonasve dhe mos i sulmoni, sepse as prej tokës së tyre nuk do t'ju jap asgjë. Ata janë pasardhësit e Lotit dhe ua kam dhënë tokën e tyre për pronë të përhershme.»

(²⁰Këtë krahinë e quajnë edhe tokë e refaitasve, sepse më parë atje banonin refaitasit. Amonasit i quanin ata samsumas. ²¹Edhe ata ishin një popull i madh dhe i fuqishëm, njerëzit e të cilëve ishin edhe po aq viganë sa anakasit. Por Zoti ua dorëzoi amonasve, të cilët i shfarosën dhe shtinë në dorë tokën e tyre, ²²pikërisht siç ua dorëzoi edhe edomasve horasit dhe tokën e tyre. Edhe sot ata banojnë po në atë vend.

²³Por avasit, që kishin banuar në fshatrat mes kësaj krahine dhe krahinës së Gazës, u detyruan të tërhiqeshin para filistenjve, që erdhën nga Kreta.)

Fitorja mbi mbretin Sihon

(Nr 21,21-30)

²⁴«Tani nisuni dhe shkoni më tej, – tha Zoti pastaj, – dhe kaloni lumin Arnon!

Mbretin amoras, Ogun, që mbretëron në Heshbon, jua kam lënë në dorë. Filloni luftën kundër tij dhe pushtojeni tokën e tij. ²⁵Që sot të gjithë popujt e tokës (së premtuar) do të tremben para jush. Këtë do ta siguroj unë. Ajo që do të dëgjojnë ata për ju, do t'u kallë tmerrin.»

²⁶Pastaj, prej shkretëtirës së Kedemotit, dërgova lajmëtarë në Heshbon, te mbreti

Sihon, për t'i thënë: «Ne vijmë me qëllim paqësor. ²⁷Na lejoni të kalojmë nëpër tokën tuaj. Ne do të përdorim vetëm rrugën dhe nuk do të largohemi prej saj as djathtas e as majtas. ²⁸Çfarë do të na duhet për ujin dhe për bukën, do t'i paguajmë. Ne duam vetëm të kalojmë përmes territorit tuaj, ²⁹ashtu siç kaluam edhe përmes territorit të edomasve dhe të moavasve. ♦ Pikësynimi ynë është vendi në anën tjetër të Jordanit, që do të na japë Zoti, Perëndia jonë.»

³⁰Por mbreti Sihon nuk donte të na lejonte të kalonim. Zoti, Perëndia juaj, e bëri kokëfortë dhe të paarsyeshëm, sepse donte t'jua dorëzonte juve atë, siç ndodhi në të vërtetë. ³¹Ai më tha: «Tashmë unë kam vepruar për ju: Sihoni dhe toka e tij janë në dorën tuaj dhe pa mbrojtje. Tani edhe ju duhet të veproni: shtijeni tokën në dorë!» ³²Kur Sihoni, me tërë fuqinë e tij luftarake, na doli përpara, ♦ ♦ ³³Zoti na e dorëzoi dhe ne e vramë atë, bijtë e tij dhe të gjithë luftëtarët e tij. ³⁴Pastaj i morëm të gjitha qytetet e tij dhe e zbatuam dënimin e dhënë nga Zoti mbi banorët e tyre, burrat, gratë dhe fëmijët. Askënd nuk lamë të gjallë. ³⁵Vetëm bagëtinë e kursyem dhe e morëm si plaçkë si dhe gjithçka me vlerë.

³⁶Nga Aroeri në lartësitë mbi grykën e Arnonit dhe nga qyteti tjetër, që gjendet fare pranë lumit Arnon, deri në krahinën e Gileadit, asnjë qytet nuk arriti të qëndronte para nesh; Zoti na i dorëzoi të gjithë. ³⁷Por ju qëndruat larg tokës së amonasve dhe nuk e pushtuat territorin nga të dyja anët e lumit Jabok, as qytetet në malësinë kufitare, sepse na e ndalonte Zoti, Perëndia jonë.

♦ d.m.th. nëpër periferinë e territorit, e jo duke ndjekur rrugën kryesore (rrugën e mbretit). Kështu ky pohim nuk është në kundërshtim me fragmentin në librin e regjistrimeve.

♦ ♦ d.m.th. duke lënë linjen e tij të fortifikuar.

Fitorja mbi mbretin Og nga Bashani

(Nr 21,31-35)

3 Kur ne hymë në tokën e Bashanit, mbreti Og mblodhi gjithë ushtrinë e tij dhe na doli përpara në Edrei. ²Por Zoti më tha: «Mos kini frikë nga ai! Jua kam lënë juve në dorë atë dhe tokën e tij. Ai do të ketë të njëjtin fat si mbreti amoras, Sihoni.»

³Dhe Zoti, Perëndia jonë, bëri që ta mundnim Ogun, mbretin e Bashanit. Atë e vramë bashkë me të gjithë luftëtarët e tij; asnjeri nuk arriti të ikte. ⁴Pastaj i morëm të gjitha qytetet e tij, gjithsej 60, mbarë krahinën e Argovit në tokën e Bashanit, mbi të cilën kishte sunduar ai. ⁵Ato ishin qytete të fortifikuara me mure të larta dhe porta të mbyllura me shula. Kishte edhe një numër të madh fshatrash të pafortifikuara. ⁶Mbi banorët – burrat, gratë dhe fëmijët – zbatuam dënimin e dhënë nga Zoti, pikërisht siç kishim bërë me qytetet e mbretit Sihon. ⁷Bagëtinë dhe gjithçka me vlerë, i morëm si plaçkë.

⁸Kështu e pushtuam vendin e të dy mbretërve amoras në krahinën në lindje të Jordanit, nga lugina e Arnonit deri në malin Hermon (⁹fenikasit e quajnë Sirjon kurse amorasit Senir), ¹⁰të gjitha qytetet e rrafshnaltës në veri të Arnonit, si dhe mbarë krahinën e Gileadit, krahinën e Bashanit deri në Salhë dhe Edrei, të gjitha qytetet, mbi të cilat kishte sunduar Ogu, mbreti i Bashanit.

(¹¹Mbreti Og ishte i fundmi i fisit të refasve. ♦ Sarkofagu i tij prej bazaltit ♦ ♦ mund të shihet edhe sot në Rabë, në kryeqytetin e amonasve; ai është mbi 4 metra i gjatë dhe 2 metra i gjerë.) ♦ ♦ ♦

♦ Kështu Ogu nuk ishte amoras, por anëtar i popullit të parë të tokës që ishte shumë shtatlartë. ♦ ♦ Hebr. i hekurt: Bazalti duket si hekuri (shembull për përdorimin e gjuhës së dukjes). Sarkofaget të ngjashme janë gjetur në Fenici. ♦ ♦ ♦ Kjo shënon një redaktimin të mëpasshëm të tekstit.

Si u nda toka në lindje të Jordanit

(Nr 32,21-42)

¹²Pasi i pushtuam të dy mbretëritë, fiseve të Ruvenit dhe të Gadit u dhashë për pronë të qëndrueshme krahinën në lindje të Aroerit dhe gjysmën e krahinës së Gileadit, bashkë me të gjitha qytetet që gjenden atje. ¹³Gjysmën tjetër të Gileadit dhe mbarë Bashanin, tokën e mbretit Og, gjithë krahinën e Argovit, ia dhashë gjysmës tjetër të fisit të Mënasheut.

(Krahina e Bashanit quhej, gjithashtu, toka e refasve. ¹⁴Jairi, nga fisi i Mënasheut, shtiu në dorë mbarë

krahinën e Argovit, deri në kufirin e Geshurit dhe Maahës, dhe i dha kësaj krahine emrin e tij. Kjo krahinë quhet edhe sot «Ngulimet e Jairit»).

¹⁵Krahinën e Gileadit ia ndava klanit të Mahirit, ¹⁶kurse fiseve të Ruvenit dhe të Gadit, u dhashë krahinën në jug të saj, deri në Arnon ¹⁷si dhe luginën e Jordanit, nga liqeni i Ginosarit deri në Detin e Vdekur dhe në shpatet e malit Pisga.

¹⁸Atëherë u thashë burrave të këtij fisi: «Zoti, Perëndia juaj, jua ka dhënë këtë tokë si pronë të përhershme. Por, për këtë, ju duhet ta kaloni Jordanin të armatosur, në krye të izraelitëve të tjerë. Të gjithë burrat e aftë për shërbimin ushtarak janë të detyruar për këtë. ¹⁹Vetëm gratë tuaja, fëmijët dhe bagëtia juaj – ju keni kope shumë të mëdha – mund të mbeten këtu, në qytetet që ju kam ndarë. ²⁰Vetëm kur Zoti t'ua ketë dhënë paqe edhe vëllezërve tuaj, izraelitëve të tjerë, dhe t'ua ketë dhënë tokën e tyre në anën tjetër të Jordanit, ju mund të ktheheni, në tokat tuaj që ju kam ndarë.»

²¹Por Joshuas i thashë: «Ti e ke parë çfarë u ka bërë Zoti, Perëndia jote, këtyre dy mbretërve. Ai do të veprojë po ashtu edhe me mbretërit në anën tjetër të Jordanit, në atë vend ku ti do ta udhëheqësh popullin. ²²Mos ki frikë prej tyre! Zoti, Perëndia jote, do të luftojë vetë për ty.»

Përse Moisiut i ndalohet hyrja në tokën e premtuar

²³Atëherë iu luta Zotit: ²⁴«O Zot, Perëndia ime, ti më ke lejuar që ta provoj madhësitinë dhe fuqinë tënde. Askund në qiell e as në tokë nuk ka perëndi që kryen vepra aq të mëdha dhe mrekulli aq të habitshme sa kryen ti. ²⁵Tani lërmë ta kaloj Jordanin dhe të shoh atje tokën e bukur, këtë malësi madhështore deri në Liban!» ²⁶Por, meqë ju e kishit kundërshtuar Zotin, ai u zemërua me mua dhe nuk ma plotësoi lutjen. Ai më tha: «Mos më fol më për këtë! ²⁷Hip në majën e malit Pisga dhe vështro në të gjitha anët; atje mund ta shohësh vendin nga larg. Por Jordanin nuk do ta kalosh. ²⁸Ngarkoje Joshuan me udhëheqjen dhe jepi zemër! Ai do ta çojë popullin nëpër Jordan dhe do t'ia ndajë tokën që shtrihet para teje.»

²⁹Pastaj ne qëndruam një kohë në një luginë të thellë, afër qytetit Bet-Peor.

Ligji është prona më e çmueshme e Izraelit

4 E tani, juve izraelitë, unë do t'ju shpall ligjet dhe vendimet gjyqësore të Zotit. Ndiqini dhe zbatojini ato, sepse vetëm atëherë do t'ju shkojë mbarë dhe do të shtini në dorë tokën, atë që Zoti ua premtoi të parëve tuaj dhe që tani do t'jua japë juve. ²Zbatojini me përpikëri urdhërimet e tij dhe ruhuni që të mos ndërroni gjë në to. Mos u shtoni gjë dhe mos u hiqni gjë. ³Me sytë tuaj ju e keni parë çfarë bëri Zoti pranë malit Peor; ai i vrau të gjithë ata që ishin lidhur me idhullin Baal. ⁴Por ju keni mbetur gjallë, sepse keni qëndruar besnikë ndaj Zotit, Perëndisë suaj.

⁵Tani po ju shpall ligjet dhe vendimet gjyqësore që Zoti, Perëndia ime, m'ka dhënë për t'jua përcjellë. Ruajini dhe ndiqini në tokën që do ta shtini tani në dorë. Për këtë ju do të jeni të njohur ndër të gjitha kombet, sepse kur kombet e tjera të dëgjojnë që ju jetoni sipas këtyre ligjeve, ata do t'ju nderojnë dhe do të thonë: «Sa i mençur dhe i arsyeshëm është ky popull i madh!» ⁷Asnjë komb tjetër nuk ka një perëndi të tillë, që t'i qëndrojnë aq afër popullit të tij dhe ta ndihmojnë atë vazhdimisht. Këtë e bën vetëm Zoti, Perëndia jonë. Ai na ndihmon sa herë që ne e thërrasim për ndihmë. ⁸Asnjë komb tjetër nuk ka ligje aq të mira dhe vendime gjyqësore si ato që po ju jap sot.

Perëndia e Izraelit është unike

⁹Duhet të keni shumë kujdes që të mos harroni asgjë nga ato që keni parë me sytë tuaj! Kujtimin e tyre ju duhet ta mbani të gjallë vazhdimisht, gjatë gjithë jetës suaj dhe t'ua tregoni ato fëmijëve dhe nipërve tuaj.

¹⁰Mbani mend ditën kur keni qëndruar para Zotit, Perëndisë suaj, pranë malit Horev. Zoti më kishte thënë: «Lajmëro të mblidhet mbarë populli! Le të dëgjojnë të gjithë se ç'kam për t'ua thënë dhe le të mësohen të më respektojnë e të më dëgjojnë dhe t'i zbatojnë të gjitha urdhërimet e mia, gjatë tërë kohës që ata do të banojnë në tokën e tyre. Të gjitha këto ata duhet t'ua mësojnë edhe fëmijëve të tyre.»

¹¹Pastaj ju u afruat dhe qëndruat në rrëzë të malit. Mali po digjej dhe zjarri ngrihej deri në qiell, i rrethuar nga retë e zeza. ¹²Zoti më foli nga zjarri. Ju mund të dëgjonit vetëm zërin e tij, por nuk mund ta shihnit atë vetë; ai mbeti i padukshëm. ¹³Ai ju shpalli dhjetë urdhërime, të cilat duheshin respektuar patjetër për të siguruar besëlidhjen e tij. Ato ai i shkroi në dy rrasa guri. ¹⁴Por mua më urdhëroi t'jua mësoja të gjitha ligjet dhe vendimet gjyqësore, sipas të cilave ju duhej të jetonit në tokën tuaj.

¹⁵Mos harroni se ju dëgjuat vetëm zërin, kur Zoti ju foli nga zjarri, por nuk patë asnjë figurë. ¹⁶Prandaj mos bëni asnjë shtatore idhujtare; ky do të ishte një krim i pafalshëm, pavarësisht se çfarë figure do të tregoni: burrë ose grua, ¹⁷⁻¹⁸kafshë, zog ose peshk. ¹⁹Mos u ndikoni nga ajo që shihni në qiell! Mos u mashtroni duke adhuruar si perëndi diellin, hënën ose yjet. Adhurimin e yjeve Zoti, Perëndia juaj, ua ka caktuar (si dënim) popujve të tjerë të Tokës. ²⁰Por Zoti ju ka nxjerrë nga Egjipti, nga ajo furrë, për t'ju bërë popullin e tij, siç jeni tani.

²¹Por, meqë ju nuk e keni dëgjuar, Zoti u zemërua me mua dhe u betua se unë nuk do ta kaloja Jordanin për të hyrë në tokën e bukur që juve jua jepet si pronë e përhershme. ²²Prandaj unë duhet të vdes në këtë anë të Jordanit; por ju do ta shtini në dorë tokën. ²³Duhet të keni shumë kujdes që të mos harroni besë-

lidhjen që ka lidhur me ju Zoti, Perëndia juaj! Mos bëni për vete asnjë pikturë hyjnore, pavarësisht se çfarë lloji, sepse Zoti, Perëndia juaj, jua ka ndaluar këtë. ²⁴Perëndia juaj është një zjarr që të përpin, ai nuk duron që të adhuronit gjë tjetër përveç tij.

Populli është i lirë të kthehet përsëri te Zoti

²⁵Pasi të keni jetuar në tokën tuaj për shumë breza, ka mundësi që të tundoheni e të ngrini krye kundër Zotit dhe të bëni ndonjë shtatore idhujtare. Por me këtë do të provokohet zemërimi i Zotit. ²⁶I thërras si dëshmitarë qiellin dhe tokën: në qoftë se bëni diçka të tillë, nuk do të mund të qëndroni më në tokën që tani po e shtini në dorë! Po e bëtë këtë, pas njëfarë kohe ju do të zhdukeni plotësisht! ²⁷Zoti do t'ju shpërndajë ndër popujt e tjerë; atje vetëm një tepçicë prej jush do të shpëtojë gjallë. ²⁸Ju do të detyrohemi t'u shërbeni perëndive të bëra prej njerëzve, shtatoreve prej druri dhe guri, që nuk mund të shohin, as të dëgjojnë, as të shijojnë e as të nuhasin.

²⁹Atje do ta kërkonti Zotin, Perëndinë tuaj, dhe ai do të lejojë që ju ta gjeni, kur t'i drejtoheni atij me tërë zemrën dhe me të gjitha forcat tuaja. ³⁰Kur mbi ju të kenë rënë të gjitha këto telashe, në fund ju do të ktheheni përsëri te Zoti, Perëndia juaj, dhe do të dëgjoni zërin e tij, ³¹sepse Zoti është Perëndi plot mëshirë. Ai është dhe mbetet Perëndia juaj. Ai nuk do t'ju braktisë e as s'do t'ju shkatërrojë. Ai nuk harron atë që ua premtoi me be të parëve tuaj.

³²Kërkoni në të kaluarën, që nga krijimi i njerëzve e gjer sot! Kërkoni në mbarë Tokën, nga njëri skaj në tjetrin! A ka ndodhur ndonjëherë ndonjë gjë kaq e madhe? A ka ndonjë vend ku njeriu të tregojë për një gjë të tillë? ³³A ka ndonjë komb që të ketë dëgjuar ndonjëherë zërin e Perëndisë së tij, që dilte nga zjarri, dhe të ketë mbetur gjallë, siç e keni përjetuar ju? ³⁴A ka kërkuar ndonjëherë një perëndi të nxjerrë një komb nga një komb tjetër për ta bërë pronën e tij, siç bëri me ju Zoti, Perëndia juaj, në Egjipt? Para syve tuaj, Ai ka kryer mrekulli të pabesueshme. Ai u ka kallur tmerr dhe frikë shtypësve tuaj, ka bërë që të bien mbi ta fatkeqësi të tmerrshme; po, vetë ka luftuar për ju, me forcën dhe fuqinë e tij të madhe ju ka nxjerrë prej mesit të tyre!

³⁵Zoti ka lejuar që t'i përjetoni të gjitha këto, që ta pranoni se ai është me të vërtetë Perëndi dhe se, përveç tij, nuk ka perëndi tjetër. ³⁶Ai ju foli që lart nga qielli, dhe ju dha urdhërimet e tij; ju e keni parë zjarrin e tij të fuqishëm dhe e keni dëgjuar se si ju foli nga zjarri. ³⁷Ai ju ka zgjedhur, meqë i do të parët tuaj. Ai ju ka nxjerrë prej Egjipti me fuqinë e tij të madhe, ³⁸për të dëbuar para jush popujt që janë më të mëdhenj dhe më të fuqishëm dhe për t'ju dhënë juve tokën e tyre si pronë të përhershme, siç e përjetoni tani.

³⁹Nga kjo ju duhet ta kuptoni dhe të mos e harroni se Zoti është i vetmi perëndi në qiell dhe se, përveç tij, nuk ka perëndi tjetër. ⁴⁰Dhe ju duhet të jetoni sipas ligjeve dhe urdhërimeve të tij, të cilat jua kam shpallur sot. Atëherë do t'ju shkojë mbarë juve dhe pasardhësve tuaj dhe do të banoni përgjithmonë në tokën që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj.»

Qytetet për strehimin e vrasësve pa paramendim në tokën në lindje të Jordanit

⁴¹Atëherë Moisiu caktoi, në krahinën në lindje të Jordanit, tri qytete si vende të shpëtimit, ⁴²ku çdonjeri që ka vrarë një tjetër pa paramendim mund të strehohet. Në qoftë se ai vërtet nuk ka pasur asnjë urrejtje për tjetrin, ai mund të gjejë atje vend shpëtim dhe kështu të shpëtojë jetën. ⁴³Në krahinën e fisit të Ruvenit, Moisiu caktoi për këtë qytetin Becer, në rrafshnaltën me stepa në lindje të Detit të Vdekur; në krahinën e fisit të Gadit qytetin Ramot, në malësinë e Gileadit, kurse në krahinën e gjysmës së fisit të Mënasheut qytetin Golan, në tokën e Bashanit.

Moisiu i kujton për themelet e besëlidhjes

⁴⁴⁻⁴⁵Tani vijon i gjithë ligji që Moisiu u shpalli izraelitëve pas daljes së tyre nga Egjipti, detyrimet ligjore, ligjet dhe vendimet gjyqësore. ⁴⁶Ai ua shpalli izraelitëve të gjitha këto në luginën e Bet-Peorit, në territorin e mëparshëm të mbretit amoras, Sihonit. Këtë e kishin mundur izraelitët nën udhëheqjen e Moisiut ⁴⁷dhe tokën e tij e kishin shtënë në dorë; pastaj edhe tokën e mbretit Og nga Bashani. Ata e kishin pushtuar mbarë territorin e të dy mbretërve amoras, ⁴⁸nga Aroeri, në lumin Arnon, deri në malësinë e Hermonit, ⁴⁹duke përfshirë edhe anën lindore të luginës së Jordanit, gjer poshtë në Detin e Vdekur dhe në rrëzë të malit Pisga.

Dhjetë urdhërimet

(Nr 20,1-17)

5 Moisiu i thirri të mblidheshin të gjithë izraelitët dhe u tha:

¹Ju burrat e Izraelit. Dëgjoni ligjet dhe urdhërimet e Zotit, që po ju shpall tani. Mësojini përmendsh dhe ndiqini me përpikëri! ²Zoti, Perëndia jonë, lidhi besëlidhje me ne në malin Horev. ³Kjo besëlidhje nuk ishte vetëm për të parët tanë që vdiqën; ajo na vlen edhe neve të gjithëve, që tani qëndrojmë këtu të gjallë. ⁴Zoti ju foli personalisht nga zjarri, atje në mal. ⁵Por ju nuk hipët në mal, sepse kishit frikë nga zjarri. Prandaj unë ndërmjetësoja mes jush dhe Zotit dhe ju përcillja atë që më thoshte Zoti. Dhe ai tha: (I) «Unë jam Zoti, Perëndia jote! Të kam liruar nga skllavëria në Egjipt. ⁷Përveç meje nuk ka për ty perëndi

të tjera.

(II)⁸Mos bëj për vete asnjë pikturë prej asaj që është në qiell, në tokë ose në det. ⁹Mos bjer përmbys para tyre dhe mos i adhuro, sepse unë, Zoti, kërkoj prej teje dashuri të pandarë. Kur dikush më kthen shpinën, atëherë ndëshkoj edhe fëmijët e tij, madje edhe nipërit dhe stërnipërit. ¹⁰Por kur dikush më do dhe i ndjek urdhërimet e mia, atëherë do t'i tregoj atij dhe pasardhësve të tij dashuri dhe besnikëri nëpër mijëra breza.

(III) ¹¹Mos e përdor keq emrin ♦ e Zotit, Perëndisë sate, sepse Zoti do ta ndëshkojë këdo që bën kështu.

(IV) ¹²Mos harro ditën e pushimit! Ruaje të lirë, siç të ka urdhëruar Zoti, Perëndia jote. ¹³Gjashtë ditë në javë ke kohë për të bërë punën tënde. ¹⁴Por dita e shtatë duhet të jetë ditë pushimi, e cila i takon Zotit, Perëndisë sate! Atë ditë mos puno, as fëmijët e tu, as skllëvërit e tu, as bagëtia jote, as gomarët e tu, asnjëra prej kafshëve të tua, madje as i huaji që banon te ju. Atë ditë duhet të pushojnë skllëvërit e tu dhe skllavet e tua, njëlloj si ti. ¹⁵Mos harro se edhe ti ishe njëherë skllav në Egjipt dhe Zoti të ka nxjerrë në liri me forcën dhe fuqinë e tij të madhe. Për këtë ai të urdhëron edhe ty t'i përmbahesh ditës së pushimit.

(V) ¹⁶Ndero atin dhe nënën! Kështu të ka urdhëruar Zoti, Perëndia jote; nëse vepron kështu, do të jetosh për shumë kohë dhe do të të shkojë mbarë në tokën që të jep Zoti, Perëndia jote.

(VI) ¹⁷Mos bëj vrasje!

(VII) ¹⁸Mos bëj tradhti bashkëshortore!

(VIII) ¹⁹Mos ia vidh asnjërit lirinë e tij e as pronën e tij!

(IX) ²⁰Mos bëj dëshmi të rreme kundër të afërmit tënd!

(X) ²¹Mos kërko të bësh për vete gruan e tjetrit!

Mos shiko me lakmi atë që i takon tjetrit, as shtëpinë e tij, as pronën e tij, skllavin e tij, as fëmijët e tij, as bagëtinë e tij, as gomarin e tij e as ndonjë gjë tjetër që i takon atij!

♦ Mendohej që thirrja e emrit të hyjnisë e fokusoi fuqinë e saj në një vend të saktë.

Frika e popullit

(Dal 20,18-21)

²²Këto urdhërime Zoti i dha në malin Horev. Mbarë bashkësia juaj ishte mbledhur dhe e dëgjoi se si Zoti i shpalli ato me zë të madh që doli nga zjarri dhe nga reja e errët. Pastaj Zoti i shkroi ato në dy rrasa guri dhe m'i dorëzoi mua. Por të gjitha të tjerat ai nuk i tha në praninë tuaj; ²³sepse, kur ju patë se si po digej mali dhe dëgjuat zërin që doli nga errësira, u trembët. Atëherë, të gjithë kryetarët e fiseve dhe të gjithë pleqtë m'u afruan mua ²⁴dhe më thanë: «Zoti, Perëndia jonë, sot na e ka treguar lavdinë dhe madhësinë e tij dhe ne kemi dëgjuar se si doli zëri i tij nga zjarri. Me habi kemi vënë re, se Perëndia mund t'u flasë njerëzve dhe ata të mos vdesin. ²⁵Por ne, megjithatë, kemi frikë se ky zjarr i madh mos na përpin. Kur të vazhdojmë ta dëgjojmë zërin e Zotit, Perëndisë sonë, me siguri nuk do të mbetemi më gjallë. ²⁶Askush nuk e ka dëgjuar si ne zërin e Perëndisë së gjallë duke dalë nga mesi i zjarrit, e të ketë mbetur gjallë. ²⁷Prandaj, shko ti atje dhe dëgjo gjithçka që thotë Zoti, Perëndia jonë, pastaj na e thuaj neve. Do të të dëgjojmë dhe do t'i ndjekim të gjitha ato që ke për të na thënë.»

²⁸Pastaj Zoti më tha: «E kam dëgjuar se për çfarë të lutet populli. Ata kanë të drejtë. ²⁹Sa mirë do të ishte sikur ata të mbanin gjithnjë këtë qëndrim! Sikur ata t'i merrnin gjithnjë seriozisht fjalët e mia dhe po kështu t'i zbatonin edhe urdhërimet e mia. Atëherë gjithnjë do t'u shkonte mbarë. ³⁰Thuaju se ata duhet të kthehen në çadrat e tyre. ³¹Por ti, m'u afro mua! Unë do të t'i tregoj të gjitha urdhërimet, ligjet dhe vendimet gjyqësore, të cilat ti duhet t'ua mësosh atyre dhe sipas të cilave ata duhet të jetojnë në tokën që do t'ua jap unë.»

³²⁻³³Prandaj ju kam kujtuar, që t'i zbatoni me përpikëri ato, për të cilat Zoti, Perëndia juaj, ju ka urdhëruar. Mos e shkëlpi asnjërin prej urdhërimeve të tij! Mos u largoni nga rruga që ju ka caktuar ai. Atëherë do të mbeteni gjallë, do t'ju shkojë mbarë dhe ju do të mund të banoni gjithnjë në tokën që tani do ta shtini në dorë.

Urdhërimi themelor

6 Dëgjoni tani ligjet, urdhrat dhe urdhërimet që po jua shpall në emër të Zotit. Ato duhet ta drejtojnë tërë jetën tuaj, kur të shtini në dorë tokën, në të cilën po hyni. ²Respektoje Zotin, Perëndinë tuaj, dhe bindjuni atij, ju dhe të gjithë pasardhësit tuaj! Ndiqini gjithnjë urdhërimet e tij, që po ju shpall sot. Atëherë ai do t'ju japë jetë të gjatë. ³Dëgjoni urdhërimet e tij dhe ndiqini! Atëherë do të realizohet çfarë ju premtoi Zoti, Perëndia e paraardhësve tuaj; do t'ju shkojë mbarë dhe ju do të bëheni një komb i madh në tokën e pasur dhe pjellore.

⁴Dëgjoni, ju izraelitë! Zoti është Perëndia jonë, Zoti dhe askush tjetër! ⁵Prandaj dua jeni me gjithë zemrën, me gjithë vullnetin dhe me gjithë forcën tuaj! ⁶Mos harroni kurrë urdhërimet e tij, që po ju shpall sot.

⁷Nguljuani në kokë fëmijëve tuaj dhe thuajini vazhdimisht më zë të lartë – në shtëpi dhe në rrugë, kur të bini të flini dhe kur të zgjoheni. ⁸Që të mos i harroni kurrë, lidhini si shenjë në krahë dhe në ballë!
⁹Shkruajini në shtyllat e dymve dhe në portat e qyteteve tuaja!

Mos e harroni kurrë Perëndinë!

¹⁰Zoti, Perëndia juaj, do t'ju çojë tani në tokën që do t'ju japë për pronë, siç u premtoi me be të parëve tuaj, Avrahamit, Izakut dhe Jakovit. Atje do të gjeni qytete të mëdha dhe të bukura, që nuk i keni ndërtuar ju vetë, ¹¹shtëpi plot me pasuri, që nuk e keni mbledhur vetë, burime që nuk i gërmuat vetë, dhe vreshta e ullishta që nuk i keni mbjellë vetë. Kur t'ju ketë ecur mbarë dhe të jeni ngopur, ¹²kini kujdes të mos e harroni Zotin, që ju nxori nga Egjipti ku ishit skllëvër!

¹³Respektojini Zotin, Perëndinë tuaj, dhe bindjuni atij! Betohuni vetëm me emrin e tij! ¹⁴Mos vraponi pas perëndive që i adhurojnë popujt përreth. ¹⁵Zoti, Perëndia juaj, kërkon prej jush dashuri të pandarë; në qoftë se nuk ia mbani besën, ju do të nxitni zemërimin e tij dhe ai do t'ju shfarosë. ¹⁶Mos e vini në provë durimin e tij, siç bënit pranë Masës. ¹⁷Dëgjoni urdhrat e tij, zbatojini me kujdes detyrimet ligjore dhe ligjet që ju ka dhënë ai, ¹⁸dhe bëni atë që ai e shpalli të mirë dhe të drejtë. Atëherë do t'ju shkojë mbarë dhe ju do të shtini në dorë mbarë tokën që Zoti u premtoi të parëve tuaj. ¹⁹Atëherë ju do t'i dëboni prej vendit të gjithë armiqtë tuaj, sipas premtimit të tij.

Transmetimi brez pas brezi i veprave të mëdha të Zotit

²⁰Kur fëmijët tuaj, më vonë, të pyesin, se çfarë kuptimi kanë të gjitha detyrimet ligjore, ligjet dhe vendimet gjyqësore që ju i keni marrë nga Zoti, Perëndia juaj, ²¹atëherë jepuni përgjigjen që vijon: «Si skllëvër, ne u detyruam t'i shërbenim mbretit të Egjiptit, por Zoti na liroi me forcën e tij të madhe. ²²Me sytë tanë kemi parë se si ai, me mrekullitë e tij, bëri që të binte rrënim mbi faraonin dhe familjen e tij dhe mbi të gjithë egjiptianët. ²³Ndërsa ne na ka nxjerrë nga Egjipti dhe na ka sjellë në këtë tokë, që ua premtoi të parëve tanë. ²⁴Edhe në të ardhmen Zoti do të kujdeset që të mbetemi gjallë dhe që të na shkojë mbarë. Por, për këtë, ai kërkon prej nesh që ta respektojmë e t'i bindemi dhe të jetojmë sipas urdhërimeve që na ka dhënë ai. ²⁵Kur ndjekim me përpikëri gjithçka që na ka urdhëruar Zoti, Perëndia jonë, atëherë mund të qëndrojmë në praninë e tij.»

Parandalimi i mosbindjes

(Dal 34,11-16)

7 Pas pak do të niseni për ta shtënë në dorë tokën, dhe Zoti, Perëndia juaj, do t'ju japë sukses. Gjatë përparimit tuaj, ai do t'i dëbojë të shtatë popujt që banojnë tani në atë vend e që janë më të fuqishëm dhe më të mëdhenj se ju: hitasit, gergashasit, amorasit, kënanasit, perizasit, horasit dhe jevasit.

²Kur Zoti t'ju dorëzojë ata, ju nuk duhet të lidhni me ta asnjë traktat paqeje. Ju nuk duhet t'i kurseni, por duhet të zbatoni mbi ta dënimin me vdekje që ua ka dhënë Zoti. ³Ju nuk duhet në asnjë mënyrë të lidheni me ta me martesë. Asnjë burrë izraelit ose grua izraelite nuk duhet të martohet me një pjesëtar të këtij populli. ⁴Ndryshe, ka mundësi që ju të futeni në rrugë të gabuar dhe t'i ktheni shpinën Zotit, duke adhuruar perëndi të tjera. Pastaj, Zoti do të zemërohet me ju dhe do t'ju shkatërrojë pas njëfarë kohe.

⁵Për ju ekziston vetëm një rrugëdalje: rrafshoni altarët e tyre, shembni gurët e tyre të ngritur dhe digjni shtatoret e tyre idhujtare. ⁶Ju i takoni vetëm Zotit. Ai ju ka zgjedhur prej të gjitha kombeve të botës për t'ju bërë pronën e tij. ⁷Dhe kështu bëri, jo sepse ju jeni më i madh se popujt e tjerë – përkundrazi, jeni më i vogël ndër ta! ⁸Jo! Kështu bëri vetëm sepse ai ju deshi dhe donte ta mbante premtimin që u kishte dhënë të parëve tuaj. Vetëm për këtë shkak ju nxori prej tokës ku ishit skllëvër; vetëm për këtë arsye ju liroi prej dorës së fortë të faraonit. ⁹Ai donte t'ju tregonte se vetëm ai është Perëndia e vërtetë dhe që e mban fjalën. Ai qëndron besnik ndaj besëlidhjes së tij dhe e tregon dashurinë e tij deri në mijëra breza ndaj atyre që e duan dhe i zbatojnë urdhërimet e tij. ¹⁰Por kush e kundërshton, ai e ndëshkon aty për aty dhe e shkatërron. ¹¹Prandaj përmbajuni gjithnjë urdhrat të tij, ligjeve dhe vendimeve gjyqësore të tij, që po ju shpall sot!

Bindja sjell bekim

(Br 28,1-14)

¹²Në qoftë se ia mbani besën Zotit dhe i dëgjoni dhe i zbatoni urdhërimet e tij, edhe ai do t'ju mbajë besën dhe do t'i mbajë premtimet e tij.

¹³Ai do t'ju tregojë dashurinë dhe mirësinë e tij dhe do të derdhë mbi ju bekimin e tij. Ai do të bëjë që të shtoheni dhe do t'ju shtojë lulëzimin në tokën që do t'ju japë. Ai do t'ju dhurojë shumë fëmijë dhe do të bëni që të keni prodhime të mëdha gruri, vere dhe ulliri; bagëtinë tuaj të trashë, delet dhe dhitë do t'ju shtojë.

¹⁴Asnjë popull tjetër nuk do të ketë aq mbarësi sa ju. Askush prej jush, burrë ose grua, nuk do të jetë shterpë. As mes bagëtive tuaja nuk do të ketë shterpësi. ¹⁵Zoti do t'ju mbrojë nga të gjitha sëmundjet, ai do të largojë prej jush murtagjat që i shihnit në Egjipt dhe do të bëjë që ato të bien mbi armiqtë tuaj.

¹⁶Të gjithë popujt që do t'jua dorëzojë Zoti, ju duhet t'i shkatërroni. Ju nuk duhet të keni asnjë mëshirë për ta, në asnjë mënyrë nuk duhet t'i adhuroni perënditë e tyre, sepse kjo do t'ju shkaktonte rrënim.

Asnjë frikë nga popujt e tokës

¹⁷Ndoshta shqetësoheni duke menduar: «Popujt në tokën e Kënaanit janë më të fuqishëm se ne. Kurrë nuk do të mund t'i dëbojmë!» ¹⁸Mos kini frikë prej tyre! Mbani mend se si Zoti, Perëndia juaj, bëri që faraoni dhe të gjithë egjiptianët ta provonin fuqinë e tij. ¹⁹Mendoni për fatkeqësitë që dërgoi dhe për të gjitha veprat e tij të mrekullueshme. Mendoni se si ju nxori nga Egjipti me forcën dhe fuqinë e tij të madhe! Pikërisht ashtu do të veprojë edhe tani. Ai do të bëjë që popujt, prej të cilëve ju tani keni frikë, ta provojnë fuqinë e tij. ²⁰Ai do të bëjë që ata t'i kapë tmerrin dhe panikun, derisa të kenë vdekur edhe njerëzit e fundit që mund të mbeten gjallë dhe që mund t'ju fshihen juve ndokund. ²¹Ju nuk keni pse të frikoheni prej tyre, sepse Zoti, Perëndia juaj, është me ju. Ai është i fortë e i fuqishëm dhe të gjithë armiqtë e tij duhet të kenë frikë prej tij. ²²Ai do t'i dëbojë këta popuj para jush.

Sidoqoftë, ai nuk do të lejojë që ju t'i shkatërroni brenda pak kohe. Ndryshe, kafshët e egra do të shtoheshin shumë dhe do t'ju shkaktonin dëme.

²³⁻²⁴Zoti, Perëndia juaj, do t'u kallë frikë dhe tmerr popujve dhe do t'jua dorëzojë ata bashkë me mbretërit e tyre, që t'i shkatërroni.

Askush nuk do të mund t'ju bëjë ballë. Emrat e mbretërve të tyre do të harrohen plotësisht.

²⁵Ju duhet të hidhni në zjarr shtatorët e perëndive të tyre. Mos shkoni në rrugë të gabuar duke ua hequr shtresën e arit ose të argjendit për ta marrë për vete. ♦ Këtë lloj ari dhe argjendi, Zoti e urren dhe kjo do t'ju sillte fatkeqësi.

²⁶Askush të mos çojë në shtëpinë e vet ndonjë gjë që rrjedh nga këto figura idhujtare, ndryshe mbi të ♦♦ duhet zbatuar dënimi i dhënë nga Zoti. Figurat duhet të digjen dhe ai duhet të vdesë. Trajtojini ato si diçka që ngjall neveri dhe që duhet shkatërruar.

♦ Kjo do të jetë praktika që dënon Pali te Rm 2,22; *Ju e urreni idhujtarinë, por beni tregti me arin e plaçkitur nga tempujt e idhujve!* ♦♦ që të mos dënohet me 'asgjësim të shenjtë' (*herem*), siç u dënua Ahani në librin e Joshuas. Idhujtaria është aq e dënueshme dhe e nëveritshme Zotit si drejtësi e korruptuar (Fu 15,17), padrejtësi tregtare (Fu 20,10) dhe hipokrizi fetare (Fu 21,27).

Si e rrit Zoti popullin e tij

8Mbarë ligjin që po ju shpall sot, ju duhet ta zbatoni me kujdes, që të mbeteni gjallë dhe që të shtoheni e ta shtini në dorë tokën, që Zoti ua premtoi me be të parëve tuaj.

²Mos e harroni se si Zoti, Perëndia juaj, ju bëri të endeshit për 40 vjet në shkretëtirë për të thyer kokëfortësinë tuaj, por edhe për të vënë në provë zemrën tuaj dhe për të parë nëse do t'i zbatonit ose jo urdhërimet e tij.

³Për ta thyer kokëfortësinë tuaj, ai bëri që të vuanit nga uria; por pastaj ju dha për të ngrënë manën, për të cilën as ju e as të parët tuaj gjer atëherë nuk dinit asgjë. Me këtë donte t'ju tregonte se njeriu nuk jeton vetëm me bukë, por me gjithçka që jep Perëndia me anë të fjalës së tij.

⁴Për plot 40 vjet rrobat tuaja nuk u grisën dhe ju nuk keni marrë plagë në këmbë. ⁵Nga kjo ju duhet ta kuptoni se Zoti, Perëndia juaj, dëshiron t'ju çojë në rrugën e drejtë, si ati që edukon fëmijën e tij. ⁶Prandaj zbatoni urdhrin e tij dhe rrini në rrugën që ju tregon ai. Merrini seriozisht paralajmërimet e tij.

Toka si dhuratë e Perëndisë

⁷Zoti, Perëndia juaj, do t'ju çojë në një tokë të bukur dhe pjellore. Në rrafshinë edhe në malësi ka burime dhe përranj të pashtershëm që dalin nga thellësia e tokës. ⁸Ka grurë dhe elb, rrush, fiq dhe shegë, ullinj dhe mjaltë. ⁹Ju do të keni për të ngrënë sa të doni dhe nuk do t'ju mungojë gjë. Nga shkëmbinj të kësaj toke ju mund të nxirrni hekur dhe nga malet e saj mund të merrni bakër. ¹⁰Ju do të mund të ngopeni dhe do ta falënderoni me tërë zemër Zotin, Perëndinë tuaj, për tokën që ju ka dhënë.

¹¹Por, mos e harroni Zotin, Perëndinë tuaj! Përfillini udhërimet, ligjet dhe vendimet e tij gjyqësore, që sot po ju shpall! ¹²⁻¹⁴Mos t'ju rritet mendja kur t'ju shkojë mbarë, kur të keni mjaft për të ngrënë dhe kur të banoni në shtëpi të bukura, kur të rriten kopetë e bagëtisë suaj, kur të shtohet ari, argjendi dhe mbarë pasuria juaj. Atëherë mos e harroni Zotin, Perëndinë tuaj! Ai ju nxori nga Egjipti, ku ishit skllëvër. ¹⁵Ai ju ka mbrojtur në shkretëtirë e madhe dhe të rrezikshme, ku jetojnë nepërka dhe akrepa, ku gjithçka është e tharë dhe ku nuk ka pikë uji. Nga shkëmbi më i fortë bëri që të dilte një burim, ¹⁶në mesin e shkretëtirës jua dha manën për të ngrënë, për të cilën të parët tuaj nuk dinin gjë. Ai bëri që të vuanit nga uria dhe etja, për të thyer kokëfortësinë tuaj dhe për t'ju vënë në provë; por pastaj ju dha çfarë ju duhej për të jetuar.

¹⁷Mos e harroni këtë dhe mos t'ju shkojë mendja të thoni: «Të gjitha këto na detyrohen neve. Këtë mirëqenie e kemi fituar me punën e duarve tona.» ¹⁸Më mirë pranoni që Zoti, Perëndia juaj, jua dha forcën e nevojshme për t'ia arritur kësaj. Dhe ai veproi kështu, sepse i mban premtimet që u dha të parëve tuaj,

siç mund ta shihni sot vetë.

¹⁹Mos e harroni kurrë Zotin, Perëndinë tuaj! Mos vraponi pas perëndive të tjera, mos i adhuroni, mos u shërbeni. Sot po ju paralajmëroj! Më dëgjoni, ndryshe do të rrënoheni! ²⁰Në qoftë se nuk e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, ju do të shkatërroheni njëllëj si popujt që ai i dëboi para jush dhe që shkatërroi.

Një dhuratë e pamerituar

(Dal 32,1-35)

9 Dëgjoni, ju izraelitë! Ju do ta kaloni Jordanin dhe do të shtini në dorë një vend që tani u takon popujve të tjerë. Ata janë më të fortë dhe më të mëdhenj se ju dhe kanë qytete të mëdha, të cilët mbrohen nga muret që ngrihen deri në qiell. ²Atje është populli i anakasve, të gjithë burra shumë të fortë, viganë. Ju keni dëgjuar për ta dhe e dini se thuhet: «Kush mund t'u bëjë ballë anakasve?» ³Por ju do ta provoni se si Zoti, Perëndia juaj, do të kalojë përpara jush, si zjarri që përpin gjithçka; ai do t'i gjunjëztojë ata para jush, që ju t'i dëboni pa vonesë dhe t'i shkatërroi, siç ju ka premtuar.

⁴⁻⁵Kur të ndodhë kjo dhe Zoti do t'i ketë dëbuar ata përpara jush, atëherë mos t'ju shkojë mendja të thoni: «Ky është shpërblimi për dëgjesën tonë. Meqë kemi jetuar në mënyrë aq shembullore, Zoti na ka sjellë në këtë vend.» Jo! Zoti po jua jep këtë vend, jo sepse ia keni mbajtur besën. Ai do t'i dëbojë këta popuj nga kjo tokë për shkak të shthurjes së tyre dhe sepse ai ua ka premtuar këtë me be të parëve tuaj, Avrahamit, Izakut dhe Jakovit. ⁶Mos u mashtroni! Zoti, Perëndia juaj, jua jep këtë vend të bukur jo për shkak të ndonjë merite. Jo, ju jeni një popull krejt i pabindur!

Mosbindja e popullit në malin e Zotit

⁷Mendoni pak, sa herë e keni nxitur zemërimin e Zotit, Perëndisë suaj, kur ishit në shkretëtirë. Që nga dita kur u nisët nga Egjipti, gjer kur arritët në këtë vend, ju e keni kundërshtuar Zotin.

⁸Në malin Horev, ju e keni provokuar aq shumë, saqë ai donte t'ju shkatërronte. ⁹Atëherë unë isha në mal, sepse Zoti donte të më dorëzonte dy rrasat prej guri, mbi të cilat ishin shkruar detyrimet e besëlidhjes që ai e kishte lidhur me ju. Për një kohë shumë të gjatë qëndrova lart në mal pa pirë dhe pa ngrënë. ¹⁰⁻¹¹Në fund të kësaj kohe, Zoti m'i dha dy rrasat. Me dorën e vet ai kishte shkruar fjalët që jua kishte thënë prej mesit të zjarrit, kur ju ishit të mbledhur në mal.

Kur m'i dorëzoi rrasat, ¹²më tha: «Zbrit shpejt nga mali! Populli yt, që ti e ke nxjerrë nga Egjipti, ka bërë diçka të tmerrshme. Ata janë kthyer shumë shpejt nga rruga, që sapo ua tregova me urdhërimet e mia. Ata kanë bërë për vete një shtatore të derdhur.» ¹³Dhe shtoi: «Tani e di ç'populli i pabindur janë. ¹⁴Mos kërko të ma ndërrosh mendjen! Do t'i shkatërroj rrënjësisht, saqë të mos kujtohet më, as emri i tyre. Pastaj do të bëj një popull prej pasardhësve të tu, që do të bëhet më i madh dhe më i fortë se ata.»

¹⁵Menjëherë, me dy rrasat zbrita nga mali që ende po digjej. ¹⁶Pastaj pashë se ju kishit ngritur krye kundër Zotit, Perëndisë suaj, dhe kishit bërë një shtatore të derdhur sipas shëmbëlltyrës së një demi. Ju ishit larguar shumë shpejt nga rruga që ju kishte treguar Zoti me urdhërimet e tij.

¹⁷Dy rrasat i hodha përtokë dhe i theva para syve tuaj. ¹⁸⁻¹⁹Pastaj rashë përmbys para Zotit dhe qëndrova i shtrirë para tij duke iu lutur për një kohë shumë të gjatë, pa ngrënë dhe pa pirë. Kisha frikë se mos Zoti, me zemërimin e tij, ju shkatërronte të gjithëve. Sepse ju e kishit fyer rëndë me idhujtarinë tuaj. Si dhe më parë, Zoti e dëgjoi lutjen time.

²⁰Zoti u zemërua edhe me Aharonin dhe donte ta vriste; por, iu luta Zotit edhe për të. ²¹Figurën e demit, që ju kishit bërë gjatë kryengritjes suaj kundër Zotit, e hodha në zjarr. Pastaj e copëtova, e thërrmova, e bëra pluhur dhe e hodha pluhurin në përroin që rrjedh nga mali.

²²Gjithashtu, e zemëruat Zotin, Perëndinë tuaj, kur ishit në Tavera, Masa dhe Kivrot-Taava. ²³Edhe në Kadesh-Barnea, kur ai ju dërgoi të zbulonit vendin dhe ju urdhëroi që ta shtinit në dorë, sepse ai po jua jepte, ju ngritët krye kundër tij; dhe as i besuat e as e dëgjuat. ²⁴Qëkur ju njoh unë, ju vazhdimisht jeni rebeluar kundër Zotit.

Si iu përgjigj Zoti lutjeve të Moisiut

²⁵Prandaj mbeta shtrirë, me fytyrë përtokë, në praninë e Zotit, për një kohë shumë të gjatë, sepse e dija se ai kishte vendosur t'ju shkatërronte. ²⁶Dhe i lutesha atij: «O Zot, Perëndia ime, mos e shkatërro popullin tënd, popullin që e shpëtove dhe e nxore nga Egjipti me forcën dhe fuqinë tënde të madhe. ²⁷Kujto shërbëtorët e tu, Avrahamin, Izakun dhe Jakovit, dhe mos i kushto vëmendje kokëfortësisë, ligësisë dhe mëkatit të popullit. ²⁸Ndryshe, egjiptianët do të thonë se ti nuk ishe në gjendje ta çoje popullin tënd në tokën që i premtove. Ata do të thonë se ti e nxore popullin tënd në shkretëtirë për ta vvarë, sepse e urreje. ²⁹Në fund të fundit, ky është populli, të cilin e zgjodhe ti, që të përkiste ty dhe të cilin e nxore nga Egjipti me forcën dhe fuqinë tënde të madhe.»

Moisiu merr përsëri udhërimet

(Dal 34,1-10)

10¹⁻²Pastaj Zoti më tha: «Pre dy rrasa prej guri, si ato të parat që theve, dhe bëj një arkë prej druri. M'i sill rrasat në mal. Mbi to do t'i shkruaj edhe një herë fjalët që ishin shënuar në të parat dhe pastaj futi në arkë.»

³Bëra një arkë prej druri akacie, i preva rrasat dhe me to hipa në mal. ⁴Zoti shkroi mbi to të njëjtat fjalë që ishin në rrasat e para: dhjetë urdhërimet që jua komunikoi nga zjarri, kur ishit të gjithë të mbledhur rreth malit. Pastaj m'i dorëzoi rrasat. ⁵Me to zbrita nga mali dhe i vendosa në arkën që kisha bërë. Atje janë edhe sot, pikërisht sipas urdhrat të Zotit.

Vdekja e Aharonit dhe shërbimi i levitëve

⁶(Izraelitët shkuan nga Beerot-Bene-Jaakani deri në Moserë. Atje vdiq dhe u varros Aharoni, ndërsa biri i tij, Elazari, u bë pasardhësi i tij në priftëri. ⁷Izraelitët shkuan më tej, në Gudgodë dhe që andej në Jotbatë, ku ka ujë me shumicë.

⁸Atëherë Zoti e veçoi fisin e Levit prej izraelitëve të tjerë dhe i dha detyra të veçanta. Levitët u ngarkuan me një varg detyrash të rëndësishme. Ata do të transportonin arkën me dokumentin e besëlidhjes së Zotit, do të kryenin të gjitha shërbimet ndaj Zotit, si priftërinj të tij, dhe do t'i jepnin popullit bekimin në emër të Zotit. Këto detyra ata i kryejnë edhe sot. ⁹Prandaj levitët nuk morën asnjë pjesë toke si pronë. Vetë Zoti është pjesa e tyre; ai ua siguron mjetet e jetesës, siç e premtoi vetë ai, Perëndia e tyre.)

Zoti e dëgjon lutjen e Moisiut për popullin

¹⁰Ashtu si dhe herën e parë, qëndrova për një kohë shumë të gjatë në mal, dhe Zoti e dëgjoi lutjen time. Ai më premtoi të mos ju shkatërrojë. ¹¹Pastaj dha urdhrë: «Shko tani dhe vihu në krye të popullit! Le të nisen dhe ta shtien në dorë tokën që u premtova të parëve të tyre.»

Perëndia unik

¹²Dëgjoni, o izraelitë! Zoti, Perëndia juaj, kërkon prej jush vetëm një gjë, që ta respektoni dhe t'i bindeni atij, që të zbatoni urdhërimet e tij dhe ta doni e ta nderoni me tërë zemrën dhe me tërë forcën tuaj.

¹³Jetoni sipas urdhërimeve dhe ligjeve të tij, që po ju shpall sot! Në qoftë se bëni kështu, do t'ju shkojë mbarë.

¹⁴Zotit, Perëndisë suaj, i takojnë qielli dhe mbarë toka, me gjithçka që jeton në të. ¹⁵Por Zoti ua drejtoi të parëve tuaj dashurinë e veçantë të tij, prej të gjithë popujve të tjerë ju zjodhi ju, pasardhësit e tyre, dhe ju bëri popullin e tij.

¹⁶Prandaj mos e vazhdoni mosbindjen tuaj! Ju keni shenjën e rrethprerjes në trup, por ju duhet ta keni këtë shenjë edhe në zemrën tuaj! ¹⁷Zoti, Perëndia juaj, është Zot mbi të gjitha perënditë dhe fuqitë; ai është i madh dhe i fuqishëm dhe përhap tmerr dhe frikë rreth vetes. Ai është i paanshëm dhe nuk merr ryshfet. ¹⁸Ai i ndihmon jetimët dhe vejushat, që të fitojnë të drejtat e tyre; i do edhe të huajt që banojnë mes jush dhe u siguron ushqim dhe veshje. ¹⁹Prandaj edhe ju duhet t'i doni të huajt. Ju vetë keni jetuar në Egjipt si të huaj. ²⁰Respektojini dhe bindjuni Zotit, Perëndisë suaj! Nderojeni dhe duajeni atë! Betohuni vetëm për emrin e tij!

²¹Ju keni arsye të mjaftueshme për t'i thurur lavdi Zotit, Perëndisë suaj; sepse ju e keni parë me sytë tuaj çfarë veprash të tmerrshme dhe të mëdha bëri ai për ju. ²²Kur të parët tuaj shkuan në Egjipt, ata ishin vetëm 70 veta, por tani Zoti ju ka bërë një popull aq të madh, të panumërt sa edhe yjet në qiell.

Veprat e mëdha të Zotit

11 Duajeni Zotin, Perëndinë tuaj dhe zbatojini gjithnjë udhëzimet, ligjet, vendimet gjyqësore dhe urdhërimet e tij. ²Mbani mend se si Zoti ju ka dhënë një mësim me veprat e tij të fuqishme dhe ju ka treguar rrugën e drejtë. Fëmijët tuaj nuk e kanë përjetuar këtë, por ju e keni parë dhe e dini se si ai ju ka nxjerrë nga Egjipti me forcën e fuqinë e tij të madhe.

³Ju i keni përjetuar mynxyrat të mëdha që Zoti hodhi mbi faraonin dhe mbarë vendin e tij ⁴ose shkatërrimin e ushtrisë egjiptiane që ju ndiqte pas; kuajt dhe karrot e tyre të luftës u fundosën në ujërat e Detit të Xunkthtë dhe fuqia e tyre është thyer sot e kësaj dite. ⁵Ju e keni provuar se si jua ka siguruar mjetet e jetesës gjatë rrugës nëpër shkretëtirë dhe si ju ka ruajtur të shëndoshë dhe ju ka sjellë gjer këtu; ⁶por, gjithashtu, ju keni parë se si i ndëshkoi Datanin dhe Aviramin që kishin ngritur krye kundër tij, si u hap toka dhe i përpiu të gjallë, bashkë me çadrat e tyre dhe me të gjithë pjesëtarët e familjes. ⁷Ju i keni parë me sytë tuaj të gjitha këto vepra të mëdha, që ka kryer Zoti.

⁸Prandaj ndiqini me kujdes të gjitha urdhërimet e tij që po ju shpall sot! Pastaj ai do t'ju japë forcë ta pushtoni tokën që doni ta shtini në dorë; ⁹ju do të jetoni gjatë në tokën që Zoti ju ka premtuar juve dhe pasardhësve tuaj, në këtë tokë të pasur dhe pjellore.

¹⁰Këtu ju nuk duhet të ankoheni si në Egjipt, prej nga keni ardhur. Kur mbillnit grurë, ju duhej t'i ujisnit me mundim arat tuaja, siç bëhet vetëm me perimet. ¹¹Por në tokën ku po hyni tani, ka male e lugina dhe ajo ujitet nga shiu. ¹²Zoti, Perëndia juaj, kujdeset vetë për lulëzimin e të lashtave dhe gjatë tërë vitit e shikon këtë tokë me sy të mirë. ¹³Në qoftë se me të vërtetë i ndiqni urdhërimet e Zotit, që po ju shpall sot,

në qoftë se e doni dhe e nderoni Zotin me gjithë zemër dhe me gjithë forcën, ¹⁴në arat tuaja ai do të dërgojë shi në kohën e duhur, në vjeshtë dhe në pranverë. Ju do të mund të korrni grurin, të mblidhni rrushin dhe ullirin ¹⁵dhe bagëtia juaj do të gjejë kullotë. Ju gjithmonë do të keni për të ngrënë me bollëk.

Nga bindja e popullit varet e ardhmja e tij

¹⁶Kini kujdes dhe mos shkoni në rrugë të gabuar, duke dalë të pabesë ndaj Zotit. Mos adhuroni perëndi të tjera, mos u shërbeni atyre; ¹⁷ndryshe Zoti do të zemërohet me ju dhe nuk do të lejojë që të bjerë më shi në tokat tuaja. Atëherë asgjë nuk do të rritet në fusha dhe ju do të vdisni në mjerim; ju shpejt do ta humbni tokën e bukur, që do t'jua dhurojë tani Zoti.

¹⁸Ngulini në mendje urdhërimet që po ju jap sot dhe mbajini gjithnjë parasysht. Lidhni shenja në duar dhe në ballë për t'i kujtuar ato përherë. ¹⁹Ua kujtoni me këmbëngulje fëmijëve tuaj dhe thuajini gjithnjë me vete – në shtëpi dhe në rrugë, kur të bini për të fjetur dhe kur të zgjoheni. ²⁰Shkruajini në shtyllat e dyerve të shtëpive tuaj dhe në portat e qyteteve tuaja. ²¹Atëherë ju dhe pasardhësit, do të banoni në vendin që Zoti u premtoi të parëve tuaj derisa të qëndrojnë qielli mbi Tokë.

²²Zbatoni të gjitha urdhërimet e Zotit, që po ju shpall tani! Duajeni Zotin, Perëndinë tuaj, qëndroni besnikë ndaj tij dhe bëni gjithçka që kërkon ai prej jush! ²³Atëherë, gjatë përparimit tuaj, ai do t'i dëbojë të gjithë këta popuj, megjithëse ata janë më të mëdhenj dhe më të fortë se ju, dhe ju do të mund ta shtini në dorë vendin e tyre. ²⁴Çdo copë toke që do të shkelni, do t'ju takojë juve, nga shkretëtira në jug deri në Liban në veri, nga Eufrati në lindje deri në Detin (Mesdhe) në perëndim. ²⁵Askush nuk do të mund t'ju bëjë ballë, sepse Zoti do të bëjë që prej jush t'i kapë tmerri dhe frika të gjithë banorët e tokës, sipas premtimit të tij.

²⁶Sot po ju vë para vendimit: a doni bekim apo mallkim? ²⁷Ju do ta keni këtë bekim në qoftë se ndiqni urdhërimet e Zotit, që po ju shpall sot.

²⁸Por do t'ju gjejë mallkimi, nëse nuk i përfillni, nëse largoheni nga rruga e drejtë që po ju tregoj dhe u drejtoheni perëndive të tjera, për të cilat gjer tani nuk dini gjë.

²⁹Kur Zoti, Perëndia juaj, do t'ju çojë në vendin që tani po e shtini në dorë, ju duhet t'i shpallni premtimet për bekimet në malin Garicim, kurse paralajmërimet për mallkimet në malin Eval. ³⁰Këto janë dy male matanë Jordanit, në anën tjetër të rrugës që të çon nëpër luginën e Jordanit, afër drurëve të shenjtë pranë Gileadit).

³¹Ju me siguri do ta kaloni Jordanin, do ta shtini në dorë vendin dhe do të nguleni në tokën që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj. ³²Prandaj kini kujdes, që të jetoni sipas ligjeve dhe vendimeve gjyqësore që po ju shpall!

Libri i popullit të Perëndisë në tokën e premtuar (kapitujt 12-26)

12 Tani po ju shpall ligjet dhe vendimet gjyqësore, të cilave ju duhet t'u përmbaheni në tokën që do t'ju japë Zoti, Perëndia e paraardhësve tuaj. Ato vlejné për të gjithë kohën gjatë së cilës do të banoni në këtë tokë.

Urdhërimi themelor: një shenjtërore qendrore për mbarë Izraelin

²Shkatërroni të gjitha shenjtëroret që janë në male, në kodra dhe nën pemë të shenjta, ku popujt, që ju do t'i dëboni, adhurojnë perënditë e tyre. ³Rrafshoni altarët, shkatërroni përmendoret prej guri, digjni shtyllat kushtuar (ritit të pjellorisë) dhe rrëzoni të gjitha shtatore. Të mos mbetet asgjë që mund të kujtojë perënditë e huaja.

⁴Ju nuk duhet t'i imitoni popujt e vendit dhe as ta adhuroni Zotin, Perëndinë tuaj në vende të tilla. ⁵Përkundrazi, ju duhet të shkoni për ta adhuruar atë vetëm në një vend, të cilin ai do t'jua caktojë për shenjtërore në territorin e fiseve tuaja. Atje ai do të lejojë që ta gjeni. ⁶Atje ju duhet t'i sillni të gjitha dhuratat tuaja: flitë e përkushtimit dhe flitë e miqësisë, të dhjetën e të korrave tuaja, kontributet e detyrueshme, dhuratat e lira dhe atë që ia keni premtuar Zotit me be, gjithashtu edhe të parëlindurit e bagëtisë, të deleve dhe të dhive tuaja. ⁷Atje duhet ta festoni gostinë e flijimit, para shenjtërores së Zotit, Perëndisë suaj. Festojeni bashkë me familjet tuaja dhe hani plot gëzim atë që keni fituar nga puna juaj me bekimin e Zotit.

⁸Gjer tani, secili prej jush mund ta kushtonte flijimin e tij kudo që të donte dhe sipas qejfit. ⁹Sepse ende nuk e kishit shtënë në dorë tokën, ku Zoti, Perëndia juaj, do t'ju jepte pushim, pas endjes suaj të gjatë.

¹⁰Por, kur ta keni kaluar Jordanin dhe ta keni shtënë në dorë tokën që Zoti do t'ju japë dhe kur t'i keni mundur të gjithë armiqtë tuaj dhe të jetoni në qetësi dhe të sigurtë, ¹¹atëherë vlen një rregullore tjetër. Atëherë ju duhet t'i sillni flitë dhe kontributet tuaja vetëm në vendin që do ta caktojë Zoti për shenjtëroren e tij.

¹²Atje, në praninë e Perëndisë suaj, ju duhet t'i kremtoni festat tuaja të flijimit dhe të gëzoheni bashkë me bijtë dhe bijat tuaj, me skllëvërit dhe skllavet tuaja. Këto festat t'i kremtojnë me ju edhe levitet që banojnë në fshatrat dhe qytetet tuaja, sepse ata nuk kanë pronë të tyre.

Përfundimi: ndryshimi ndërmjet flijimit dhe therjes

¹³Mos t'ju shkojë mendja t'i kushtoni flitë tuaja të përkushtimit në ndonjë vendflijim tjetër, të cilin do ta gjeni në tokën (e premtuar). ¹⁴Ju duhet të vini në një vend të vetëm, që Zoti do ta zgjedhë në territorin e fiseve tuaja për ta caktuar për shenjtëroren e tij. Atje ju duhet t'i kushtoni të gjitha flitë dhe kontributet e tjera që ju kam caktuar.

¹⁵Por, ju lejohet, pa kufizim, t'i thorni kafshët në fshatrat tuaja dhe ta hani mishin e tyre, aq sa do t'ju japë Zoti me mirësinë e tij. Secili mund ta hajë këtë mish edhe në qoftë se përjashtohet nga pjesëmarrja në flijim për shkak të shkeljes së rregullave të pastërtisë. Është njëlloj si me rastin e të ngrënit të një gjahu, qoftë gazele ose dreri. ¹⁶Vetëm gjakun ju ndalohet ta hani; ju duhet ta lini atë të derdhet përtokë si ujë.

¹⁷Por, asgjë prej asaj që i është caktuar Zotit, ju nuk duhet ta hani në fshatrat tuaja, as të dhjetën e vajit të grurit, të verës dhe të ullirit, as të parëlindurit e bagëtisë, as ndonjë dhuratë ose kontribut që është caktuar për flijim. ¹⁸Ato mund t'i hani vetëm në praninë e Zotit, Perëndisë suaj, në shenjtëroren që do ta caktojë ai, bashkë me fëmijët, si dhe skllëverit tuaj dhe levitët që banojnë mes jush. Hani plot gëzim në praninë e Zotit, Perëndisë suaj, atë që keni fituar nga puna juaj. ¹⁹Dhe mos harroni të kujdeseni për levitët sa kohë që të jetoni në tokën tuaj.

²⁰Kur Zoti, Perëndia juaj, ta zgjerojë territorin tuaj, sipas premtimit të tij, ju lirisht do të mund të hani mish atje ku banoni, sa herë që të doni. ²¹Kushdo që banon larg shenjtërores së Zotit, mund t'i thërë bagëtitë e tij, delet dhe dhitë që i ka falur Zoti, atje ku banon dhe t'i hajë ato lirisht, sipas rregullave që i kam caktuar unë. ²²Ju mund të veproni si me rastin e gjahut: secili mund ta hajë atë edhe në qoftë se ai është i papastër dhe kështu përjashtohet nga pjesëmarrja në flijim. ²³Vetëm një gjë duhet pasur kujdes; ju kurrë nuk duhet ta hani mishin që ka ende gjak, sepse gjaku është jeta. ²⁴Ju duhet ta derdhni gjakun në tokë, siç derdhet uji. ²⁵Kështu kërkon Zoti, e kur t'i bindeni atij, do t'ju shkojë mbarë, juve dhe pasardhësve tuaj.

²⁶Por kontributet dhe gjithçka që i keni premtuar Zotit me be, duhen çuar në shenjtërore. ²⁷Edhe kafshët për flijim përkushtimi duhen çuar atje për t'ia kushtuar Zotit, Perëndisë suaj, duke i djegur në tërësi, mishin dhe gjakun, në altar.

Gjaku i kafshëve, që janë të caktuara për gostinë e përbashkët të flijimit, duhet derdhur atje pranë altarit; mishin mund ta hani.

²⁸Zbatojini me përpikëri të gjitha këto rregulla që po jua jap tani, dhe kini kujdes që të bëni atë që Zoti, Perëndia juaj, e ka caktuar si gjë të mirë dhe të drejtë. Atëherë do t'ju shkojë mbarë juve dhe pasardhësve tuaj.

Paralajmërim për imitimën e zakoneve të huaja

²⁹⁻³⁰Kur të hyni në atë tokë dhe Zoti t'ju dorëzojë banorët e saj, që t'i shkatërroni dhe ta shtini në dorë tokën e tyre, mos t'ju mashtrorë kush dhe të imitoni zakonet e tyre.

Mos pyetni si i kanë adhuruar ata perënditë e tyre, që t'i bëni edhe ju shërbesat tuaja si ata. ³¹Ju nuk duhet ta adhuronit Zotin, Perëndinë tuaj, në atë mënyrë. Këta popuj, për t'i adhuruar perënditë e tyre, kanë bërë gjëra që ngjallin neveri te Zoti dhe që ai i urren. Për nder të idhujve të tyre ata kanë djegur, madje, edhe fëmijët e vet.

Mjaftueshmëria e Ligjit

13 Zbatoni tërë ligjin që po jua jap sot, me të gjitha urdhërimet e tij! Mos i hiqni gjë dhe mos i shtoni gjë!

Kundër shtyrjes në idhujtari

²⁻³Ju duhet të parashikoni se njerëzit që mbështeten në ëndrra do t'ju bëjnë thirrje të adhuronit perëndi të tjera dhe t'u shërbeni atyre. Ata do të kërkojnë t'ju bindin duke shpallur një ngjarje të jashtëzakonshme, e cila më vonë realizohet. ⁴Mos i dëgjoni! Zoti, Perëndia juaj, në këtë mënyrë do t'ju vërë në provë. Ai dëshiron të dijë nëse e doni me gjithë zemër dhe më gjithë forcën. ⁵Ju duhet ta adhuronit atë, Perëndinë tuaj, ta respektoni dhe t'i bindeni atij, t'i ndiqni me përpikëri urdhërimet e tij, t'i shërbeni atij dhe të qëndroni besnikë ndaj tij. ⁶Zoti, Perëndia juaj, ju ka nxjerrë nga Egjipti dhe ju ka shpëtuar nga skllavëria, për t'ju futur në rrugën e drejtë të tij. Kush kërkon t'ju shtyjë në pabesi dhe t'ju largojë nga rruga e drejtë që ju kam caktuar, duhet të vritet. Ju duhet ta largoni njeriun e keq nga mesi juaj.

⁷⁻⁸Ju duhet të parashikoni që ndonjë i afërmi juaj ose miku juaj t'ju shtjerë në rrugë të gabuar, që të adhuronit perëndi të huaja. Ata do të kërkojnë t'ju bindin që t'u drejtoheni perëndive të popujve që banojnë afër jush ose larg jush, megjithëse as ju e as të parët tuaj nuk kishit të bëni fare me ta. Por, edhe në qoftë se ai që t'i thotë këto gjëra është vëllai yt ose gruaja jote, biri yt, bija jote a miku yt më i ngushtë, ⁹ti nuk duhet ta dëgjosh. Mos ki mëshirë për mashtruesin dhe mos e kurse! Mos e mbaj të fshehtë fajin e tij, ¹⁰por kallëzoje! Kur ai të ekzekutohet dhe të vritet me gurë, ti duhet të hedhësh gurin e parë mbi të.

¹¹Ai duhet të vdesë në këtë mënyrë, sepse donte të të largonte nga Zoti, Perëndia jote, i cili të liroi nga

skllavëria në Egjipt dhe të nxori që andej. ¹²Të gjithë izraelitët duhet të marrin vesh dënimin e tij. Pastaj ata do të kenë frikë dhe askush nuk do të guxojë ta përsëritë një gjë kaq të poshtër.

¹³⁻¹⁴Ju duhet të parashikoni që në ndonjërin prej qyteteve që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, të paraqiten njerëz të ndyrë që do t'i bindin banorët të adhurojnë perëndi të huaja. Në qoftë se dëgjoni për diçka të tillë, ¹⁵ju duhet të informoheni nëse është vërtet kështu dhe ta shqyrtoni rastin me kujdes. Në qoftë se vërtetohet fjala e thënë dhe mes jush me të vërtetë ka ndodhur një gjë e tillë, ¹⁶në atë qytet ju duhet të zbatoni dënimin e dhënë nga Zoti. Njerëzit dhe kafshët duhen vrarë me shpatë ¹⁷dhe në shesh duhet mbledhur gjithë plaçka. Pastaj vijini zjarrin qytetit dhe digjeni së bashku me plaçkën, si flijim përkushtimi kushtuar Zotit, Perëndisë suaj. Qyteti duhet rrafshuar e duhet bërë gërmadhë dhe nuk duhet rindërtuar më. ¹⁸⁻¹⁹Askush nuk duhet të marrë gjë prej asaj plaçke në shtëpinë e tij. Po të veproni kështu, Zoti do ta lërë zemërimin e tij dhe do t'ju tregojë mirësinë e tij. Në qoftë se e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, dhe i ndiqni të gjitha urdhërimet e tij, që po ju shpall sot, nëse bëni gjithnjë atë që i pëlqen atij, atëherë ai do të bëjë që të shtohet populli juaj dhe do ta bëjë aq të madh sa ç'u premtoi të parëve tuaj.

Izraeli duhet të jetë i pastër dhe i shenjtë

14 Ju jeni populli i Zotit, ju i takoni atij si fëmijët atit të tyre. Për këtë, kur të vajtoni një të vdekur, ju nuk duhet të bëni të prera mbi lëkurën e trupit tuaj dhe as t'i rruani me brisk flokët e ballit. ²Zoti, Perëndia juaj, ju ka veçuar për vete si popull të shenjtë; ai ju ka zgjedhur ju si pronën e tij prej të gjithë popujve të tjerë.

³Mos hani asgjë që e ka ndaluar Zoti dhe nëpërmjet së cilës ju mund të bëheni të papastër në sytë e tij! ⁴Ju mund t'i hani pa shqetësim bagëtinë e trashë, delet dhe dhitë tuaja, ⁵drerët, gazelat, antilopat, dhitë e malit dhe dhitë e egra. ⁶Ju mund t'i hani të gjitha kafshët që janë me thundra të ndara dhe që ripërtypin. ⁷⁻⁸Por, ju nuk duhet t'i hani devetë, lepujt dhe vjedullat e shkëmbinjve. Ata janë vërtetë ripërtypës, por nuk janë me thundra të ndara. Edhe derri është i ndaluar për ju. Ai është vërtetë me thundra të ndara, por nuk është ripërtypës. Mos hani asnjërin prej këtyre kafshëve dhe mos i prekni kur ngordhin. Ju duhet t'i mbani ato për të papastra.

⁹Prej kafshëve që banojnë në ujë, ju mund të hani vetëm ato që janë me pendë dhe me luspa; ¹⁰të tjerat janë të ndaluara për ju; ato janë të papastra.

¹¹⁻¹⁸Ju mund t'i hani të gjithë shpendët, por jo shqiponjën, hutën, kukuvajkën dhe të gjithë zogjtë e tjerë grabitqarë, sorrën, strucin, dallëndyshen, pulëbardhën, lejlekun, shapkën, pupëzën dhe lakuriqin e natës.

¹⁹Të gjitha insektet me flatra janë të papastra; mos i hani! ²⁰Gjithçka tjetër që fluturon është e pastër dhe ju lejohet ta hani.

²¹Mos hani asnjë kafshë që ngordh. Ju mund t'i lejoni të huajt, që banojnë mes jush, ta hanë atë ose mund t'ua shitni të huajve të tjerë. Por ju i takoni Zotit, Perëndisë suaj; ju jeni populli i tij.

Mos gatuani një qengj ose një kec në qumështin e së ëmës.

E dhjeta e të korrave i takon Zotit

²²⁻²³Çdo vit, për Zotin, ju duhet të ndani veçan një të dhjetën e të korrave tuaja dhe të prodhimeve tuaja – të grurit, të verës dhe të ullirit. Këto, bashkë me të parëlindurit e bagëtisë së trashë, të deleve dhe të dhive, do t'i çoni në shenjtëroren e vetme ♦ që Zoti do ta caktojë për vete. Me to kremtoni atje një festë në praninë e Zotit. Me këtë ju duhet të mësoni ta dëgjoni Zotin në gjithçka.

²⁴Por, në qoftë se shenjtërorja e Zotit është tepër larg, dhe Zoti ju ka dhënë të korra e prodhime aq të mëdha, sa që e keni të vështirë të sillni gjer atje pjesën që i takon Atij, ²⁵ju duhet ta shitni atë dhe të hollat t'i çoni në shenjtëroren e tij. ²⁶Me ato të holla atje, blini gjithçka që dëshironi: bagëti të trasha, dele dhe dhi, verë, birrë dhe çdo gjë tjetër, dhe hani gjithçka bashkë me familjen tuaj, në praninë e Zotit, Perëndisë suaj, dhe gëzohuni. ²⁷Lejoni edhe levitët që janë nga fshatrat dhe qytetet tuaja të festojnë me ju, sepse ata nuk kanë asnjë pjesë në tokën që do t'ju japë Zoti.

²⁸Një herë në çdo tre vjet ju duhet ta dorëzoni një të dhjetën e prodhimit tuaj në fshatrat tuaja dhe ta mblidhni në depo. ²⁹Kjo do të jetë mjet jetese për levitët, sepse ata nuk kanë asnjë pronë; edhe jetimët, vejushat dhe të huajt që banojnë mes jush, do të hanë prej tyre, që të mos vuajnë nga mjerimi. Në qoftë se veproni kështu, Zoti do të bekojë gjithë punën tuaj.

♦ Gjithnjë kishte rrezik që hyjnitë kananase të nderoheshin me rastin e të korrave. Për ta penguar këtë, gjithçka duhej të vihej nën kontrollin qëndror.

Lirimi nga borxhet çdo shtatë vjet

(Lev 25,1-7)

15 Çdo shtatë vjet, njerëzit duhet liruar nga të gjitha borxhet. ²Për këtë vlejné kushtet që vijojnë: Kush i ka dhënë hua një izraeliti tjetër, atë vit ai duhet ta lirojë huamarrësin nga borxhi. Ai nuk duhet t'i mblodhë më borxhet e tij, sepse ai vit është shpallur, për nder të Zotit, viti i lirim nga

borxhet. ³Ju mund t'i mblidhni borxhet nga një i huaj, por jo nga një njeri që i takon popullit tuaj dhe për këtë është vëllai juaj.

⁴⁻⁵Në qoftë se e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, dhe i ndiqni të gjitha urdhërimet e tij, që po ju shpall, ndër ju nuk do të ketë të varfër, sepse atëherë Zoti do t'ju japë me bollëk për të jetuar në tokën që po ju jep. ⁶Ai do ta mbajë premtimin dhe do ta bekojë tokën tuaj. Ju do të keni aq shumë, saqë do të jeni në gjendje t'u jepni hua popujve të tjerë, kurse ju vetë nuk duhet të merrni hua. Ju do të nënshtroni shumë popuj, por mbi ju nuk do të sundojë asnjë popull tjetër.

⁷Por, në qoftë se një izraelit vuan nga mjerimi, kudo në vendin që do t'ju japë Zoti, ju nuk duhet të jeni zemërgurë dhe as t'ia mbyllni derën vëllait tuaj. ⁸Jepini hua aq sa i duhet. ⁹Mos u bëni të lig e dorështrënguar dhe të mendoni: 'Viti i shtatë nuk është larg, atëherë do të detyrohem t'ia fal borxhet.' Lajojeni këtë mendim dhe mos e detyroni të afërmin tuaj t'ju lutet pa pushim! Në qoftë se ai do të ankohet për ju te Zoti, ju do të ngarkoheni me faj të rëndë. ¹⁰Ndihmoheni pa rezerva, mos e bëni këtë pa qejf! Për këtë Zoti, Perëndia juaj, do të bëjë që t'ju ecë mbarë gjithçka që do të ndërmerrni.

¹¹Në vendin tuaj do të ketë gjithnjë të varfër; për këtë po ju jap këtë urdhër: ndihmoni vëllezërit tuaj të varfër që vuajnë nga mjerimi!

Lirimi i skllavëve vitin e shtatë

(Dal 21,1-11)

¹²Kur dikush nga Izraeli ju shitet ju si skllav ose si skllave, ai ose ajo duhet t'ju shërbejë shtatë vjet; vitin e shtatë ju duhet ta lironi përsëri. ¹³Por mos e lër të shkojë duarzbrazët; ¹⁴prej asaj që të ka dhënë Zoti ty, jepi bujarisht: dele dhe dhi, grurë dhe verë. ¹⁵Mbani mend se edhe ju ishit skllav në Egjipt dhe se Zoti, Perëndia juaj, ju liroi. Prandaj po jua jap sot këtë urdhër.

¹⁶Por, në qoftë se skllavit i pëlqen te ju, në qoftë se të ka dashur ty dhe familjen tënde dhe pohon se dëshiron të mbetet te ju, ¹⁷merr një fëndyell dhe me të shpoja veshin duke ia mbështetur te dera e shtëpisë. Pastaj ai do të jetë përgjithnjë skllavi yt. Kështu duhet të veprosh edhe me skllaven tënde. ¹⁸Por, në qoftë se duhet ta lirosh, mos ia merr për të keq. Nëpërmjet tij ti ke kursyer pagën e punës për gjashtë vjet. Përveç kësaj, Zoti do të bëjë që të ecë mbarë në gjithçka që do të ndërmarrësh.

Rregullat për paraqitjen e të parëlindurve

¹⁹Kur bagëtia e trashë, delet dhe dhitë tuaja lindin një mashkull, ju duhet ta ndani mënjanë si pronë e Zotit. Ju nuk duhet të mbrehni një bagëti të parëlindur për ndonjë punë transportimi, as ta qethni dashin ose çjapin e parëlindur. ²⁰Një herë në vit ju duhet t'i çoni kafshët e parëlindura në shenjtëroren e Zotit dhe t'i hani bashkë me familjen tuaj në praninë e Zotit.

²¹Në qoftë se kafsha është e çalë ose e verbër, ose ka ndonjë të metë tjetër të rëndë, ju nuk duhet t'ia sillni Zotit si fli. ²²Atëherë ju mund ta hani atë në fshatin tuaj; atë mund ta hajë kushdo, madje edhe ai që nuk i ka plotësuar rregullat e pastërtisë, pikërisht si me rastin e ndonjë gjahu. ²³Vetëm gjakun nuk duhet ta hani; duhet ta lini të derdhet në tokë si ujë.

Festa e Pashkës

(Dal 12,1-20)

16 Në muajin e pranverës, kur fillojnë të korrat e grurit, ju duhet të kremtoni festën e Pashkës për nder të Zotit. Në këtë muaj Zoti, Perëndia juaj, ju nxori në mes të natës nga Egjipti dhe ju lroi. ²Për këtë festë ju duhet të shkoni në shenjtëroren e vetme që Zoti, Perëndia juaj, do ta caktojë dhe t'i kushtoni atij, si flijim të Pashkës, një dele, një dhi ose një ka. ³Me të ju duhet të hani vetëm bukë të ndorme. Një bukë të tillë ju duhet ta hani për shtatë ditë rresht, pikërisht si atëherë kur iknit me nxitim nga Egjipti. Gjithë jetën tuaj kjo bukë e mjerimit duhet t'ju kujtojë ♦ ditën kur dolët nga Egjipti. ⁴Për shtatë ditë ♦♦ askush nuk duhet të ketë tharm në shtëpinë e tij. Prej mishit të flisë, që ju do ta thorni në mbrëmjen para ditës së festës, asgjë nuk duhet të mbetet deri në mëngjesin tjetër.

⁵Ju nuk duhet ta thorni flinë e Pashkës në shtëpitë tuaja, të cilat Zoti do t'ju japë për trashëgim, por vetëm në shenjtëroren e vetme të Zotit. Thereni në mbrëmje, kur perëndon dielli, sepse atë kohë ju jeni nisur nga Egjipti. ⁷Zijeni mishin dhe hajeni në shenjtëroren e Zotit. Të nesërmen në mbrëmje mund të ktheheni në shtëpi ⁸dhe për gjashtë ditë duhet të hani bukë pa tharm. Ditën e shtatë ju duhet të mblidheni përsëri në shenjtërore për të kremtuar një festë për nder të Zotit, Perëndisë suaj. Atë ditë ju duhet të lini çdo punë.

♦ Kështu Pashka (dhe Darka e Zotit në DhR) është riprodhim (si me tablonë e kimit) i ngjarjes për të ngulur mirë në mendje mësimin – ju jeni të riblerë me çmim të lartë. Prandaj nderoni, falënderoni dhe adhuronit Zotin dhe jetoni në mënyrë të denjë për të (d.m.th. pranoni detyrimet e popullit të shpënguar). ♦♦ Kjo shënon që Pashka u shkri me atë që ishte në fillim festa që kremtonte fillimin e të korrave to elbit. Siç duket, festat e lashta u shndërruan në festat që kremtonin ngjarjet historike (si p.sh Dalja, Pashka, Rrëshajët).

Festa e Rrëshajëve

(Dal 34,22; Lev 23,15-21)

⁹⁻¹⁰Shtatë javë pas fillimit të të korrave të grurit ju duhet të kremtoni një festë për nder të Zotit, festën e rrëshajëve. Me këtë rast ju duhet t'i sillni Zotit, Perëndisë suaj, dhurata sipas dëshirës për flijim, si shenjë mirënjohjeje për atë që Zoti i ka bekuar arat tuaja dhe kjo sipas masës së bekimit në atë vit. ¹¹Në shenjtëroren që do t'ju caktojë Zoti, kremtoni një festë të gëzuar, bashkë me fëmijët tuaj, me skllëverit tuaj dhe me levitët, të huajt, jetimët dhe vejushat që banojnë mes jush.

¹²Mbani mend që ju vetë ishit skllëvër në Egjipt. Drejttohuni sipas këtyre ligjeve dhe ndiqini ato!

Festa e Tëbanave

(Lev 23,33-43)

¹³Pasi të keni mbledhur të gjitha prodhimet e fushës dhe të vreshtave, për shtatë ditë rresht, ju duhet të kremtoni festën e tëbanave. ¹⁴Kremtojeni atë si festë të gëzueshme bashkë me fëmijët dhe me skllëverit tuaj, me levitët, të huajt, jetimët dhe vejushat që banojnë mes jush. ¹⁵Për shtatë ditë festoni për nder të Zotit në shenjtëroren e tij. Zoti, Perëndia juaj, do ta japë bekimin e tij në të gjitha punët tuaja dhe do t'ju dhurojë të korra të bollshme. Për këtë ju duhet të gëzoheni me rastin e kësaj feste.

¹⁶Tri herë në vit të gjithë burrat e Izraelit do të vijnë te Zoti, Perëndia juaj, në shenjtëroren e tij të vetme, që do ta caktojë ai: në festën e bukëve të ndorme, në festën e rrëshajëve dhe në festën e tëbanave. ♦ Askush nuk duhet të vijë duarthatë. ¹⁷Secili duhet të sjellë një dhuratë për Zotin, shumë ose pak, sipas asaj që ka secili dhe sipas asaj që i ka dhënë Zoti, Perëndia juaj.

♦ Ishte e zakonshme për sundimtarët të kërkonin nga vasalët e tyre të paraqiteshin në detyrë nganjëherë tri hera në vit, për të përtërirë besnikërinë e tyre dhe të sjellë haraç. Këto tri festa duhej të ishin shprehje gëzimi, kohë kur adhuresit vinin re veprat e mëshirshme të kaluara të Zotit, ndjesën e tij të tanishme dhe bekimin e tij të ardhshëm.

Rregullimi i drejtësisë

¹⁸Në territoret e fiseve tuaja, në çdo qytet që do t'ju japë Zoti, emëroni gjyqtarë dhe nëpunës mbikëqyrës. ♦ Ata duhet të kujdesen që popullit t'i jepen të drejtat e tij. ¹⁹Ju nuk duhet ta shtrembëroni drejtësinë. Ju

nuk duhet të favorizoni asnjëri në një proces. Ju nuk duhet të pranoni asnjë dhuratë nga pjesëmarrësit në proces, sepse kjo i nxit edhe njerëzit më të mençur që të mos gjykojnë drejt dhe i shtyn edhe njerëzit më të ndershëm ta ngatërrojnë drejtësinë me padrejtësinë. ²⁰Drejtësia duhet të jetë qëllimi juaj më i lartë. Atëherë ju do të banoni përgjithnjë në vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj.

♦ Kjo ishte drejtori gjyqtarësh që përbëhej nga përfaqësuesit e çdo grupi shoqëror: levitët, priftërinjtë dhe laikët. Mospranimi i ashpër i vendimit ishte krim i dënueshëm me vdekje, sepse vendimi ishte në fund të fundit ai i Zotit.

Pastërtia e shërbesës fetare

²¹Pranë altarit, të cilin ju do ta ngrini për Zotin, Perëndinë tuaj, ju nuk duhet të ngrini asnjë shtyllë kushtuar (ritit të pjellorisë). ²²Ju nuk duhet të ngrini asnjë gur të kushtuar, sepse ata ngjallin neveri te Zoti, Perëndia juaj.

17 Ju nuk duhet t'i kushtoni Zotit, Perëndisë suaj, asnjë kafshë që është e sëmure ose e shëmtuar, sepse këtë gjë ai e urren.

Procedura në shërbesën fetare

²⁻⁴Le ta zëmë se një burrë ose një grua, diku në vendin tuaj, bën faj ndaj Zotit, Perëndisë suaj, shkel besëlidhjen e tij dhe adhuron perëndi të tjera ose diellin, hënën dhe yjet, e këtë jua kam ndaluar. Kur ju të dëgjoni për një rast të tillë ose t'jua kallëzojë ndokush, atëherë çështja duhet hetuar me përpikëri. Në qoftë se del që ka ndodhur një gjë kaq e neveritshme, e cila nuk duhet të ndodhte në Izrael, ⁵atëherë ju duhet ta çoni fajtorin para portës së qytetit dhe ta ekzekutoni me gurë. ⁶Dy ose tre dëshmitarë duhen për ta vërtetuar krimin e tij; askush nuk duhet ekzekutuar në bazë të një dëshmimi të vetëm. ⁷Dëshmitarët duhet të hedhin gurin e parë mbi të dënuarin dhe pastaj të gjithë burrat e mbledhur, derisa ai të vdesë. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq nga mesi juaj.

Gjyqi më i lartë

⁸Kur në qytetet tuaja paraqiten procese që u duken gjyqtarëve tepër të vështira dhe ata nuk guxojnë të marrin një vendim, si në rastet e vrasjes ose të vrasjes pa paramendim, të plagosjes me qëllim dhe të grindjes për çështje prone, atëherë ju mund të shkoni në vendin që Zoti do ta zgjedhë për shenjtëroren e tij. ⁹Atje ju duhet t'ua paraqitni rastin priftërinjve të fisit të Levit dhe gjyqtarit më të lartë që është në fuqi në atë kohë. Le ta nxjerrin ata vendimin. ¹⁰⁻¹¹Vendimi që nxirret nga ky gjyq është i prerë dhe ju duhet ta zbatoni me përpikëri. Juve nuk ju lejohet as ta shtoni dënimin, as ta zbutni.

¹²Kush guxon të mos e dëgjojë priftin që i shërben Zotit, Perëndisë suaj, ose të mos e dëgjojë gjyqtarin, duhet të vritet. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq nga Izraeli. ¹³Të gjithë izraelitët duhet ta marrin vesh dënimin e tij. Atëherë ata do të kenë frikë dhe askush nuk do të guxojë të bëjë diçka të tillë të poshtër.

Udhëzimet për mbretin

¹⁴Kur të banoni në vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, dhe kur të dëshironi të keni një mbret, si popujt e tjerë përreth, ¹⁵atëherë ju mund të emëroni një mbret, por vetëm atë që do ta zgjedhë vetë Zoti. ♦ Ai duhet të rrjedhë nga populli juaj dhe nuk duhet të jetë i huaj. ¹⁶I ndalohet të mbajë një tufë kuajsh, e t'ua shesë bashkatdhetarët e tij egjiptianëve në këmbim të kuajve. ♦♦ Zoti e ka ndaluar që populli i tij të kthehet në Egjipt. ¹⁷Përveç kësaj, mbreti nuk duhet të ketë një numër të madh grash, që zemra e tij të mos largohet nga Zoti; ai nuk duhet të grumbullojë thesare të mëdha prej ari dhe argjendi.

¹⁸Kur të ketë hipur në fron, ai duhet të urdhërojë që të kopjohet ♦♦♦ ky libër i Ligjit që ruajnë priftërinjtë e fisit të Levit. ¹⁹Ai duhet ta mbajë kopjen pranë dhe ta lexojë nga pak çdo ditë. Kështu, do të mësojë ta respektojë Zotin, Perëndinë e tij, dhe t'i zbatojë me kujdes të gjitha urdhërimet e këtij libri të Ligjit. ²⁰Kjo do ta ruajë që të mos i përbuzë izraelitët e tjerë, që janë vëllezërit e tij, dhe që t'i përfillë urdhërimet e Perëndisë. Atëherë ai dhe pasardhësit e tij^c do të sundojnë për shumë kohë mbi Izraelin. ●

♦ Në traktatet e Lindjes së afërt kryezoti duhej të miratonte emërimin e mbretit të shtetit vasal. ♦♦ Kjo përkujton veprimteritë e sundimtarëve hiksos (1720-1550).

♦♦♦ Dublikata e traktatit (e jo ligji i dytë, siç përkthehet gabimisht në disa përkthime, por kushtet e besëlidhjes) i furnizohej mbretit vasal, e cila duhej të lexohej hapur nganjëherë.

● Kjo mund të japë të kuptohet se Zoti e zgjedhë dinastinë, e jo vetëm mbretërit e veçantë.

Mjetet e jetesës për priftërinjtë

18 Anëtarët e fisit të Levit, duke përfshirë edhe priftërinjtë, nuk duhet të kenë asnjë pjesë në tokën (e premtuar), siç kanë fiset e tjera të Izraelit. Përkundrazi, ata do të marrin një pjesë prej kontributeve që i përkasin Zotit, nga flijimet që i kushtohen Atij prej izraelitëve. Këto duhet të jenë mjetet e jetesës së tyre. ²Ata nuk duhet të kenë asnjë pjesë në tokë, sepse Zoti është pjesa e tyre dhe u siguron gjithçka, sipas premtimit të tij.

³Kur ndokush i kushton Zotit një ka, një dele ose një dhi si flijim miqësie, ai duhet t'i japë priftit shpatullën, nofullën e sipërme dhe të poshtme, si dhe të brendshmet. Priftërinjtë kanë të drejtë mbi këto pjesë. ⁴Përveç kësaj, ju duhet t'u jepni atyre prodhimet e para prej të korrave tuaja, prej grurit, verës dhe vajit të ullirit, si dhe të parëlindurit e deleve dhe të dhive tuaja. ⁵Zoti, Perëndia juaj, e ka zgjedhur fisin e Levit ndër të gjitha fiset e tjera, në mënyrë që meshkujt e tij t'i shërbejnë përgjithmonë Zotit në shenjtëroren e tij.

⁶Levitët që banojnë në fshatrat e tyre të shpërndarë nëpër tërë Izraelin, në qoftë se kanë dëshirë, mund të shkojnë në shenjtëroren e vetme të Zotit ⁷për të kryer shërbimin e tyre, njëlloj si levitët e tjerë që punojnë si priftërinj në këtë shenjtërore. ⁸Në këtë rast, nga kontributet që sillen në shenjtërore ata duhet të marrin një pjesë të barabartë me atë që marrin priftërinjtë.

Perëndia e udhëheq popullin nëpërmjet profetëve të tij

⁹Kur të hyni në tokën që Zoti, Perëndia juaj, do t'ju japë, ruhuni që të mos i përvetësoni zakonet e pështira të banorëve të saj. ¹⁰⁻¹¹Askush prej jush nuk duhet ta djegë birin ose bijën e tij si flijim në altar. Ju nuk duhet të lejoni mes jush asnjë njeri që bën magji ose jepet pas fallit, që vëzhgon oguret ose që ysht, ¹¹që namatis ose që pyet shpirtrat e të vdekurve. ¹²Kush bën gjëra të tilla, ngjall neveri te Zoti. Pikërisht për shkak të gjërave të tilla, Zoti po e dëbon popullsinë e vendit përpara jush. ¹³Zoti është Perëndia juaj; ju duhet t'i takoni atij plotësisht dhe pa besnikëri të ndarë.

¹⁴Popujt që doni t'i dëboni, dëgjojnë falltarët dhe astrologët. Zoti, Perëndia juaj, ju ndalon të veproni kështu. ¹⁵Ai do t'ju dërgojë një profet si unë, Moisiu, që do të jetë anëtar i popullit tuaj; atë dëgjoni! ¹⁶Kjo është pikërisht ajo që keni kërkuar prej Zotit, kur ishit mbledhur rreth malit të Horevit; ju vetë thatë: «Ne nuk duam të dëgjojmë se si Zoti, Perëndia jonë, na flet drejtpërdrejt, as ta shohim këtë zjarr të madh! Nuk duam të vdesim.» ¹⁷Atëherë Zoti më tha: «Ky popull ka të drejtë që flet kështu. ¹⁸Do t'i dërgoj një profet si ti, që do të jetë anëtar i popullit të tyre. Atij do t'i njoftoj fjalët e mia dhe ai do t'u përcjellë gjithçka që do t'i them. ¹⁹Në qoftë se një njeri nuk u kushton vëmendje fjalëve që do t'i thotë ai në emrin tim, unë vetë do ta ndëshkoj. ²⁰Por, në qoftë se një profet guxon të shpallë në emrin tim një mesazh që unë vetë nuk ia kam komunikuar, ose në qoftë se ai flet në emër të perëndive të tjera, ai duhet të vritet.»

²¹Ndoshta ju pyetni se si mund ta dini nëse një lajm vjen nga Zoti apo jo. ²²Në qoftë se një profet shpall diçka në emrin e Zotit dhe ajo nuk realizohet, kjo ndodh për shkak se lajmi i tij nuk vjen nga Zoti, ai ka folur sipas mendjes së tij. Nuk ka nevojë ta dëgjoni dhe t'i bindeni një profeti të tillë.

Qytetet për strehimin e vrasësve pa paramendim

(Nr 35,9-34; Josh 20,1-9)

19¹⁻²Kur Zoti t'i ketë shkatërruar popujt, vendin e të cilëve ai do t'ju japë juve, dhe do t'i ketë shtënë në dorë qytetet dhe shtëpitë e tyre, ju duhet të zgjidhni tri qytete për strehim. ³Kini kujdes që qytetet të jenë vendosur në mënyrë simetrike nëpër tokën (e premtuar), dhe ndajeni tokën në tri rrethe, që t'u përgjigjen tri qyteteve. ⁴⁻⁶Qytetet duhet t'i shërbejnë për strehim kujtdo që ka vrarë një tjetër pa paramendim.

Mund të ndodhë, për shembull, që një njeri shkon me fqinjin e tij në pyll për të prerë dru, dhe kur ai matet me sëpatë, hekuri del nga bishti dhe e godet tjetrin për vdekje. Meqë ai ka vrarë pa paramendim dhe pa urrejtje, mund ta shpëtojë jetën nga hakmarrësi, nëse kërkon të strehohet në njërin prej qyteteve që ofrojnë strehim. Rruga për në një qytet të tillë nuk duhet të jetë tepër e largët, ndryshe hakmarrësi, në hidhërimin e tij, do ta arrijë dhe do ta vrasë njeriun, megjithëse ky nuk ka bërë vrasje (me paramendim) dhe nuk e ka merituar vdekjen.

⁷Së pari, ju duhet të zgjidhni tri qytete si vend strehimi. ⁸Ato do të mjaftojnë për sa kohë që do të keni shtënë në dorë vetëm një pjesë të vendit. Por, më vonë, Zoti do t'ju japë mbarë vendin që u premtoi të parëve tuaj. ⁹Kjo do të realizohet vetëm në qoftë se i zbatoni të gjitha urdhërimet e tij, që po ju shpall sot, vetëm nëse do ta doni Perëndinë tuaj dhe do t'i ndiqni gjithnjë udhëzimet e tij. Atëherë, kur ju ta keni shtënë në dorë mbarë vendin, ju duhet të zgjidhni edhe tri qytete të tjera për strehim. ¹⁰Kështu, ju duhet të kujdeseni që, në vendin që Zoti jua jep për pronë të përhershme, të mos vritet asnjëri i pafajshëm, ndryshe ju do të ngarkoheni me faj të rëndë.

¹¹Por, kush është armik me fqinjin e tij dhe e pret, e sulmon dhe e vret, ky nuk mund të kërkojë strehë në këto qytete. Në qoftë se ai hyn në njërin prej tyre, ¹²pletqë e qytetit të tij të vendlindjes duhet ta marrin që andej dhe t'ia dorëzojnë hakmarrësit. ¹³Ju nuk duhet të tregoni asnjë mëshirë karshi tij. Vrasja nuk duhet lënë pa u shlyer. Në qoftë se veproni kështu, juve do t'ju shkojë mbarë në atë vend.

Mbrojtja e kufijve të tokave

¹⁴Kur të banoni në vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, asnjëri nuk duhet t'i lëvizë nga vendi kufijtë e pronës së tij, që janë caktuar në fillim, në kurriz të pronës së fqinjit.

Dëshmitarë në procese

¹⁵Kur një padi gjyqësore përkrahet vetëm nga një dëshmitar, i pandehuri duhet të shfajësohet, pa marrë parasysh krimin, për të cilin paditet. Vetëm në bazë të dy ose tre dëshmitarëve mund të nxirret vendimi i dënimit.

¹⁶Kur i pandehuri pohon se një dëshmitar bën dëshmi të rreme dhe e padit qëllimisht, ¹⁷atëherë të dy duhet të shkojnë në shenjtëroren e Zotit për t'ua paraqitur çështjen priftërinjve ose gjyqtarëve në fuqi.

¹⁸Këta duhet ta shqyrtojnë me kujdes dhe nëse del se dëshmitari e ka paditur tjetrin me qëllim dhe me të padrejtë, ¹⁹ai duhet të dënohet me dënimin që ai e dëshironte për tjetrin. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq prej mesit tuaj.

²⁰Të gjithë izraelitët duhet ta marrin vesh dënimin e dëshmitarit të rremë. Atëherë do të kenë frikë dhe askush nuk do të guxojë të bëjë një padrejtësi të tillë. ²¹Ju nuk duhet të ndieni keqardhje për fajtorin dhe nuk duhet ta kurseni atë. Gjithnjë vlen rregulli: jetë për jetë, dhëmb për dhëmb, dorë për dorë, këmbë për këmbë. ♦

♦ Kjo është direktiva për gjyqtarët, e jo për marrëdhëniet ndërpersonale – parimi është ky: ndëshkimi duhet t'i përgjigjet krimit. Mësuesit hebrej të kohës së Jezusit këtë e kishte keqpërdorur për marrëdhëniet personale.

Mobilizimi i ushtrisë

20 Kur të dilni në fushë për t'i sulmuar armiqtë që janë më të mëdhenj se ju dhe që janë të armatosur me kuaj dhe me karro luftime, mos kini frikë! Zoti, Perëndia juaj, që ju ka nxjerrë nga Egjipti, do t'ju përkrahë. ²Por, para se të hyni në luftë, priftërinjtë duhet të paraqiten para izraelitëve të mbledhur dhe t'u thonë: ³«Burrat e Izraelit, ju po dilni në luftë kundër armiqve tuaj. Kini guxim dhe mos kini frikë prej tyre. Mos t'ju bëjnë përshtypje forcat e tyre; mos u tërhiqni kur t'ju sulmojnë! ⁴Zoti, Perëndia juaj, është me ju. Ai vetë do të luftojë kundër armiqve tuaj dhe do t'ju ndihmojë!»

⁵Pastaj, njerëzit që janë të ngarkuar me komandimin e ushtrisë, duhet t'u thonë izraelitëve: «A ka ndonjë që ka ndërtuar një shtëpi të re dhe ende nuk e ka inauguruar? Le të kthehet në shtëpi, që të mos bjerë në luftë dhe shtëpinë e tij ta gëzojë një tjetër. ⁶Ose, ka ndonjë që ka mbjellë një vresht të ri dhe nuk e ka vjelur? Le të kthehet në shtëpi, që të mos bjerë në luftë dhe t'ia marrë tjetri vjeljen e parë. ⁷Ose, a ka ndonjë këtu që është fejuar me një vajzë, por ende nuk është martuar me të? Le të kthehet në shtëpi, që të mos bjerë në luftë dhe ta marrë nusen e tij një tjetër.» ⁸Në fund, ata duhet të shtojnë: «A ka ndonjë që ka frikë prej armikut? Le të kthehet në shtëpi, që të mos i pengojë të tjerët dhe t'ua humbasë guximin.» ⁹Kur t'i kenë thënë të gjitha këto, le të caktohen udhëheqësit e reparteve që do të marrin komandën.

Rregullat për drejtimin e luftës

¹⁰Para se të sulmoni një qytet, ju duhet të zhvillonit bisedime me banorët e tij për të kërkuar dorëzimin paqësor. ¹¹Kur ata pranojnë dhe jua hapin portat, ata duhet t'ju nënshtrihen dhe të bëjnë angari për ju.

¹²Por, në qoftë se nuk e pranojnë kërkesën tuaj dhe duan të luftojnë, rrethojeni qytetin. ¹³Kur Zoti do t'i lërë ata në dorën tuaj, ju duhet t'i vritni të gjithë meshkujt. ♦ ¹⁴Gratë dhe fëmijët, bagëtinë dhe pasuritë e tjera ju mund t'i mbani; Zoti juve jua ka dhuruar ato.

¹⁵Kështu duhet të veproni kur qyteti gjendet larg vendbanimit tuaj ♦♦ ¹⁶Por, në qoftë se ato ndodhen në vendin që Zoti, Perëndia juaj, do t'ju japë si pronë, ju nuk duhet të lini asnjë njeri gjallë. ¹⁷Ju duhet ta zbatoni dënimin e dhënë nga Zoti mbi të gjithë, mbi hitasit, kënanasit, perizasit, hivasit dhe jevuasit, sipas urdhrit të Zotit, Perëndisë suaj. ¹⁸Ndryshe ata do t'ju shtyjnë të dilni të pabesë ndaj Zotit dhe t'i imitoni të gjitha gjërat e pështira që bëjnë ata për nder të perëndive të tyre. ♦♦♦

¹⁹Në qoftë se doni të pushtoni një qytet dhe jeni të detyruar ta mbani të rrethuar për shumë kohë, mos i pritni pemët e kopshteve që janë në rrethinat e tij, sepse ju mund të ushqeheni nga ato. Mos i pritni pemët! Mos janë vallë pemët në fushë armiqtë tuaj, që të luftoni kundër tyre!? ²⁰Vetëm pemët jofrutore mund t'i pritni, për të ngritur ndërtesa rrethimi.

♦ Çdo gjë që u vu nën mallkim automatikisht i takonte Zotit. ♦♦ Keto kushte mund t'u jepeshin vetëm qyteteve larg tokës së premtuar. Zbatimi i këtyre parimeve në luftë bashkëkohore është problematik, por parimet si vijon janë gjithnjë të vlefshme: përmbajtje, diplomaci, mëshirë dhe respekt për joluftëtarët, por edhe mospranim i shkatërrimit në shkallë të madhe. ♦♦♦ Çdo gjë që minon besnikërinë e plotë ndaj Zotit është e nevrëitshme dhe duhet larguar (khs. Mt 5,29-30).

Procedura me rastin e vrasjes së pasqaruar

21 Le ta zëmë se në tokën që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, dikush ndesh një të vvarë në fushë, por nuk dihet se kush e ka vvarë. ²⁻³Atëherë pleqtë dhe gjyqtarët e krahinës përkatëse duhet të shkojnë në vendin ku u gjend i vrari, për të marrë vesh se cili qytet është më i afërt. Pastaj, pleqtë e këtij qyteti duhet të marrin një lopë të re, që ende nuk është mbrehur për punë dhe ta çojnë në një luginë ku nuk ka ara dhe nëpër të cilën rrjedh një përrua i pashtershëm; atje t'ia thyjnë qafën.

⁵Pastaj duhet të paraqiten priftërinjtë e fisit të Levit që Zoti, Perëndia juaj, i ka zgjedhur për shërbimin në shenjtërore dhe për dhënien e bekimit dhe që janë të ngarkuar me nxjerrjen e vendimeve për çështjet gjyqësore dhe për grindjet. ⁶Në praninë e tyre, pleqtë duhet t'i lajnë duart mbi lopën e vrarë ⁷dhe të thonë në emër të gjithë qytetit: «Duart e mia nuk e kanë bërë këtë vrasje. Sytë tanë nuk kanë parë se kush e ka bërë. ⁸O Zot, mos lejo që nëpërmjet gjakut të këtij të vrari të pafajshëm të bjerë fatkeqësi mbi popullin tënd. ♦ Popullin tënd e ke liruar me shpërblësë nga Egjipti, prandaj mos ia llogarit këtë krim!» Atëherë Zoti do t'ua heqë përgjegjësinë për vrasjen. ⁹Në këtë mënyrë ju do të plotësoni parimin: «Vrasja në Izrael nuk duhet të mbetet pa shlyerje» dhe do të veproni sipas urdhërimit të Zotit.

♦ Një vrasje e tillë e ndërlikonte tërë bashkësinë në fajin e gjakut. Edhe populli edhe toka ishin të ndotur dhe ndonjë formë ekzekutimi ceremonial kërkohet për të kënaqur kërkesat e drejtësisë. Lopa vdes në vend të vrasësit dhe kështu hiqet ndotja.

Martesa me një grua që zihet rob lufte

¹⁰Le ta zëmë që ju shkoni në luftë kundër armiqve dhe Zoti ju jep fitoren. Në këtë luftë ju do të zini robër lufte ♦ ¹¹dhe njëri prej jush sheh mes robërve një vajzë që i pëlqen dhe me të cilën ai dëshiron të martohet. ¹²I lejohet ta marrë me vete në shtëpi. Atje ajo duhet të rruajë kokën, të presë thonjtë, ¹³të heqë rrobat që kishte dhe të veshë rroba të tjera ♦♦ dhe të vajtojë një muaj për prindërit e saj të vrarë. Pastaj burri mund ta marrë për grua.

¹⁴Nëse më vonë gruaja nuk i pëlqen, ai duhet ta lërë të lirë. Nuk i lejohet ta shesë si skllave ose ta marrë vetë për skllave, sepse ajo ishte gruaja e tij.

♦ Kjo duhet të jetë e vlefshme për robërit e zënë jashtë Kanaanit (khs. Br 20,10-15). Izraeli ishte pjesërisht bashkësi shumëracësh. ♦♦ Këto bënin pjesë në ritet e vajtimit dhe kalim në shoqëri izraelite.

E drejta e birit të parëlindur

¹⁵Le ta zëmë se një burrë ka dy gra, njëren prej të cilave ai e do më shumë se tjetrën; secila prej tyre i ka lindur nga një bir, por i pari ka lindur biri i gruas që ai do më pak, ¹⁶⁻¹⁷kur ta ndajë trashëgimin ndërmjet fëmijëve, i ati nuk ka të drejtë t'i japë birit të gruas që do më shumë, pjesën që i takon të parëlindurit. E drejta e të parëlindurit i përket birit të gruas që do më pak, prandaj këtij duhet t'i japë dyfishin e trashëgimit. Sepse, në të vërtetë, ky është biri i parë që ka lindur.

Procedura kundër birit të pandreqshëm

¹⁸Le ta zëmë se ndokush ka një bir që është aq rebel dhe i pabindur, saqë nuk dëgjon as atin e as nënën, megjithë ndëshkimet dhe paralajmërimet që i janë bërë. ¹⁹Atëherë prindërit e tij duhet ta çojnë në vendin e mbledhjes së popullit, para portës së qytetit, t'ua paraqitin pleqve të qytetit ²⁰dhe t'u thonë: «Biri ynë, që po paraqitim këtu, është rebel dhe nuk do të na dëgjojë. Ne mund t'i themi ç'të duam, por ai vazhdon të pijë e të bëjë jetë të shturur.» ²¹Pastaj burrat e qytetit duhet ta vrasin atë me gurë. Ju duhet ta zhdokni njeriun e keq prej mesit tuaj. Të gjithë izraelitët duhet ta marrin vesh këtë dënim, që të kenë frikë.

Varrimi i të ekzekutuarit

²²Kur ndokush, që ka bërë një krim, dënohet me vdekje dhe ekzekutohet, ²³kufoma e tij nuk duhet lënë tërë natën e varur në shtyllë. Ju duhet ta varrosni para perëndimit të diellit, sepse kush varet në dru është i mallkuar nga Perëndia dhe sjell fatkeqësi mbi vendin. Ju nuk duhet ta ndotni vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj,.

Ndihma fqinjësore

22 Nëse lopa, delja ose dhia e tjetrit ka humbur rrugën, ti nuk duhet ta shikosh me mospërfillje dhe të rrish duarkryq. Ti duhet t'ia kthesh kafshën e humbur, sa më shpejt, pronarit të saj. ²Në qoftë se ai banon shumë larg ose është i panjohur për ty, ti duhet ta mbash kafshën në shtëpinë tënde, derisa të vijë pronari, dhe pastaj duhet t'ia kthesh.

³Po ashtu duhet të veprosh kur dikush ka humbur gomarin e tij ose diçka tjetër dhe ti e gjen. Ti nuk duhet t'ia refuzosh ndihmën tënde. ⁴As nuk duhet të shikosh me mospërfillje e të rrish duarkryq kur gomari ose kau i një izraeliti tjetër shembet rrugës nën peshën e ngarkesës së tij. Ndihamoje tjetrin ta ngrejë përsëri kafshën e tij.

Ligje të ndryshme

⁵Një grua nuk duhet të mbajë veshje meshkujsh, as një burrë veshje femrash. Zoti, Perëndia juaj, e urren atë që bën ashtu. ♦ ⁶Rrugës, nëse gjen një çerdhe zogjsh në pemë ose përtokë, ku femra qëndron e ulur mbi vezët ose mbi zogjtë e saj, ti nuk duhet ta kapësh femrën dhe ta largosh nga zogjtë e saj. ⁷Ti mund t'i kapësh të vegjlit, por nënën duhet ta lejosh të shkojë. Atëherë do të të shkojë mbarë dhe do të kesh jetë të

gjatë.

⁸Kur ndërton për vete një shtëpi, në skaj të tarracës, rreth e qark saj, ti duhet të ngresh një mur mbrojtës. Në qoftë se ndokush rrëzohet prej saj dhe vdes, ti ngarkohesh me faj të rëndë, ti dhe të gjithë pjesëtarët e familjes.

⁹Ti nuk duhet të mbjellësh ndonjë bimë tjetër pranë hardhive. Ndryshe, të gjitha të vjelat do t'i takojnë shenjtërores, vera si dhe frutat e tjera. ¹⁰Gjithashtu, ti nuk duhet të mbrehësh bashkë, në një zgjedhë, një ka dhe një gomar. ¹¹Ti nuk duhet të mbash veshje stofi, ku janë përzier fije lesi dhe fije liri.

¹²Katër kindat e rrobës së sipërme duhet t'i lidhësh me tufë fijesh. ♦♦

♦ Transvestizmi do të ketë qenë praktikë magjike për shërimin e shterpësisë. ♦♦ Izraelitët duhet të mbajnë veshje dalluese: ishte përkujtim për t'ua përmbajtur urdhërimeve. Përzierja e elementeve duhet shmangur për t'i përkujtuar izraelitët për veçantinë e tyre ose për të shmangur disa praktika magjike.

Mbrojtje ligjësore për gruan, për të cilën shpifet

¹³Le ta zëmë se një burrë martohet, por pastaj gruaja nuk i pëlqen dhe ai do ta ndajë. ¹⁴Për këtë, ai nxjerr nam të keq dhe e akuzon publikisht: «Unë u martova me këtë grua, por kur desha të flija me të, doli se ajo nuk ishte më virgjëreshë.» ¹⁵Atëherë prindërit e gruas duhet të shkojnë në vendin e mbledhjes së qytetit, para portës së tij, dhe t'u paraqitin pleqve të qytetit dëshminë, që tregon se bija e tyre ka qenë virgjëreshë. ¹⁶I ati duhet të thotë: «Bijën time ia kam dhënë këtij burri për grua. Tani ai kërkon ta ndajë ¹⁷dhe e fyen duke thënë se ajo nuk ishte virgjëreshë. Por gjurmët në petk dëshmojnë të kundërtën.» Pastaj prindërit duhet ta hapin petkun e bijës së tyre, (mbi të cilën bashkëshortët kanë kaluar natën e dasmës). ¹⁸Pas kësaj pleqtë duhet ta rrahin me kamxhik bashkëshortin ¹⁹dhe ai duhet t'i paguajë atit të gruas 100 monedha argjendi, si dëmshpërblim, sepse ka shpifur për një vajzë izraelite. Ai duhet ta mbajë gruan për tërë jetën e tij dhe të mos e ndajë.

²⁰Por, në qoftë se bashkëshorti kishte të drejtë në padinë e tij dhe prindërit nuk mund ta dëshmojnë virgjërinë e bijës së tyre, ²¹gruaja do të çohet para shtëpisë së të atit dhe atje, burrat e qytetit do ta vrasin me gurë. Ajo është sjellë si prostitutë, megjithëse banonte në shtëpinë e të atit. Një gjë e tillë e poshtë nuk duhet të ndodhë në Izrael. Ju duhet ta zhdukni gruan e keqe prej mesit tuaj.

Raste të ndryshme të imoralitetit

²²Kur një burrë kapet duke fjetur me gruan e tjetrit, të dy duhet të vriten. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq nga populli izraelit. ♦

²³Kur një burrë fle, diku në qytet, me një vajzë të paprekur, e cila është fejuar me një burrë tjetër, ♦♦ ²⁴ju duhet t'i çoni të dy para portës së qytetit dhe atje t'i vritni me gurë. Vajza duhet të vdesë, sepse në mes të qytetit nuk thirri për ndihmë dhe burri, sepse ka fjetur me një vajzë, e cila ishte ligjërisht gruaja e tjetrit. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq nga populli izraelit.

²⁵Por, kur burri e has vajzën e fejuar në fushë dhe e përdhunon, ai duhet të vdesë. ²⁶Vajza nuk mund të ngarkohet me faj dhe të dënohet me vdekje. Rasti është i ngjashëm me atë të një njeriu që i sulet tjetrit dhe e vret. ²⁷Ndoshta vajza, atje në fushë, ka thirrur për ndihmë, por atje nuk ka pasur njeri për ta mbrojtur.

²⁸⁻²⁹Por, kur një njeri kapet duke përdhunuar një vajzë të paprekur, ai duhet t'i japë atit të vajzës 50 monedha argjendi. Ai duhet ta marrë vajzën për grua, sepse ia ka marrë virgjërinë asaj: gjatë gjithë jetës nuk i lejohet ta ndajë.

23 Asnjë burrë nuk duhet të flejë me gruan e të atit, sepse kështu e përdhos të atin. ♦♦♦

♦ Fu 6,31 jep të kuptojë se dënimi me vdekje nuk ishte gjithnjë i detyrueshëm. Nëse ligji zbatohet varej, siç duket, nga vendimi i të shoqit të trajtuar padrejtësisht (khs. shembulli i Marisë dhe Jozefit në DhR). Dënimi me vdekje zbatohet vetëm në qoftë se palët ishin të zënë me presh në duar (khs. Gjn 8). ♦♦ Fejesa jepte të kuptonte se prika ishte paguar dhe se bisedime ende po zhvilloheshin. ♦♦♦ Martesat e incestit lidheshin ndër hitasit dhe ndër disa fise afrikane ku biri trashëgoi gratë e të atit të vdekur. Këtu do të jetë fjala për njerikën e tij në një martesë poligamiste.

Kush mund të marrë pjesë në shërbesën e Izraelit

²Kur mblidhet bashkësia e Zotit, nuk duhet të jetë i pranishëm asnjë njeri që është i tredhur ose të cilit i është prerë organi seksual. ♦ ³Në të nuk duhet të marrë pjesë as ai njeri që ka lindur nga marrëdhënia me një prostitutë kultike. Edhe pasardhësit e tij janë të përjashtuar nga bashkësia e Izraelit, deri në brezin e dhjetë. ⁴E njëjta gjë vlen edhe për amonazit ose moavasit dhe pasardhësit e tyre. Ata kurrë nuk duhet të marrin pjesë në bashkësinë e Zotit, as pas dhjetë brezash. ⁵⁻⁷Ju kurrë nuk duhet të miqësoheni me këta popuj. Ata refuzuan t'ju jepnin bukë dhe ujë, kur ju shkuat përmes vendit të tyre gjatë rrugës, kur dolët nga Egjipti. Ata thirrën edhe magjistarin Bilam nga Mesopotamia, që t'ju mallkonte. Por, meqë Zoti, Perëndia juaj, ju do, ai bëri që fjalët e Bilamit të mos shkonin në vend dhe e shndërroi mallkimin në bekim.

⁸Përkundrazi, ju nuk duhet t'i përjashtoni krejtësisht edomasit, sepse ata janë vëllezërit tuaj, as

egjiptianët, sepse ju ishit mysafirë tek ata. ⁹Në qoftë se ndokush prej tyre banon tek ju, pasardhësit e tij, që nga brezi i tretë, mund të lidhen me bashkësinë e Zotit.

♦ Këto gjendje do të jenë të lidhura me praktikat idhujtare.

Pastrimi i fushimit ushtarak

¹⁰Kur të dilni në luftë kundër armiqve tuaj dhe të ngrini fushimin, ju duhet ta mbani atë të pastër, siç e kërkon afërsia e Zotit. ¹¹Kur një burrë është bërë (ritualisht) i papastër gjatë natës, sepse është prishur duke fjetur, ai duhet të qëndrojë jashtë fushimit tërë ditën. ¹²Nga mbrëmja, ai duhet të lahet dhe me përndimin e diellit ai mund të kthehet në fushim.

¹³Ju duhet të caktoni një vend jashtë fushimit, ku mund të bëni nevojën. ¹⁴Mbani gati lopatën, gërmoni një vrimë, para se të uleni galiç dhe pastaj mbulojeni përsëri. ¹⁵Kampi juaj duhet të jetë i pastër, sepse Zoti, Perëndia juaj, është mes jush për t'ju mbrojtur dhe për t'ju dhënë fitoren mbi armiqtë tuaj. Në qoftë se ai zbulon tek ju diçka të neveritshme, ai do të largohet nga fushimi juaj.

Strehim për të arratisurit

¹⁶Kur një skllav i huaj vjen te ju dhe kërkon strehim, mos ua dorëzoni zotërinjve të tij. ¹⁷Ai duhet të ketë mundësi të banojë tek ju në liri, kudo që të dojë. Mos e shfrytëzoni keq gjendjen e tij të rrezikshme!

Dënimi i prostitucionit

¹⁸Asnjë izraelit dhe asnjë izraelite nuk duhet t'i kushtohet prostitucionit në shërbim të ndonjë perëndie. ¹⁹Për të plotësuar një be, ju ndalohet të hidhni në shenjtëroren e Zotit, Perëndisë suaj, ndonjë para që fitohet nga prostitucioni i zakonshëm. Zoti i urren paratë e tilla.

Udhëzimet për mbledhjen e tatimit

²⁰Kur ti i jep hua, para ose grurë, një izraeliti tjetër, këtë ti nuk duhet ta bësh me kamatë.

²¹Prej një të huaji ti mund të marrësh kamatë, por jo prej një izraeliti. Në qoftë se e ndjek këtë udhëzim, Zoti do ta bekojë punën tënde dhe do të bëjë që gjithçka të të shkojë mbarë në tokën që tani do ta shtini në dorë.

Udhëzimet për betimin

²²Kur ti i premtton Zotit, Perëndisë sate, për t'i dhënë diçka, dhuroja. Mos e shtyj për më vonë plotësimin e betimit. Ndryshe do të ngarkohesh me faj, sepse Zoti të zë për fjale. ²³Zoti nuk kërkon që t'i premtosh diçka, ²⁴por, kur ti e ke bërë këtë me dëshirën tënde, atëherë duhet ta mbash.

Vjedhja e lejuar e ushqimeve

²⁵Kur rruga jote të çon nëpër një vresht, ti mund të hash rrush, sipas dëshirës, për të shuar urinë tënde. Por nuk lejohet ta mbledhësh atë në një shportë. ²⁶Kur kalon pranë një are gruri, lejohet t'i këputësh kallinj të me dorë. Por nuk lejohet t'i korrësh me drapër.

Ndarja dhe rimartesa

24 Le ta zëmë se një burrë martohet dhe pastaj gjen te gruaja e tij diçka të papëlqyeshme, të pa-pranueshme. Ai bën dokumentin e ndarjes dhe e lë gruan.

²Në qoftë se me të martohet një burrë tjetër ³i cili, gjithashtu, e lë me një dokument ndarjeje ose vdes, ⁴bashkëshorti i saj i parë nuk duhet ta rimarrë për grua, sepse ajo tani është bërë e paprekshme për të. Ndryshe ai do ta fyente Zotin. Ju nuk duhet ta përdhosni vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, me një mëkat të tillë.

Udhëzime të ndryshme për masa parandaluese

⁵Kur një burrë martohet, ai lirohet për një vit nga shërbimi ushtarak dhe nga të gjitha detyrat ndaj kishës. Ai duhet të ketë mundësi t'i kushtohet gruas së tij pa pengesa. ♦

⁶Kur ju sekuestroni dikë, ju nuk duhet t'ia merrni mokrrën, me të cilën ai e bluan grurin për bukë, sepse kështu do t'ia merrnit atë që i duhet për të jetuar.

⁷Kur dikush rrëmben një izraelit tjetër dhe e mban si skllav ose e shet, ai duhet vrarë. Ju duhet ta zhdukni njeriun e keq prej mesit tuaj.

⁸Kur dikujt i shfaqet lebra, duhet të ndiqen me përpikëri urdhrat e priftërinjve nga fisi i Levit. Vetë Zoti ua ka dhënë atyre këta urdhra. ⁹Mbani mend çfarë i ndodhi Mirjamës, të cilën Zoti e ndëshkoi me lebër, sepse ajo ngriti krye gjatë rrugës, pasi dolën nga Egjipti.

♦ Është më me rëndësi që t'i lindin pasardhës se sa të bëjë pjesë në luftë.

Mbrojtja e të dobët

¹⁰Kur i jepni një izraeliti tjetër hua, ju nuk duhet të shkoni në shtëpinë e tij për të kërkuar një peng. ¹¹Ju duhet të pritni jashtë, derisa ai t'ju nxjerrë një peng. ¹²Kur tjetri është aq i varfër, saqë duhet të lërë peng mantelin e tij, ju nuk duhet t'ia mbani atë natën, ¹³por duhet t'ia ktheni para perëndimit të diellit, në mënyrë që i varfri të mbulohet me të. Në qoftë se veproni kështu, ai do t'ju dijë për nder dhe Zoti, Perëndia juaj, do ta pëlqejë veprimin tuaj.

¹⁴Kur një njeri i varfër punon për ty, ti nuk duhet ta trajtosh padrejtësisht, qoftë ai izraelit ose i huaj që banon mes jush. ¹⁵Jepja pagën e tij para se të perëndoje; sepse i duhet menjëherë. Ndryshe, do të ankohet për ty te Zoti dhe ti do të ngarkohesh me faj para Zotit.

¹⁶Kur bëhet një krim që dënohet me vdekje, duhet dënuar vetëm ai që ka bërë krimin, jo tërë familja e tij. Prindërit nuk duhen ndëshkuar për fëmijët e tyre e as fëmijët për prindërit e tyre.

¹⁷Mos ua refuzoni të drejtën e tyre të huajve dhe jetimëve dhe mos merrni për peng mantelin e vejushës!

¹⁸Mbani mend se edhe ju ishit skllëvër në Egjipt dhe se Zoti, Perëndia juaj, ju liroi me shpërblesë. Prandaj ju duhet të kujdeseni për të dobët.

¹⁹Në qoftë se jeni duke korrur dhe keni harruar ndonjë duaj në arë, mos u ktheni për ta marrë. Ajo u takon jetimëve dhe vejushave. Për këtë Zoti do t'ju bekojë për gjithçka që do të bëni. ²⁰⁻²¹Kur i shkundni ullinj të, mos u ktheni përsëri për të mbledhur kokrrat që kanë mbetur nëpër degë. Edhe kur të vilni rrushin, mos qëmtoni më pas vjeljes. Pjesën tjetër lëreni për të huajt, jetimët dhe vejushat. ²²Mbani mend se edhe ju ishit skllëvër në Egjipt, prandaj duhet të veproni kështu.

Kufizimi i dënimit me rrahje

25 ¹⁻²Le ta zëmë se dy burra dalin para gjyqit dhe njëri prej tyre dënohet me rrahje, atëherë, gjyqtari duhet të bëjë që i dënuari të shtrihet në praninë e tij dhe të marrë aq të rrahura sa i takojnë për fajin që ka bërë. ³Megjithatë, gjyqtari nuk duhet ta dënojë me më shumë se 40 goditje, ndryshe i dënuari, i cili është vëllai juaj, do të turpërohet publikisht.

Mbrojtja e kafshëve

⁴Mos ia lidhni gojën kaut që shin grurin.

Martesa e kunetërve

⁵Kur dy vëllezër banojnë në të njëjtën tokë dhe njëri prej tyre vdes pa lënë bir, atëherë vejusha mund të martohet vetëm me një burrë nga rrethi familjar. Vëllai i të vdekurit është i detyruar ta marrë për grua.

⁶Biri i parë që i lind ajo, vlen si pasardhës i vëllait të vdekur dhe merr emrin e tij, që kujtimi i tij të vazhdojë të ruhet në Izrael.

⁷Por, në qoftë se burri nuk dëshiron të martohet me kunatën e tij, ajo duhet të shkojë në vendin e mbledhjes së popullit, para portës së qytetit, dhe t'u thotë pleqve: «Kunati im nuk pranon të më marrë për grua dhe të ruajë kujtimin e vëllait të tij të vdekur në Izrael.»

⁸Atëherë pleqtë duhet ta thërrasin të kunatin dhe ta vënë para përgjegjesisë. Në qoftë se ai ngul këmbë në mospranimin e tij, ⁹kunata, në praninë e pleqve, duhet t'i afrohet, t'i heqë këpucën, ta pështyjë në fytyrë dhe t'i thotë: «Kështu trajtohet ai që nuk pranon ta mbajë familjen e të vëllait!» ¹⁰Familjen e tij do ta quajnë «i përjashtuari nga trashëgimi.»

Ndërryja në grindje

¹¹Kur dy njerëz janë duke u zënë dhe gruaja e njërit prej tyre, duke dashur të ndihmojë burrin e vet që ndodhet ngushtë, e kap tjetrin nga organet seksuale, ¹²ju nuk duhet të keni asnjë mëshirë për gruan; asaj duhet t'i pritni dorën.

Masa dhe pesha e drejtë

¹³⁻¹⁴Ti nuk duhet të mashtrosh duke matur ose duke peshuar. Në çantën tënde nuk duhet të ketë dy gurë peshimi, një të saktë e një jo të saktë; në shtëpinë tënde nuk duhet të ketë dy masa të ndryshme, një më të madhe e një më të vogël. ¹⁵Gurët për matjen e peshës duhet të kenë peshën e plotë dhe sendet për matje masën e plotë. Atëherë do të kesh jetë të gjatë në tokën që po të jep Zoti, Perëndia jote. ¹⁶Zoti e urren cilindo që mashtron të afërmin.

Hakmarrje kundër amalekasve

¹⁷Mos harroni çfarë ju kanë bërë amalekasit kur endeshit nëpër shkretëtirë, pasi dolët nga Egjipti. ¹⁸Kur ishit të lodhur nga endja e gjatë, ata ju kanë sulmuar pas shpine dhe i kanë masakruar të gjithë ata që kishin mbetur prapa të rraskapitur. Ata vepruan si njerëz që nuk e çajnë kokën për Perëndinë. ¹⁹Kur ta keni shtënë në dorë vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, dhe kur ai t'ju ketë dhënë qetësi me të gjithë armiqtë përreth, atëherë ju duhet t'i shfarosni amalekasit dhe t'i zhdukni nga faqja e dheut. Mos harroni! ♦

♦ Izraeli duhet të veprojë si agent i Zotit për të ndëshkuar kombet.

Deklarata e kredos me rastin e dorëzimit të dhuratave të të korrave

26 Kur të hyni në tokën që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, dhe kur ta keni shtënë në dorë, ²atëherë secili prej jush duhet të vërë në një shportë prodhimet e para të korrjes së tij dhe me to të shkojë në shenjtëroren e vetme që ju ka caktuar Zoti. ³Ai duhet të paraqitet para priftit që është në shërbim dhe t'i thotë: «Sot vërtetoj para Zotit se kam ardhur në tokën që ai ua premtoi me be të parëve tanë.» ⁴Atëherë, kur prifti ta ketë pranuar shportën dhe ta ketë vendosur para altarit të Zotit, ⁵ju duhet të deklaroni para Zotit, Perëndisë suaj këto fjalë:

⁶«Stërgjyshi ynë ishte një aramas pa strehë. Kur ai po vdiste nga uria, u nis, bashkë me familjen e tij, për në Egjipt dhe banoi atje si i huaj. Ai arriti atje me një grusht njerëzish, por pasardhësit e tij u bënë një popull i madh dhe i fortë. ⁶Egjiptianët na shtypën dhe na ngarkuan me punë të rënda. ⁷Atëherë i bëmë thirrje për ndihmë Zotit, Perëndisë së të parëve tanë. Ai na dëgjoi dhe na nxori nga halli, mjerimi dhe skllavëria. ⁸Me mrekullitë e tij të fuqishme ai u kalli tmerr dhe frikë egjiptianëve. Ai na nxori nga Egjipti me forcën dhe fuqinë e tij.

⁹Ai na solli në këtë vend të shenjtë dhe na e dha neve këtë tokë të pasur dhe pjellore. ¹⁰Dhe ja, tani unë po sjell prodhimet e para të të korrave, që kam mbledhur në tokën që më ka dhënë Zoti.» Pastaj duhet ta vendosni shportën tuaj para altarit të Zotit dhe të bini përmbys para Zotit, Perëndisë suaj. ¹¹Pastaj gëzoni të gjitha të mirat që ai ju ka dhënë dhe lejoni edhe levitët dhe të huajt që banojnë mes jush, të marrin pjesë në gëzimin tuaj.

Lutja me rastin e dorëzimit të kontributit për të varfrit

¹²Një herë në çdo tre vjet ju duhet ta mblidhni të dhjetën e të korrave tuaja në fshatra, në mënyrë që levitët, jetimët dhe vejushat të jetojnë prej saj. Kur ta keni dorëzuar të dhjetën që ju takon, ¹³ju duhet të pohoni solemnisht para Zotit, Perëndisë suaj:

«Kam dorëzuar gjithçka që të takon ty, o Zot. Ua kam dhënë levitëve, të huajve, jetimëve dhe vejushave, sipas urdhrit tënd. Të gjitha urdhërimet e tua i kam ndjekur me përpikëri. ¹⁴Nuk kam ngrënë asgjë kur mbaja zi, nuk kam prekur asgjë kur isha i papastër dhe nuk kam dhënë asgjë si blatim për një të vdekur. ♦ Të gjitha urdhërimet e tua i kam ndjekur me përpikëri, O Zot. ¹⁵Shiko prej banesës sate qiellore! Bekoje popullin tënd, Izraelin, bekoje këtë vend, këtë tokë të pasur dhe pjellore, që ua premtovë të parëve tanë dhe na e dhe.»

♦ Të gjitha këto rite i përkitnin variantit pagan të festës së korrjes në të cilën perënditë Baal dhe Tamuz ishin në plan të parë.

Moisiu ndërmjetëson midis Perëndisë dhe popullit në dhënien e besëlidhjes

¹⁶Moisiu tha: «Zoti, Perëndia juaj, ju urdhëron që tani ta drejtoni jetën tuaj sipas të gjitha ligjeve dhe vendimeve gjyqësore. Ndiqini me gjithë zemër dhe me gjithë forcën. ¹⁷Zoti ju ka dhënë garanci se ai dëshiron të jetë Perëndia juaj, në qoftë se e dëgjoni dhe i zbatoni gjithnjë me përpikëri të gjitha ligjet, urdhërimet dhe vendimet gjyqësore të tij. ¹⁸Edhe ju keni pohuar solemnisht në prani të tij se e pranoni që ju të jeni populli i tij dhe se do t'i zbatoni të gjitha urdhërimet e tij. Ju keni thënë se jeni dakord ¹⁹të jeni populli i tij, që i takon vetëm Zotit, Perëndisë së tij, një popull, me të cilin ai do të lidhë namin e tij dhe të cilin ai do ta ngrejë mbi të gjithë popujt e tjerë që ka krijuar.»

Ngritja e përmendoreve me ligjin e shkruar mbi to

27 Moisiu, bashkë me pleqtë e Izraelit, u paraqit para popullit e tha: «Ndiqini me kujdes të gjitha urdhërimet që po ju jap sot. ²Ditën kur ta kaloni Jordanin për të hyrë në vendin që do t'ju japë Zoti, Perëndia juaj, ju duhet të ngrini gurë të mëdhenj, të lyer me sherbet gëlqereje të bardhë, ³dhe të shkruani mbi to këtë Ligj. Atëherë do të mund ta shtini në dorë tokën që do t'ju japë Zoti – një vend të pasur dhe pjellor, siç ua premtoi të parëve tuaj. ⁴Pas kalimit të Jordanit, ju duhet t'i ngrini gurët në malin Eval dhe t'i lyeni me sherbet gëlqereje. ⁵Atje duhet të ndërtoni edhe një altar për Zotin, Perëndinë tuaj. Altari duhet ndërtuar me gurë që nuk i ka prekur asnjë vegël e hekur. Në këtë altar ju duhet t'i kushtoni Zotit, Perëndisë suaj, flijime përkushtimi. ⁷Atje duhet t'i thorni edhe kafshët e caktuara për gostinë lidhur me flijimin e miqësisë dhe të bëni në prani të Zotit një gosti të hareshme. ⁸Mbi gurët e lyer me sherbet gëlqereje ju duhet t'i shkruani qartë të gjitha kushtet e Ligjit.»

Besëlidhja ndërmjet Perëndisë dhe popullit të tij

⁹Moisiu, i rrethuar nga priftërinjtë e fisit të Levit, u tha të gjithë izraelitëve: «Izraelitë! Pushoni dhe dëgjoni me vëmendje! Sot jeni bërë populli i Zotit, Perëndisë suaj. ¹⁰Prandaj zbatoni urdhërimet dhe ligjet e tij që ju shpalla sot!»

Atë që e urren Perëndia

¹¹Përveç kësaj, Moisiu i tha popullit: ¹²⁻¹³«Kur ju ta keni kaluar Jordanin, fiset e Shimonit, Levit, Judës, Jisakarit, Josefit dhe Benjamine duhet të radhiten në malin Garicim, kurse fiset e Ruvenit, Gadit, Asherit, Zevulunit, Danit dhe Naftaliut në malin Eval. Grupi i parë duhet të shpallë premtimet dhe bekimet mbi popullin, kurse grupi i dytë paralajmërimet e mallkimit. ¹⁴Pastaj levitët duhet t'u thërrasin me zë të lartë të gjithë izraelitëve:

¹⁵«Mallkuar qoftë njeriu që bën një shëmbëlltyrë hyjnore prej druri ose metali, një vepër prej dorës njerëzore dhe e adhuron tinëz; sepse kështu e fyen Zotin.» Dhe mbarë populli do të thotë: «Amen» (Ashtu qoftë!).

¹⁶«Mallkuar qoftë njeriu që nuk i përfill prindërit e tij!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

¹⁷«Mallkuar qoftë njeriu që e lëviz gurin e kufirit ndërmjet pronës së vet dhe të të afërmit!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

¹⁸«Mallkuar qoftë njeriu që çon një të verbër në rrugë të gabuar!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

¹⁹«Mallkuar qoftë njeriu që ia refuzon të huajit, vejtshës ose jetimit, të drejtat e tij!» Dhe mbarë populli le të thotë:

«Amen!»

²⁰«Mallkuar qoftë njeriu që fle me gruan e të atit dhe kështu e çnderon të atin!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

²¹«Mallkuar qoftë njeriu që ka marrëdhënie seksuale me një kafshë!» Dhe mbarë populli le të thotë:

«Amen!»

²²«Mallkuar qoftë njeriu që fle me motrën e tij ose me motrën e tij nga babai!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

²³«Mallkuar qoftë njeriu që fle me vjehrrën e tij!» Dhe mbarë populli le të thotë «Amen!»

²⁴«Mallkuar qoftë njeriu që e vret tjetrin tinëz!» Dhe mbarë populli le të thotë:

«Amen!»

²⁵«Mallkuar qoftë njeriu që merr të holla për të vrarë një njeri të pafajshëm!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»

²⁶«Mallkuar qoftë njeriu që nuk i respekton urdhërimet e Ligjit të Zotit dhe nuk i vë ato në praktikë!» Dhe mbarë populli le të thotë: «Amen!»»

Bekimet e dëgjësës

(Lev 26,3-13; Br 7,12-24)

28¹⁻²Më tej, Moisiu tha: «Në qoftë se e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, dhe i zbatoni me përpikëri të gjitha urdhërimet që po ju shpall sot, ai do t'ju ngrejë përmbi të gjithë popujt e tjerë të botës. Atëherë do të merrni mbarë begatinë e këtyre bekimeve të tij. ³Bekimin e tij do ta kenë edhe ata që banojnë në qytet, edhe ata që banojnë në fshat. ⁴Ai do t'ju japë fëmijë të shëndetshëm dhe të korra të bollshme; bagëtia, delet dhe dhitë do të shumëzohen; ⁵shportat e frutave dhe magjet e bukës do të jenë gjithnjë plot. ⁶Do të jeni të bekuar në të gjitha veprimtaritë që të ndërmarrësh. ⁷Kur armiqtë të ngrihen kundër jush, Zoti do t'i shpartallojë. Drejt jush ata do të vijnë nga një rrugë, por do t'ia mbathin prej jush nëpër shtatë rrugë të ndryshme.

⁸Zoti do t'i mbushë depot tuaja dhe do të bëjë që t'ju ecë mbarë në gjithçka që do të ndërmerrni. Ai do t'ju bekojë për gjithçka në vendin që do t'ju japë. ⁹Zoti, Perëndia juaj, do t'ju bëjë një popull që i përket vetëm atij, siç ka premtuar me be, vetëm me kusht që t'i dëgjoni urdhërimet e tij dhe ta drejtoni jetën tuaj sipas tyre. ¹⁰Atëherë të gjithë popujt e botës do ta dinë se Zoti ju ka shpallur si pronën e tij, dhe ata do të kenë frikë prej jush.

¹¹Zoti do t'ju japë shumë fëmijë, do ta shumëzojë bagëtinë tuaj dhe do t'ju japë të korra të pasura, që të jetoni në mirëqenie në tokën që ua ka garantuar me be të parëve tuaj. ¹²Ai do t'i hapë depot e tij qiellore dhe do të derdhë shi mbi tokën tuaj në kohën e duhur, që puna juaj të japë fryt. Ju do të keni aq shumë, sa që do të jeni në gjendje t'u jepni hua popujve të tjerë, kurse ju vetë nuk do të keni nevojë të merrni hua.

¹³Zoti do t'ju bëjë të parin ndër popujt; ju do të ngriheni edhe më. Ju duhet t'i zbatoni urdhërimet e Zotit, Perëndisë suaj, që jua vë sot si detyrë. ¹⁴Por, ju kurrë nuk duhet të largoheni nga rruga që po ju tregoj sot; nuk duhet të vraponi pas perëndive të tjera për t'u shërbyer.

♦ Për të gjitha kombet e lashta në qendër të feve të tyre ishin me rëndësi të parë pjelloria dhe fitore mbi armiqtë e tyre.

Mallkimi i mosbindjes

(Lev 26,14-46)

¹⁵Por, në qoftë se nuk e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, dhe nuk i zbatoni urdhërimet dhe ligjet që po ju shpall sot, mbi ju do të bjerë jo bekimi, por mallkimi i tij: ¹⁶fatkeqësia do t'ju ndjekë në qytet dhe në fshat,

¹⁷shportat e frutave dhe magjet e bukës do të mbeten të zbrazëta, ¹⁸fëmijët tuaj do të vdesin dhe arat nuk do të japin korrje të mbara, kurse qetë, delet dhe dhitë tuaja nuk do të shumëzohen. ¹⁹Fati i keq do t'ju ndjekë edhe kur të dilni edhe kur të ktheheni. ²⁰Zoti do të lëshojë mallkimin mbi veprat tuaja; ai do t'ju prishë punë aq shumë, saqë asgjë nuk do t'ju shkojë mbarë. Meqë e keni fyer Zotin me veprat tuaja të këqija dhe meqë i keni kthyer shpinën, pas një kohe të shkurtër ju do të zhdukeni.

²¹⁻²²Zoti do t'ju dërgojë murtajen; ai do t'ju shkaktojë tuberkulozin, infeksione dhe ethe; ai do t'i shkatërrojë të korrat tuaja me thatësirë dhe me dëmtues, derisa asnjëri prej jush të mos mbetet gjallë në vendin që donit ta shtinit në dorë. ²³Qielli përmbi ju do të jetë si kabanë bakri, kurse toka nën këmbët tuaja, e fortë si hekuri. ²⁴Në vend të shiut do të bjerë pluhuri dhe hiri, derisa të shkatërroheni plotësisht. ²⁵Zoti do të bëjë që armiqtë tuaj t'ju shpartallojnë. Ju do t'i sulmoni ata nga një rrugë, por do t'ia mbathni para tyre nga shtatë rrugë të ndryshme. Të gjithë popujt e botës do të shohin me tmerr se çfarë do t'ju ndodhë. ²⁶Hushat dhe hienat do të ushqehen me kufomat tuaja dhe asnjëri nuk do t'i trembë. ²⁷Zoti do t'ju dënojë me lunga, siç u ndodhi egjiptianëve, me gunga, rrebull, zgjebe dhe ju nuk do të gjeni asnjë ilaç kundër tyre. ²⁸Ai do t'ju ndëshkojë me marrëzi, me verbëri dhe me humbjen e mendjes, ²⁹kështu që ju do të ecni nëpër rrugë të hutuar dhe si të verbër. Asgjë nuk do t'ju shkojë mbarë. Ju do të shtypeni dhe do të shfrytëzoheni dhe askush nuk do t'ju vijë në ndihmë.

³⁰Nëse dikush do të fejohej me një vajzë, një tjetër do të flejë me të. Nëse ndonjë do të ndërtojë një shtëpi, një tjetër do të banojë në të; dikush do të mbjellë një vresht, por nuk do të marrë prej tij asnjë kokërr rrrushi. ³¹Bagëtia jote do të theret para syve të tu, por ti vetë nuk do të hash asgjë prej saj. Gomarini do të ta vjedhin para syve të tu, por ti nuk do ta glesh dot. Armiqtë e tu do të t'i marrin delet dhe dhitë, por askush nuk do të të vijë në ndihmë, kur t'i kundërshtosh. ³²Bijtë e tu dhe bijat e tua do t'i marrin rob para syve të tu; do të tretesh nga malli për ta, por do të detyrohesh të qëndrosh duarkryq. ³³Një popull që vjen nga larg, do ta hajë prodhimin e arave të tua, të cilat i ke punuar me aq mundime, dhe armiku do të vazhdojë të të shtypë dhe të trajtojë keq.

³⁴Kur t'i shohësh të gjitha këto dhe të mos kesh mundësi të bësh gjë, do të çmendesh nga dhembja. ³⁵Zoti do të të ndëshkojë me lunga të këqija, nga koka gjer te këmbët, që askush të mos mundë t'i shërojë. ³⁶Ju dhe mbretin që do ta caktoni mbi vete ai do t'ju çojë në mërgim, te një popull i largët, që as ju e as të parët tuaj nuk e keni njohur; atje do të detyroheni të adhuronit perëndi të huaja, shëmbëlltyra prej druri dhe guri. ³⁷Në popujt ku do t'ju hedhë Zoti, ju do të bëheni shembull i tmerrshëm dhe ata do t'ju vënë në lojë.

³⁸Ju do të hidhni shumë farë në ara, por do të korrni pak grurë, sepse karkalecat do të hanë gjithçka. ³⁹Do të mbillni vreshta dhe do t'i mbani mirë, por nuk do të nxirrni asnjë pikë verë, sepse krimbat do të hanë gjithçka. ⁴⁰Në mbarë vendin do të rriten ullinj, por ju nuk do të keni vaj për t'u lyer, sepse ullinjët do të bien në tokë të papjekur. ⁴¹Do t'ju lindin fëmijë, por ata nuk do t'ju takojnë juve; ata do të merren rob. ⁴²Të gjitha pemët dhe bimët tuaja në ara do t'i sulmojnë dëmtuesit. ⁴³Të huajt që banojnë mes jush do ta shtojnë pasurinë e tyre dhe do të ushtrojnë ndikim gjithnjë e më të madh, kurse ju do të bini gjithnjë e më poshtë. ⁴⁴Ju nuk do të jeni në gjendje të jepni hua, por do të detyroheni të merrni hua prej tyre, dhe në fund, ata do të bëhen zotërinjtë, kurse ju sklleverit.

⁴⁵Të gjitha këto fatkeqësi do të bien mbi ju dhe do t'ju ndjekin gjersa të shkatërroheni plotësisht, në qoftë se nuk e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj, dhe nuk i zbatoni urdhërimet dhe ligjet e tij. ⁴⁶Përgjithnjë do të kujtohet që ju dhe pasardhësit tuaj i ka gjetur mallkimi i Zotit.

⁴⁷Në qoftë se ju nuk i shërbeni Zotit, Perëndisë suaj, me qejf dhe me gëzim, si shenjë mirënjohjeje për mirëqenien që ai ju dhuron, ⁴⁸ju do të detyroheni t'u shërbeni armiqve tuaj, që Zoti do t'i nxitë kundër jush, dhe ju do të vuani nga uria dhe etja; nuk do të keni për t'u veshur dhe do t'ju mungojë gjithçka që ju duhet për jetesë. Zoti do t'ju vërë mbi shpatulla një zgjedhë të hekurt, derisa të vdisni të gjithë. ⁴⁹Nga larg, ai do të çojë kundër jush një popull, gjuhën e të cilit nuk e dini. Si shqiponja që vërsulet mbi prenë, ashtu do t'ju sulmojnë ata ⁵⁰dhe nuk do të kenë asnjë mëshirë; ata do të masakrojnë madje edhe fëmijët dhe pleqtë. ⁵¹Ata do t'jua hanë bagëtinë dhe grurin, do t'jua pinë verën dhe do t'jua marrin vajin e ullirit; nuk do të lënë asgjë, që të vdisni nga uria. ⁵²Ata do t'ju rrethojnë në qytetet tuaja, në muret e fuqishme, tek të cilët ju i kishit varur shpresat, dhe gjithkund në vendin që ju ka dhënë Zoti, Perëndia juaj. Ata do t'ju rrethojnë aq gjatë, saqë do të bëjnë që të shemben muret tuaja. ⁵³Gjatë zisë së bukës, që do të mbretërojë në qytetet tuaja në kohën e rrethimeve, ju do të hani mishin e fëmijëve tuaj që ju ka dhënë Zoti, Perëndia juaj. ⁵⁴⁻⁵⁵Njeriu më i ndjeshëm e më i dhembshur, i cili ka qenë krenar për jetesën e tij të pastër e të ndershme, nuk do të ketë druajtje ta hajë birin e vet; ai do ta ruajë atë me kujdes, që askush prej farefisit të tij të mos i marrë asnjë kafshatë, madje as gruaja e tij e dashur dhe as fëmijët e tjerë. Kaq i madh do të jetë halli në qytetet që do t'i rrethojnë armiqtë tuaj. ⁵⁶⁻⁵⁷Gruaja më e përkëdhelur, që nuk denjonte të prekte asgjë me dorë, në kulmin e rrezikut do të hajë foshnjën e saj, madje edhe fëmijën e porsalindur; ajo do ta hajë fshehtas dhe nuk do të njoftojë për këtë as burrin e saj të dashur e as fëmijët e tjerë.

⁵⁸Prandaj, kini kujdes që ta nderoni Zotin, Perëndinë tuaj, i cili bën mrekulli të mëdha dhe u kall frikë dhe tmerr armiqve të tij. Ndiqini me përpikëri të gjitha urdhërimet e tij, që janë të përmbledhura në këtë libër.

⁵⁹Ndryshe, ju dhe pasardhësit tuaj do të ndëshkoheni nga Zoti me sëmundje të tmerrshme, kundër së cilave nuk ka ilaç. ⁶⁰Ai do të bëjë që mes jush të shpërthejnë murtaja, të cilën e kishit aq frikë në Egjipt. ⁶¹Ai do t'ju dërgojë të gjitha sëmundjet e tmerrshme që përmenden në këtë libër, derisa të shkatërroheni plotësisht. ⁶²Në vend që të bëheni si yjet në qiell, prej jush do të mbetet vetëm një grusht, në qoftë se nuk e dëgjoni Zotin, Perëndinë tuaj. ⁶³Ndërsa më parë Zoti kënaqej t'ju bënte mirë dhe të bënte që të shumëzoheshit, atëherë do të kënaqet t'ju dëmtojë dhe t'ju shkatërrojë. Ai do t'ju rrëmbejë nga vendi që tani po e shtini në dorë ⁶⁴dhe do t'ju shpërndajë nëpër të gjithë anët e Tokës. Atje do të detyroheni të adhuronit perënditë që deri atëherë ishin të huaja për ju dhe për të parët tuaj, si dhe shtatoret prej guri dhe druri. ⁶⁵Por atje nuk do të gjeni as strehim, dhe do të endeni vazhdimisht; sepse Zoti do t'ju kallë frikë, errësirë dhe dëshpërim. ⁶⁶Ju do të detyroheni të keni gjithnjë frikë për jetën tuaj dhe ditë e natë ju nuk do ta ndieni veten të sigurtë për asnjë çast. ⁶⁷Në mëngjes ju do të kërkonti të vijë sa më parë mbrëmja, kurse në mbrëmje do të kërkonti mëngjesin, sepse gjithçka që do të përjetoni, do t'ju kallë tmerr. ⁶⁸Zoti do t'ju çojë aq larg, sa që do të ktheheni me anije në Egjipt, megjithëse ju kishit premtuar se kurrë nuk do të detyroheni të ktheheni më atje. Atje, armiqët tuaj do t'ju nxjerrin në tregun e skllëvërve, për t'ju shitur si skllëvër dhe skllave, por askush nuk do t'ju blejë.»

Moisiu hap lidhjen e besëlidhjes

⁶⁹Atje, në vendin e Moavit, Zoti i dha urdhër Moisiut që, në emër të tij, të lidhë me izraelitët besëlidhje, si plotësim i besëlidhjes që kishit lidhur me ata në malin Horev. Këtu vijnë fjalët, me të cilat u lidh besëlidhja.

29 Moisiu i mbloodhi të gjithë izraelitët dhe u tha:
«Kur ishit në Egjipt, ju e keni parë me sytë tuaj se ç'pësuan faraoni, ministrat e tij dhe mbarë populli i Egjiptit nga fuqia e Zotit. ²Ju i keni parë vetë mrekullitë që kreu Zoti atje dhe fatkeqësitë që hodhi ai mbi egjiptianët. ³Por vetëm sot ai ju ka hapur veshët dhe sytë për të kuptuar atë që ndodhi atëherë. ⁴Për dyzet vjet ju ka udhëhequr nëpër shkretëtirë. As rrobat dhe as këpucët nuk ju janë grisur. ⁵Ju nuk kishit as bukë për të ngrënë e as verë ose birrë për të pirë. Zoti vetë është kujdesur për ju, që ta kuptoni se kush është Perëndia, e cila ju ka bërë popullin e tij. ⁶Kur erdhëm në këtë vend, mbretërit amoras, Sihoni dhe Ogu, dolën për të luftuar kundër nesh, por ne arritëm t'i mundnim ata, ⁷t'ua merrnim tokën dhe ta ndanim ndërmjet fisit të Ruvenit, fisit të Gadit dhe gjysmës së fisit të Mënashcut. ⁸Prandaj qëndroni besnikë ndaj besëlidhjes që Zoti ka lidhur me ju dhe plotësoni detyrimet e saj; atëherë gjithçka që do të ndërmerrni, do t'ju shkojë mbarë.»

Kujt i vlen besëlidhja

⁹«Ju të gjithë jeni paraqitur sot para Zotit, Perëndisë suaj: kryetarët e fiseve, pleqtë, mbikëqyrësit dhe të gjithë burrat e Izraelit, ¹⁰si dhe gratë, fëmijët dhe të huajt që banojnë në fushimin tuaj, gjer te druvarët dhe ata që marrin ujë nga pusi. ¹¹⁻¹²Zoti do ta lidhë besëlidhjen e tij me ju të gjithë. Ai deklaroi solemnisht se ju jeni populli i tij dhe se ai është Perëndia juaj, siç premtoi dhe siç ua ka siguruar me be të parëve tuaj, Avrahamit, Jakovit dhe Izakut. Ai kërkon prej jush që ta pranoni këtë besëlidhje dhe t'i merrni përsipër detyrimet që janë përfshirë në të. ¹³⁻¹⁴Por kjo besëlidhje do të lidhet jo vetëm me ju, që sot qëndroni para Zotit, Perëndisë suaj, por edhe me pasardhësit tuaj që ende nuk kanë lindur.»

Paralajmërim për idhujtari

¹⁵«Ju keni jetuar ndër egjiptianët, pastaj keni kaluar nëpër territoret e popujve të huaj, nga kalonte rruga juaj. ¹⁶Ju i keni parë idhujt e neveritshëm të të gjithë këtyre popujve, shtatoret prej druri, guri, argjendi dhe ari. ¹⁷Kujdes, që askush prej jush, as burrë e as grua, as klan e as fis, të mos i kthejë shpinën Zotit, për t'u shërbyer perëndive të këtyre popujve. Për ne kjo gjë mund të sjellë vetëm fatkeqësi dhe rrënim. ¹⁸Kur të shpallet mallkimi që duhet të bjerë mbi atë që e shkel besëlidhjen me Zotin, mes jush nuk duhet të ketë asnjë që të thotë fshehtas me vete: «Ky mallkim nuk do të jetë për mua! Mua nuk do të më gjejë asnjë fatkeqësi, edhe në qoftë se u drejtohem perëndive të tjera, për t'i dhënë fund thatësirës dhe për të dërguar përsëri shi në tokë!» ¹⁹Kush vepron kështu, e provokon zemërimin e Zotit. Të gjitha kërcënimet, që janë shkruar në këtë libër, do të realizohen tek ai, dhe Zoti do ta shkatërrojë plotësisht. Për një krim të tillë nuk ka asnjë ndjesë. ²⁰Zoti do ta përjashtojë nga fiset e Izraelit dhe do t'ia dorëzojë rrënimin; të gjitha ndëshkimet që tregohen në këtë libër të Ligjit, do ta gjejnë njeriun që shkel besëlidhjen me Zotin. ²¹Kështu, kur ta shohin shkatërrimin e tmerrshëm dhe sëmundjet e pashërueshme që do të kenë goditur këtë vend, pasardhësit e fëmijëve tuaj, që do të lindin më vonë, dhe të huajt që do të vijnë nga vendet e largëta, do të thonë: ²²«Gjithë ky vend është plotësisht i djegur, i mbuluar me squfur dhe me kripë; në të nuk mund të mbillet asgjë; asnjë bimë nuk mund të rritet më aty. Pamja e tij është e njëjtë me atë të Sodomit e të Gomorës, të Admës e të Cevoimit, të qyteteve që Zoti i shkatërroi gjatë zemërimit të tij të madh.» ²³Pastaj të gjithë popujt do të thonë: «Përse e ka ndëshkuar Zoti këtë tokë? Cili është shkaku i

zemërimit të tij?» ²⁴Dhe do t'u përgjigjen: «Kjo ka ndodhur, sepse banorët e saj dolën të pabesë ndaj besëlidhjes që lidhi me ta Zoti, Perëndia e të parëve, kur i nxori nga Egjipti. ²⁵Ata i kthyen shpinën Perëndisë së tyre dhe adhuruan perëndi të tjera, për të cilat gjer atëherë nuk dinin gjë dhe e kishin të ndaluar t'i adhuronin. ²⁶Prandaj Zoti u zemërua me këtë tokë dhe bëri që të plotësoheshin të gjitha kërcënimet që janë treguar në këtë libër. ²⁷Me zemërimin e tij të zjarrtë, ai ia rrëmbeu tokës banorët e saj dhe i hodhi në tokë të huaj, ku janë edhe sot.»

²⁸Planin e tij të fshehtë e njeh vetëm Zoti, Perëndia jonë, por vullnetin e tij na e ka shpallur qartë neve dhe pasardhësve tanë përgjithmonë, që të jetojmë gjithnjë sipas urdhërimeve që na ka dhënë ai në këtë libër të Ligjit.»

Pas kthimit vjen bekimi i ri

30«Ju kam thënë hapur, se dëgjesa sjell bekim, kurse mosbindja rrënim. Nëse ju dhe pasardhësit tuaj, megjithatë, nuk do t'i përfillni urdhërimet e Zotit, si ndëshkim ai do t'ju shpërndajë nëpër popujt e huaj. Ndoshta atje do të vini në vete, ²do të ktheheni te Zoti, Perëndia juaj, do ta dëgjoni atë dhe do t'i zbatoni me gjithë zemër dhe më gjithë forcën urdhërimet e tij, që ju kam shpallur sot. ³Atëherë Zoti do të ketë mëshirë për ju. Ai do t'ju lirojë nga robëria dhe do t'ju nxjerrë nga popujt, nëpër të cilët do t'ju ketë shpërndarë. ⁴Edhe në qoftë se jeni të shpërndarë në skaj të botës, ai do t'ju mbledhë, do t'ju kthejë që andej ⁵dhe do t'ju çojë në tokën që u takonte të parëve tuaj. Ju do të mund ta shtini atë përsëri në dorë dhe Zoti do t'ju bekojë edhe më fort dhe do t'ju bëjë të shumëzoheni më tepër se të parët tuaj.

⁶Ai vetë do t'i pastrojë zemrat tuaja dhe zemrat e pasardhësve tuaj, që të keni mundësi ta doni Zotin, Perëndinë tuaj, me gjithë zemër dhe me gjithë forcën. Atëherë do të mund ta ruani jetën tuaj. ⁷Dhe të gjitha fatkeqësitë që ju thashë deri tani, Zoti do të bëjë që të bien mbi armiqtë tuaj që ju kanë shtypur dhe ju kanë përndjekur, ⁸sepse ju do t'i ktheheni përsëri Zotit, do ta dëgjoni dhe do t'i zbatoni të gjitha urdhërimet e tij që ju kam shpallur sot. ⁹Atëherë Zoti, Perëndia juaj, do t'i bekojë punët tuaja dhe gjithçka do t'jua dhurojë me bollëk. Ju do të keni shumë fëmijë, bagëtia juaj do të shumëzohet dhe arat tuaja do të japin të korra të mëdha. Zoti do të kënaqet përsëri me ju dhe do t'ju bëjë mirë, siç veptoi me të parët tuaj. ¹⁰Por ju duhet t'i ktheheni Zotit, Perëndisë suaj, me gjithë zemër dhe me gjithë forcën, ta dëgjoni atë dhe të jetoni sipas urdhërimeve dhe ligjeve të tij, siç është shkruar në këtë libër të Ligjit.»

Fjalën e Perëndisë mund ta kuptojnë të gjithë

¹¹“Ligji që po ju jap sot, nuk është tepër i vështirë për ju e as i paarritshëm. ¹²Ai nuk është në qiell, që ju të thoni: «Kush mund të hipë në qiell për ta zbritur këtu, që të njihemi me të dhe pastaj ta ndjekim?» ¹³Ai nuk është as në skaj të botës, që ju duhet të pyetni: «Kush do të udhëtojë nëpër det për ta sjellë këtu, që të njihemi me të dhe ta ndjekim?» ¹⁴Jo, ai është pranë jush. Ju e keni ngulitur në mendje dhe mund ta thoni me zë të lartë në çdo kohë. Por ju duhet edhe ta vini atë në jetë!”

Zgjedhja ndërmjet jetës dhe vdekjes

¹⁵«Sot po ju vë para zgjedhjes ndërmjet lumturisë dhe fatkeqësisë, ndërmjet jetës dhe vdekjes. ¹⁶Në qoftë se i zbatoni urdhërimet e Zotit, Perëndisë suaj, që ju shpalla sot, në qoftë se e doni Zotin dhe i zbatoni me përpikëri urdhërimet, ligjet dhe vendimet gjyqësore të tij, ju do të mbeteni gjallë dhe do të shumëzoheni edhe më. Atëherë Zoti do t’ju bekojë në vendin që tani po e shtini në dorë. ¹⁷Por, në qoftë se i ktheni shpinën Zotit dhe nuk e dëgjoni më, por e lini veten të futeni në rrugë të gabuar duke adhuruar perëndi të tjera dhe duke u shërbyer atyre, ¹⁸atëherë ju do të rrënoheni dhe nuk do të jetoni për një kohë të gjatë në vendin ku do të hyni tani, pasi të kaloni Jordanin. Dijeni mirë këtë!»

¹⁹Qielli dhe toka janë dëshmitarët e mi: sot kam vënë para jush bekimin dhe mallkimin, jetën dhe vdekjen. Zgjidhni jetën, që të mbeteni gjallë, ju dhe pasardhësit tuaj! ²⁰Duajeni Zotin, Perëndinë tuaj! Dëgjojeni dhe qëndrojeni besnikë sepse nga Ai varet jeta tuaj dhe gjatësia e saj. Atëherë do të banoni në tokën, që Zoti ua kishte premtuar me be të parëve tuaj, Avrahamit, Izakut dhe Jakovit.»

Moisiu lë Joshuan si pasardhës të tij

(Nr 27,12-33)

31 Pastaj Moisiu u tha izraelitëve të mbledhur: ²«Tani jam 120 vjeçar; nuk mund të vazhdoj më të jem udhëheqësi juaj. Përveç kësaj, Zoti më ka thënë se unë nuk do ta kaloj Jordanin, lumin që shtrihet para jush! ³Zoti, Perëndia juaj, do t’ju shkojë vetë përpara. Ai do t’i zhduk popujt e asaj toke, që ju ta shtini në dorë. Sipas urdhrit të Zotit, Joshua do të jetë udhëheqësi juaj. ⁴⁻⁵Zoti do t’jua dorëzojë popujt e kësaj toke siç ju dorëzoi mbretërit amoras, Sihinin dhe Ogun. Pastaj ju duhet të zbatoni mbi ta dënimin e dhënë nga Zoti, siç ju kam urdhëruar në emër të tij. ⁶Bëhuni guximtarë dhe të vendosur! Mos kini frikë! Mos u tmerroni nga ata! Zoti, Perëndia juaj, do të jetë vetë me ju. Me siguri nuk do t’ju lërë në baltë!» ⁷Pastaj Moisiu e thirri Joshuan pranë vetes dhe i tha para të gjithë izraelitëve: «Bëhu guximtar dhe i vendosur! Ti do ta drejtosh këtë popull në tokën që Zoti ua premtoi me be të parëve tuaj; ti do ta ndash atë ndërmjet tyre. ⁸Vetë Zoti do të ecë përpara teje. Ai do të të ndihmojë dhe kurrë nuk do të të lërë në baltë. Mos ki frikë dhe mos të të trembë asnjë kundërshtar!»

Leximi i rregullt e me zë të lartë i librit të Ligjit

⁹Moisiu e shkroi gjithë këtë Ligj në një libër dhe ua dorëzoi priftërinjve të fisit të Levit, që mbanin arkën e besëlidhjes, dhe pleqve të popullit. ¹⁰⁻¹¹Ai i ngarkoi me këtë detyrë: «Çdo shtatë vjet, në vitin e rikthimit, ju duhet ta lexoni me zë të lartë dhe publikisht këtë libër të Ligjit. Bëjeni këtë para të gjithë izraelitëve, kur të vini për të kremtuar festën e tëbanave për nder të Zotit, Perëndisë suaj, dhe në shenjtëroren që do ta caktojë ai. ¹²Thërritni të mblidhet mbarë populli, burrat, gratë e fëmijët, si dhe të huajt që banojnë mes jush. Të gjithë ata duhet ta dëgjojnë Ligjin, që të mësojnë ta respektojnë Zotin, Perëndinë tuaj, dhe t’i ndjekin me përpikëri të gjitha urdhërimet e tij, që janë shkruar në këtë libër të Ligjit. ¹³Edhe fëmijët tuaj, që ende nuk janë njohur me këtë Ligj, duhet ta dëgjojnë, që të mësojnë ta respektojnë Zotin, Perëndinë tuaj, dhe ta dëgjojnë atë. Kështu duhet të veproni gjatë gjithë kohës që do të banoni në tokën që do ta shtini tani në dorë.»

Caktimi i Joshuas

Hyrje në këngën e Moisiut

¹⁴Zoti i tha Moisiut: «Ditët i keni të numëruara. Thirre Joshuan dhe eja me të në Tendën e shenjtë, që ta emëroj pasardhësin tënd.»

Kur Moisiu dhe Joshua iu afruan Tendës, ¹⁵Zoti iu shfaq në shtëllungën e reve, përmbi hyrjen e Tendës.

¹⁶Ai i tha Moisiut: «Pas pak ti do të vdesësh dhe, pas vdekjes sate, ky popull do të dalë i pabesë ndaj meje dhe do të më kthejë shpinën. Ata do ta shkelin besëlidhjen që kam lidhur me ty dhe do të lidhen me perënditë e vendit, në të cilin po hyjnë. ¹⁷Për këtë do të zemërohem me ta, do t’u kthejë shpinën dhe nuk do t’i dëgjoj. Atëherë nuk do t’u shkojë mbarë dhe mbi ta do të bien shumë fatkeqësi. Ata do ta kuptojnë se këto u ndodhin, ngaqë Perëndia nuk është më në mesin e tyre. ¹⁸Por unë do t’u kthejë shpinën plotësisht dhe do t’i ndëshkoj, sepse ata nuk do të më dëgjojnë mua, por do t’u falen perëndive të tjera.

¹⁹Tani shkruaje këtë këngë që do të të them. Ata duhet ta mësojnë dhe ta këndojnë më vonë, që unë, në të ardhmen, të mund ta përdor si dëshmi kundër tyre. ²⁰Do t’i çoj në tokën që u premtova të parëve të tyre, një tokë e pasur dhe pjellore; por ata do të ngopen dhe do t’u kthehen perëndive të tjera për t’u shërbyer. Ata do të më përbuzin dhe do ta shkelin besëlidhjen time. ²¹Pastaj, kur t’i gjejnë fatkeqësi të mëdha, kjo

këngë do t'i kujtojë përse po u ndodh ashtu. Ata do ta këndojnë herë pas here dhe kështu, ajo do të qëndrojë gjithnjë si dëshmitar kundër tyre, sepse e di mirë, që sot, para se t'i çojë në vendin që u premtova, se ku do t'i çojë mendja e tyre.»

²²Moisiu e shkroi këngën që ia dha Zoti dhe ua mësoi izraelitëve. ²³Pastaj Zoti i tha Joshuas, birit të Nunit: «Bëhu guximtar dhe i vendosur! Unë do të të përkrah dhe ti do t'i çosh izraelitët në vendin që ua premtova me be.»

Libri i Ligjit si dëshmitar kundër popullit

²⁴Kur Moisiu e kishte shkruar në libër gjithë këtë Ligj, ²⁵u dha urdhër levitëve që mbanin arkën e besëlidhjes: ²⁶«Merreni këtë libër të Ligjit dhe vendoseni pranë arkës së besëlidhjes së Zotit, Perëndisë suaj, që të mund ta përdorë si dëshmitar kundër këtij populli.» Dhe ai, duke u kthyer nga populli, vazhdoi: ²⁷«E di fare mirë se jeni rebelë dhe kokëfortë. Ju keni ngritur krye kundër Zotit, edhe kur isha me ju. Si do të bëni pas vdekjes sime? ²⁸Le të paraqiten pleqtë e fiseve tuaja dhe të gjithë kryetarët, që t'i paralajmëroj edhe një herë. Do të marr për dëshmitarë qiellin e tokën. ²⁹E di se pas vdekjes sime ju do të largoheni nga rruga që ju kam treguar dhe do të ngarkoheni me faj të rëndë. Ju do të bëni atë që fyen Zotin dhe do ta zemëroni me shtatoret tuaja idhujtare. Për këtë, në fund, fatkeqësi të mëdha do të bien mbi ju.»

Kënga e Moisiut: qërimi i llogarisë me popullin e pabindur

³⁰Pastaj Moisiu recitoi para mbarë kishës së izraelitëve poemën që vijon:

32¹Qiellin e thërras për dëshmitar; tokë, dëgjo fjalët e mia:

²Mësimet e mia le të derdhen si rrebeshe që njomin tokën e thatë dhe të pikojnë si vesa që gjallëron gjithë gjelbërimin përreth! ³Lavdi i qoftë Perëndisë së madh dhe të lartë! E thërras për emrin e tij, ⁴atë, shkëmbin tonë dhe mbrojtjen tonë të fortë! Në gjithçka që planifikon dhe në gjithçka që zbaton, ai është i përsosur dhe i drejtë. Ai nuk trajton asnjëri me mashtrim ose me prapamendim, gjithnjë e mban fjalën, sepse është besnik!

⁵Por ky popull është i pabesë dhe i mbrapshtë – duhet ta pranoj për turpin e tyre – ata janë vërtet njerëz të tillë; ata nuk mund të mbeten fëmijët e tij. ⁶A kështu ia shpërbleni të gjitha të mirat e tij, o ju budallenjtë e mbrapshtë? A nuk është ai që ju ka krijuar dhe që kujdeset për ju si atë?

⁷Kujtoni kohët e largëta, pyetni etërit tuaj si ishte më parë, pyetni pleqtë prej nga keni ardhur! ⁸Atëherë Perëndia më i lartë i krijoi popujt dhe bëri që të shpërndareshin në tokë; çdo popull i caktoi tokën e tij dhe secilit ia ndau engjëllin e tij. ⁹Por Izraelin, fëmijët e Jakovit, e zgjodhi për pronë të vetën dhe e bëri popullin e tij. ¹⁰Ai e gjeti në shkretëtirë pa mbrojtje, të rrethuar nga kafshët e egra që ulërinin, dhe e mori nën mbrojtjen e tij, e mbrojti me shumë kujdes, si njeriu që mbron syrin e tij. ¹¹Shqiponja i përze nga çerdhja zogjtë e saj të rinj, që të mësojnë të fluturojnë. Por rri syhapur duke u vërtitur mbi ta, dhe kur ndonjëri prej tyre lodhet dhe bie, atëherë hap flatrat nën të, e pret dhe e merr me vete. ¹²Kështu e ka mbrojtur edhe Zoti popullin e tij; ai, i vetmi, e ka udhëhequr Izraelin; asnjë perëndi i huaj nuk e përkrahte!

¹³Pastaj, ai bëri që të pushtonin një tokë. Ata mund të mbillnin grurë në ara, të mblidhnin mjaltë nga të çarat në shkëmbinj, të vilnin ullinj në gurišta. ¹⁴Ata kishin qumësht nga lopët dhe delet, mish nga qengjat dhe dhitë; ata ushqeheshin nga gruri më i mirë dhe pinin verën e ëmbël dhe të kuqe.

¹⁵Ata jetonin në lumturi dhe në mirëqenie, ata ishin të ngopur, ata u pasuruan; po, Jeshurun ♦ u majm dhe u fry. Mirëqenia e tyre i bënte rebelë, me mendjemadhësinë e tyre e kundërshtuan Perëndinë; atë që i kishte krijuar, shkëmbin e tyre dhe mbrojtjen e tyre ata nuk e përfillën më. ¹⁶Dashurinë e tyre ua kushtuan të tjerëve dhe e fyen Zotin me idhujtarinë e tyre. ¹⁷Ata ua kushtuan flijimet e tyre perëndive që nuk janë perëndi dhe që nuk mund t'i ndihmojnë. Për të parët e tyre këto perëndi ishin të panjohura, atyre u dolën vetëm kohët e fundit. ¹⁸Perëndinë që u dha jetën, atë, mbrojtësin tuaj të fuqishëm, e keni tradhtuar dhe harruar!

¹⁹Këtë e pa Zoti; ai u zemërua, sepse fëmijët e tij e përbuznin. ²⁰Dhe vendosi: «Do të tërhiqem dhe do t'i lë në mëshirën e fatit; le të shohin se ku do t'i çojë kjo rrugë! Ata janë të pabindur dhe kokëfortë, ata nuk njohin as mirënjohje e as besnikëri. ²¹Ata e kanë nxitur xhelozinë time me një perëndi të pavlefshëm; më kanë provokuar me idhujtaritë e tyre boshe dhe të kota; atëherë edhe unë do ta nxis xhelozinë e tyre me një popull të pavlefshëm dhe do t'i provokoj me njerëz kokëbosh. ²²Zemërimi im është ndezur kundër tyre; do të dërgoj zjarr në tokën e tyre, që të përpijë gjithçka që rritet atje; zemërimi im le të ndihet deri në botën e të vdekurve dhe le t'i rrafshojë malet deri në rrëzë.

²³Do t'i mbuloj me fatkeqësi të mëdha, do t'i qëlloj me të gjitha shigjetat e mia. ²⁴Atëherë ata do të vdesin nga uria, do të mbarojnë nga zjarri i etheve dhe i murtajës. Do të lëshoj kundër tyre kafshë të egra; le t'i vrasë helmi i nepërkave!

²⁵Shpata le të bëjë kërdrinë në rrugë; brenda në shtëpi le të vdesin nga tmerrri: i riu, e reja, foshnja dhe plaku! ²⁶Do t'i shkatërroj ata plotësisht dhe do të bëj që të zhduket kujtimi i tyre nga faqja e dheut; ²⁷por nuk dua që të keqkuptohet veprimi im, që armiqtë e tyre ta quajnë si fitoren e vet e jo si ndëshkim prej meje.

Ata do të thoshnin: «Kjo ishte vepra jonë!», në vend që ta kuptojnë se atë e bëra unë, Zoti. ²⁸⁻²⁹Ata janë, në të vërtetë, të paarsyeshëm, të pamend; ndryshe ata do ta pranonin dhe do të mendonin për fundin e tyre. ³⁰Si mundi një njeri i vetëm të shpartallonte një mijë njerëz, si mundën dy prej rreshtave të tyre të vritnin dhjetë mijë prej popullit tim, në qoftë se nuk do ta kisha lejuar unë, në qoftë se Perëndia e tyre, shkëmbi i tyre i fortë, nuk do t'ua kishte dorëzuar armiqve? ³¹Madje, edhe armiq të e kanë pranuar, se perënditë e tyre nuk i ndihmonin aspak dhe nuk mund të krahasohen me mua, ndihmësin dhe mbrojtësin e Izraelit. ³²Ata janë të prishur, si njerëzit që dikur banonin në Sodom dhe në Gomorë. Ata i ngjajnë hardhisë që përmban, në vend të ëmbëlsisë, hidhërim dhe helm; ³³vera që shtrydhet nga rrushi i saj është shumë më vdekjeprurëse se helmi i nepërkave. ³⁴Të gjitha këto do të më kujtohen, nuk do të harroj gjë. ³⁵Së shpejti do të hakmerrem ndaj tyre dhe do t'i ndëshkoj rëndë për gjithë ligësinë e tyre. Pas pak do të vijë rrënimi i tyre, fundi i tyre nuk mund të shmanget.»

³⁶Në të vërtetë, Zoti do t'i vijë popullit të tij në ndihmë dhe do të ketë mëshirë për të tijtë. Ai do ta shohë se ata i kanë lënë forcat dhe se po bien të fortët edhe të dobëtit. ³⁷Atëherë ai do t'i pyesë: «Ku janë tani perënditë tuaja, tek të cilat i varnit shpresat për mbrojtje? ³⁸Ju u keni kushtuar atyre flijime të pasura, i keni ngopur me dhjamë dhe me verë. Le ta tregojnë tani se kush janë dhe të luftojnë për ju e t'ju mbrojnë! ³⁹Pranojeni se unë, vetëm unë, jam Zoti juaj, unë vetëm e vetëm jam Perëndi dhe përveç meje nuk ka asnjë perëndi tjetër! Unë shkaktoj plagë dhe i shëroj, unë vras dhe kthej në jetë. Prej dorës sime askush nuk mund të shpëtojë. ⁴⁰Po ngre dorën për t'u betuar dhe po them: 'Për t'ua provuar se unë jam i gjallë dhe i përjetshëm, ⁴¹do ta derdh tërë zemërimin tim të tmerrshëm mbi të gjithë ata që më urrejnë dhe armiqësohen me mua!' Tani po mpreh shpatën time të hakmarrjes, pastaj do të godas dhe do të vë drejtësi. ⁴²Shigjetat e mia do t'i deh me gjakun e kundërshtarëve të vdekur dhe të robëruar, shpata ime do të hajë përreth pa u ngopur; le t'i çajë me dysh kokat e armiqve të mi! ⁴³Ti, o qiell, gëzohu me Zotin! Ju perëndi, ♦♦ bini përmbys para tij! Zoti hakmerret ndaj armiqve të tij, sepse e kanë vrarë popullin e tij. Por popullit të tij do t'i japë ndjesë dhe do t'ia heqë tokës mallkimin e fajësisë.»

♦ d.m.th. i drejti – shprehje dashurie për Izraelin. ♦♦ d.m.th. engjëj.

Paralajmërimi i fundit që i drejtohet popullit

⁴⁴Bashkë me Joshuan, Moisiu e recitoi këtë poemë ♦ para të gjithë izraelitëve. ⁴⁵⁻⁴⁶Pastaj u tha: «Merrini me zemër të gjitha këto që ju thashë sot dhe përcilluani fëmijëve tuaj, që ta drejtojnë jetën e tyre sipas urdhërimeve të këtij Ligji. ⁴⁷Fjala e Zotit nuk është aspak fjalë e kotë, por është fuqi jetëdhënëse për ju. Në qoftë se e zbatoni, ju do të mund të jetoni gjatë në tokën që tani po e shtini në dorë.»

♦ Kjo poemë didaktike është bazuar në modelin e procesit të besëlidhjes. Ajo përdorej kur kryezoti përballonte vasalin që kishte bërë gabim. Ajo mbaron me ultimatumin drejtuar vasalit që kishte për të thyer besëlidhjen. Struktura e poemës është si vijon: a) hyrje: thirrja e qiellit dhe tokës për të qenë dëshmitarë në gjyq dhe shpallja e karakterit të Perëndisë, b) marrje me pyetje dhe paditja e nënkuptuar, c) Kujtim i veprave të fuqishme të Perëndisë në favor të Izraelit, ç) paditje e drejtpërdrejtë, d) dënimi. Por kjo poemë i shton disa klauzola të tjera që nuk bëjnë pjesë në proceset e zakonshme të besëlidhjes: dh) sigurimi i çlirimit të ardhshëm të Izraelit, e) Fjala e Zotit që premtonte shpëtimin, h) thirrje drejtuar Izraelit për të adhuruar Perëndinë. Përveç kësaj theksohen tri fakte kryesore: 1) zgjedhja e Izraelit (rr. 8-9), çlirimi i kombit në kohën e Daljes (rr. 10-12) dhe dhurata e tokës së premtuar (13-14).

Urdhri i fundit drejtuar Moisiut

⁴⁸Po atë ditë, Zoti i tha Moisiut: ⁴⁹«Shko tani në malësinë e Avarimit që është atje tej dhe hip në malin Nevo, që gjendet në vendin e Moavit, përballë Jerihos. Që andej shikoje tokën e Kënaanit që do t'ua jap izraelitëve për pronë. ⁵⁰Pastaj do të vdesësh në atë mal dhe do të bashkohesh në vdekje me të parët e tu, si dhe me vëllanë tënd, Aharonin, që vdiq para teje. ⁵¹Ju të dy nuk u lejuat të hyni në tokën (e premtuar), sepse nuk m'u bindët mua pranë burimeve të Merivës, afër Kadeshit, në shkretëtirën e Cinit, para të gjithë izraelitëve dhe nuk donit të më jepnit rast të tregohesha para jush si Perëndia e shenjtë dhe e fuqishme. ⁵²Ty të lejohet ta shohësh nga larg vendin që do t'ua jap izraelitëve, por ti vetë nuk do të hysh në të.»

Moisiu parashikon të ardhmen e Izraelit

33 Para se të vdiste Moisiu, njeriu i Perëndisë, tha fjalët e bekimit mbi popullin e Izraelit. ²Ai foli kështu: «Zoti zbriti te populli i tij nga mali i Sinaït, mali i tij i shenjtë. Si dielli, ai u ngrit mbi malet e Edomit, dhe e ndriçoi popullin e tij nga malësia e Paranit. Një turmë engjëjsh të shenjtë e shoqëronin, zjarri që flakëronte doli nga dora e tij e djathtë. ³Zoti i do fiset e Izraelit, ai i mbron të gjithë ata që i përkasin. Ata bien përmbys para tij dhe pranojnë urdhërimet e tij. ⁴Ligji i Perëndisë, që na dha Moisiu, është prona më e çmueshme e të gjithë pasardhësve të Jakovit. ⁵Zoti u bë mbret në Izrael, ku

pleqtë e popullit ishin mbledhur dhe të gjithë njerëzit e Izraelit ishin grumbulluar.»

⁶Pastaj Moisiu tha: «Rroftë *Ruveni* dhe kurrë të mos shuhet, me gjithë madhësinë e tij!»

⁷Për fisin e *Judës* tha: «O Zot, dëgjoje lutjen e Judës: ktheje te vëllezërit e tij! Le të luftojë për ta me dorën e vet, përkrahe kundër armiqve të tij!»

⁸Për fisin e *Levit* tha: «Ti, o Zot, tregon vullnetin tënd me shortin e shenjtë nëpërmjet shërbëtorëve të tu besnikë, levitëve. Pranë Masës i vure në provë, në burimet e Merivës ata dolën besnikë ndaj teje. ⁹Ata qëndruan të fortë në anën tënde, madje edhe kundër prindërve, vëllezërve dhe fëmijëve të tyre. Burrat e Levit të ndiqnin pas, duke u mbështetur në fjalën tënde dhe mbanin besë ndaj besëlidhjes sate. ¹⁰Ata do t'ia shpallin Izraelit drejtësinë tënde, që populli yt ta zbatojë gjithnjë Ligjin tënd. Ata do të kushtojnë fljime në altarin tënd, do të djegin temjan të këndshëm për nderin tënd. ¹¹O Zot, dhuroju lumturi dhe mirëqenie dhe shiko me dashamirësi në veprimet e tyre. Shkatërroji të gjithë armiqtë e tyre.»

¹²Për fisin e *Benjaminit* tha: «Fëmija i dashur i Zotit është Benjamin. Perëndia më i lartë e ruan ditë për ditë; banon i mbrojtur dhe i sigurt midis maleve.»

¹³Për fisin e *Josefit* tha: «Le të bjerë mbi të bekimi i Perëndisë! Zoti do ta bekojë tokën e tij e ta bëjë të pasur, me shiun që bie nga qielli, me ujën nga depot e thellësisë, ¹⁴me gjithçka që të rritet në dritën e diellit dhe me prodhimet më të mira të çdo muaji! ¹⁵⁻¹⁶Le të marrë më të mirat, le t'i jepen me begati! Toka t'ia prodhojë, malet le t'ia japin! Perëndia që foli nga driza e djegur, le t'ia tregojë dashurinë e tij, atij, të zgjedhurit mes vëllezërve të tij! ¹⁷Ai i ngjan të parëlindurit të demit, te Josefi gjenden forcat e Perëndisë së tij. Ai ka brirët e buallit; të tillë janë shumica e njerëzve të Mënasheut, mijëra luftëtarët e Efraimit, me të cilët i rrëzon armiqtë përtokë deri në skajet e kësaj toke.»

¹⁸Për fiset e *Zevulunit dhe të Jisakarit* tha: «Ti, o Zevulun, e provon gëzimin tënd në det, kurse ti, o Jisakar, në tentat e tua! ¹⁹Ata i ftojnë popujt fqinjë të vijnë në malin e shenjtë; atje i kushtojnë Perëndisë kafshë pa të meta. Ata e gjejnë pasurinë e tyre në det dhe i nxjerrin thesaret e tyre nga rëra.»

²⁰Për fisin e *Gadit* tha: «Zoti i jep Gadit një tokë të gjerë, dhe për këtë le ta falënderojë. Gadi e pret prenë si luanët dhe e shqyen nga koka gjer të këmbët. ²¹Prej tokës zgjodhi pjesën më të mirë; atij iu nda pjesa e luanit, kur u mblodhën kryetarët e fiseve. Vullnetin e Zotit e zbaton Gadi; së bashku me mbarë Izraelin ai vë në jetë drejtësinë e Zotit.»

²²Për fisin e *Danit* tha: «Edhe Dani është si luani i ri, që vërsulet nga pylli i Bashanit.»

²³Për fisin e *Naftaliut* tha: «Zoti e ka bekuar Naftaliun dhe e mbulon me të mirat e tij. Ai e shtrin territorin e tij nga deti drejt jugut.»

²⁴Për fisin e *Asherit* tha: «Vëllezërit shikojnë me dashuri nga Asheri; ai është edhe më i bekuar se të tjerët. Toka e tij është shumë e pasur me vaj; aq e pasur saqë ai i lan këmbët me të. ²⁵Qytetet e Asherit le të ruhen mirë me porta me shule të hekurta. Sa kohë që do të qëndrojnë gjallë, aq kohë le të mos i mungojnë forcat!»

²⁶Pastaj Moisiu tha: «Asnjë perëndi tjetër nuk është si Perëndia e Izraelit, Perëndia e Jeshurunit! Me madhësinë e tij kalon nëpër qiell, mbi re të vjen me nxitim në ndihmë. ²⁷Perëndia e përjetshme është streha jote, o Izrael, me duart e tij ai të kap fluturimthi. Përpara teje ai i ka dëbuar armiqtë e tu dhe të ka urdhëruar:

«Shkatërroji!» ²⁸Tani ti banon brenda kufijve të sigurtë, i veçuar nga popujt e tjerë. Qielli i dhuron tokës sate vesë dhe shi; me begati toka prodhon grurë dhe verë. ²⁹Sa me fat je ti, o Izrael! Asnjë popull tjetër nuk mund të krahasohet me ty, sepse Zoti është ndihmësi yt. Ti mund të mbështetesh tek ai; ai është për ty një mburojë mbrojtëse dhe një shpatë e mprehtë e ngadhënjimtare. Armiqtë e tu detyrohen të të luten për mëshirë, por ti shkel mbi ta me krenari.»

Vdekja e Moisiut

34 Pastaj Moisiu nga krahina e stepave moavase hipi në malin Nevo, në majën Pisga, që gjendet në lindje të Jerihos. Atje lart, Zoti ia tregoi tokën që shtrihej nën këmbët e tij: krahinën e Gileadit dhe krahinat që kufizohen me të, gjer lart në krahinën e fisit të Danit, ²gjithë krahinën e fisit të Naftaliut, krahinën e fisit të Efraimit dhe të Mënasheut, dhe mbarë krahinën e fisit të Judës, deri në Detin Mesdhe në perëndim, ³gjithashtu edhe krahinën jugore dhe luginën e qytetit të palmave, deri në Coar.

⁴Ai i tha: «Ky është vendi, të cilin ua premtova me be Avrahamit, Izakut dhe Jakovit dhe për të cilin të thashë: «Do t'ua jap pasardhësve të tu!» Tani e ke parë me sytë e tu, por ti vetë nuk duhet të hysh në të.»

⁵Kështu, Moisiu, shërbëtori i Perëndisë, vdiq në vendin e Moavit, siç e kishte caktuar Zoti. ⁶Perëndia vetë e varrosi atje, në luginën përballë Bet-Peorit. Sot e kësaj dite askush nuk e di, se ku është varri i tij. ⁷Moisiu ishte 120 vjeç kur vdiq. Por, deri në fund mbeti shumë i fortë dhe shikimi i tij nuk ishte dobësuar.

⁸Izraelitët e vajtuan në krahinën e stepave moavase për 30 ditë.

⁹Joshua, biri i Nunit, u bë tani udhëheqës i izraelitëve. Ai ishte i mbushur me urtësi dhe maturi, që nga koha kur Moisiu i kishte vënë duart mbi të dhe kështu e emëroi pasardhës të tij. Izraelitët e dëgjonin, sipas urdhrit që Zoti i kishte dhënë nëpërmjet Moisiut.

¹⁰Në Izrael kurrë nuk ka pasur më një profet si Moisiu, që fliste me Zotin ballë përballë. ¹¹Asnjë profet

tjetër nuk ka kryer mrekulli aq të mëdha si ai, kur ai bëri që egjiptianët, faraoni, ministrat e tij dhe mbarë vendi i tij ta provonin fuqinë e Zotit. ¹²Askush tjetër nuk ka kryer para syve të të gjithë izraelitëve vepra aq të mrekullueshme që ngjallin tmerr.